

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΘΡΑΚΗΣ

ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ 6, 69100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ

ΤΗΛ. 25310 35313, 25310 35314

FAX: 2531020960

e-mail: tee_trace@tee.gr

website: www.teethrakis.gr

Απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής της από 18/02/2014 Συνεδρίασης

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ**

Κομοτηνή Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΕΝΙΚΑ	1
Α. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ:	8
Β. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ:	23
Γ. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ:	36
Δ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ:	46
Ε. ΕΝΕΡΓΕΙΑ:	49
ΣΤ. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ:	52
Ζ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ – ΑΣΤΙΚΕΣ – ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ:	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	71

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ – ΘΕΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

Κομοτηνή, 25-01-2014

ΓΕΝΙΚΑ

Το ΤΕΕ Θράκης θεωρεί χρήσιμη την προσπάθεια καταγραφής των απόψεων των φορέων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης που επιχειρείται μέσω απαντήσεων σε συγκεκριμένα ερωτήματα – ζητήματα στο πλαίσιο της Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ. Τα ερωτήματα - ζητήματα που τίθενται στη φάση αυτή (*Στάδιο Β1 - Διατύπωση στρατηγικών κατευθύνων ανάπτυξης*), αποτελούν βασικά σημεία προβληματισμού στο δημόσιο διάλογο που αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια και αφορά στις αναπτυξιακές δυνατότητες και προτεραιότητες της Π-ΑΜΘ.

Το ΤΕΕ Θράκης θεωρεί ότι για την ορθολογική απάντηση των ερωτημάτων που τίθενται από την Ομάδα Μελέτης (Ο.Μ.), επιμερισμένων ανά τομέα, απαιτείται να επιλεγθεί μία συνολική αναπτυξιακή στρατηγική που θα ακολουθήσει η ΠΑΜΘ μακροπρόθεσμα με ορίζοντα 20ετίας. Μέσα σ' αυτόν τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό θα επιλεγθούν δράσεις, κατά τομέα που να υπηρετούν το συνολικό μοντέλο ανάπτυξης ώστε να υπάρξει το βέλτιστο αποτέλεσμα. Η επιλογή της πρότασης έργων – δράσεων – ιδεών και η αποσπασματική τοποθέτηση στα ερωτήματα που έχουν τεθεί δεν είναι αποτελεσματική προσέγγιση αν και ακολουθείται συχνά και έχει κοστίσει σημαντικά στους φορείς που την επιλέγουν. Το ΤΕΕ Θράκης έχει αρθρώσει το τελευταίο χρονικό διάστημα λόγο για την αξία και την χρησιμότητα των ιεραρχημένων δράσεων, της ανάδειξης “χρήσιμων έργων” και της αναγκαιότητας ενός συνολικού στρατηγικού σχεδιασμού. Σύμφωνα με τα παραπάνω το ΤΕΕ Θράκης, θεωρεί ότι για την Αναθεώρηση του Χωροταξικού Πλαισίου της ΠΑΜΘ, θα πρέπει να επιλεγούν οι οικονομικοί κλάδοι και τομείς παραγωγής ως μία “ αλυσίδα αξίας ”, στους οποίους η ΠΑΜΘ θα πρέπει να επενδύσει τα επόμενα χρόνια και στην συνέχεια να προταθούν ιεραρχημένες δράσεις – έργα που θα συμβάλλουν στην επίτευξη της αναπτυξιακής στρατηγικής που έχει επιλεγθεί.

Το ΤΕΕ Θράκης, έχει ενεργοποιηθεί από την έναρξη της διαβούλευσης για την αναθεώρηση του Χωροταξικού Πλαισίου της ΠΑΜΘ αλλά και για την σύνταξη του Επιχειρησιακού Σχεδίου της Περιφέρειας, ενεργοποιώντας τους μηχανισμούς που διαθέτει για την παραγωγή άποψης. Στα πλαίσια αυτά το παρόν κείμενο προτάσεων – θέσεων, αποτελεί την σύνθεση επιμέρους εισηγήσεων, που έχουν γίνει προς την Δ.Ε. από :

- Τη Μόνιμη Επιτροπή Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης.
- Τη Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Χωροταξίας και Δομημένου Περιβάλλοντος.
- Τη Μόνιμη Επιτροπή Θεμάτων Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Προστασίας.

καθώς και εισηγήσεων που έχουν γίνει από τους συναδέλφους Ε. Σταμπόλογλου και Κλ. Μιχαλοπούλου σε ειδικά θέματα του πρωτογενούς τομέα και του τουρισμού αντίστοιχα και Η. Κούκο σε θέματα Χωροταξικού Σχεδιασμού.

Η Ομάδα Εργασίας που συνέθεσε το υφιστάμενο υλικό και δόμησε την παρούσα εισήγηση ήταν οι συνάδελφοι:

- Παναγιώτης Κουδουμάκης
- Βασίλης Διαμαντής
- Τάνια Βεζυργιαννίδου

με συντονιστή τον Γ.Γρ. της Δ.Ε. του ΤΕΕ Θράκης, Αργύρη Πλέσια.

Η ορθότητα και η επιτυχία της επιλεγείσας αναπτυξιακής στρατηγικής της Π-ΑΜΘ, έγκειται στον προσδιορισμό εκείνων των αναγκών που θα πρέπει να ικανοποιηθούν πρωταρχικά και στον καθορισμό συγκεκριμένων στόχων που θα πρέπει να επιτευχθούν ως αποτέλεσμα των παρεμβάσεων που επιλέγονται.

Πολλές φορές, θεωρήθηκε λανθασμένα [1], περίπου ως αυτονόητο ότι η ολοκλήρωση των μεγάλων έργων υποδομής θα προσελκύσει ξένες επενδύσεις, θα συμβάλει στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και θα αναπτύξει το διαπεριφερειακό, διασυνοριακό και διακοινοτικό εμπόριο. Η ύπαρξη βασικών υποδομών είναι πράγματι αναγκαία, αλλά όχι ικανή για την αυτοδύναμη και εξωστρεφή οικονομική ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ.

Την περίοδο από το 1994 έως σήμερα χρηματοδοτήθηκαν κύρια βασικές υποδομές και έργα εθνικής εμβέλειας με σημαντική περιφερειακή επίδραση, με στόχο την άρση της γεωγραφικής απομόνωσης και τη συγκράτηση του πληθυσμού, στόχοι που εκτιμάται ότι έχουν επιτευχθεί καθώς η κατασκευή της Εγνατίας Οδού συνέβαλε στην άρση της γεωγραφικής απομόνωσης της Π-ΑΜΘ και ο πληθυσμός της Π-ΑΜΘ ανήλθε από 570 χιλιάδες το 1991 σε 607 χιλιάδες το 2001 και παραμένει σταθερός (606 χιλιάδες) σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2011. Η κατανομή των πόρων δικαιολογείται εν μέρει από την πολύ μεγάλη υστέρηση της Π-ΑΜΘ σε βασικές υποδομές προσπελασιμότητας, περιβάλλοντος, εκπαίδευσης, από την ανάγκη ανάπτυξης και συγκράτησης του με ιδιαίτερα πολυ-πολιτισμικά χαρακτηριστικά ανθρώπινου δυναμικού της καθώς και από την ανάγκη ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας. Υπό την έννοια αυτή η σημαντική υστέρηση της Περιφέρειας σε πολλούς τομείς αιτιολογούσε την αναγκαιότητα επιλογής δράσεων σε διάσπαρτους τομείς, ώστε να αμβλύνονται οι υπάρχουσες εντυπωσιακές καθυστερήσεις.

Η συντριπτική πλειοψηφία των παρεμβάσεων χαρακτηρίζονται ως «εύκολες και τυποποιημένες» όπου εννοιολογικά ως «ευκολότερες και τυποποιημένες» ορίζονται εκείνες οι κατηγορίες παρεμβάσεων για τις οποίες υπάρχει σχετική ωριμότητα και εμπειρία για την υλοποίησή τους, συνθήκες που χαρακτηρίζουν την πλειοψηφία των χρηματοδοτηθέντων έργων υποδομής (τοπικοί δρόμοι, δίκτυα ύδρευσης, αποχέτευσης, σχολεία, κτίρια, αντιπλημμυρικά, κ.λπ.) [2]. Εξάλλου το υφιστάμενο Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο, δεν προσδιόριζε σαφείς και διακριτούς άξονες ανάπτυξης.

Ωστόσο ο αναπτυξιακός προγραμματισμός και ο χωρικός σχεδιασμός οφείλουν να αποτελούν μια ενιαία και αδιαίρετη διαδικασία. Καθώς δεν είναι δυνατό να υπάρχει προγραμματισμός και παρέμβαση στις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες, ερήμην της οργάνωσης του χώρου, και αντίστροφα. Οι δραστηριότητες του ανθρώπου (οικονομικές, κοινωνικές, οικιστικές) και ο χώρος πάνω στον οποίο αναπτύσσονται και εξελίσσονται είναι ένα ενιαίο σύστημα.¹ Η άρρηκτη αυτή και φυσική σχέση πολλές φορές δε λειτουργεί, γιατί υπάρχει έλλειψη επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ του αναπτυξιακού και του χωρικού σχεδιασμού η οποία οφείλεται σε θέματα συντονισμού και συνεννόησης μεταξύ των πολιτικών ηγεσιών της Ελληνικής Πολιτείας (ΥΠΟΙΑΝ, ΥΠΕΚΑ κλπ)

Βασικά εργαλεία προγραμματισμού για μεν το Υπουργείο Οικονομικών είναι το ΕΣΠΑ για δε το ΥΠΕΚΑ τα χωροταξικά πλαίσια (εθνικό και περιφερειακά). Το ΕΣΠΑ είναι δυνατόν να λειτουργήσει ως εργαλείο χωρικής ανάπτυξης και χωροταξικής πολιτικής, λόγω της έμφασης που δίνεται σ' αυτό στην αιεφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος, στην περιφερειακή ανάπτυξη και στη δημιουργία ανταγωνιστικών χωρικών ενότητων και πόλων ανάπτυξης συνήθως όμως δε λαμβάνει υπόψη εργαλεία του χωροταξικού σχεδιασμού. Λαμβάνει όμως υπόψη του τις ευρωπαϊκές πολιτικές σε θέματα πολυκεντρικής ανάπτυξης και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης που αφορούν τη βιωσιμότητα των αστικών κέντρων και την αιεφόρο ανάπτυξη τους και σχεδιάζει, βάζοντας προτεραιότητες, ελλείψει τοπικών χωροταξικών σχεδίων.

Την παρούσα χρονική στιγμή της οικονομικής ύφεσης εκπονούνται ταυτόχρονα ο αναπτυξιακός προγραμματισμός (ΕΣΠΑ 2014-2020) και ο περιφερειακός χωροταξικός σχεδιασμός. Θεωρείται κρίσιμο να βρεθούν κοινοί στόχοι, προτεραιότητες και συμπληρωματικότητες ώστε τα δύο αυτά εργαλεία να λειτουργήσουν ως ένα, έχοντας κοινή στρατηγική για την αντιμετώπιση των θεμάτων του χώρου και του περιβάλλοντος από τη μία και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη από την άλλη.

¹ Βασενχόβεν Λ. (2008), «Εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός: περιεχόμενο, διαδικασία, σχέδια και προγράμματα» άρθρο στο Νόμος και Φύση

Το στοίχημα θα κερδηθεί εάν τελικά αυτά τα δύο εργαλεία μπορέσουν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά δημιουργώντας ένα κοινό πλαίσιο συντονισμού των κάθε είδους προγραμμάτων. Το ΤΕΕ Θράκης έχει διατυπώσει τη θέση [3] ότι ο περιορισμός των διαθέσιμων οικονομικών πόρων επιβάλλει την **ιεράρχηση** των αναγκών και την κατά προτεραιότητα υλοποίηση παρεμβάσεων που συμβάλουν άμεσα στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της Π-ΑΜΘ. Στο Περιφερειακό Πλαίσιο διατυπώνονται ιεραρχημένες προτάσεις δράσεων που συμβάλλουν άμεσα στην ενίσχυση της **παραγωγικής διαδικασίας και στην αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου με έμφαση στην πρωτογενή παραγωγή και στις εξαγωγές**. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στη δημιουργία καινοτόμων επιχειρήσεων στην οργάνωση βιομηχανικών και επιχειρηματικών υποδομών, στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων, στη μεγέθυνση και επέκταση κυρίως των καινοτομικών επιχειρήσεων, στη χρήση εναλλακτικών μορφών ενέργειας, στην ποιοτική και συνδεδεμένη και με τις ανάγκες της αγοράς εκπαίδευση, στη στοχευμένη κατάρτιση και επανακατάρτιση εργαζομένων και εργοδοτών που θα βελτιώνει την κινητικότητα και την προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες συνθήκες.

Ειδικότερα, το ΤΕΕ Θράκης πρότεινε [2] μια **στρατηγική ανάπτυξης** για την Π-ΑΜΘ που θα βασίζεται στην κατά προτεραιότητα αξιοποίηση τριών τομέων (φυλώνων ανάπτυξης):

- 1) του πρωτογενή τομέα, με έμφαση την γεωργία, στην κτηνοτροφία και στην αλιεία και ιδιαίτερη στόχευση στην διατροφική αλυσίδα.
- 2) του τουρισμού με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς εναλλακτικού τουρισμού με στόχο να ισχυροποιηθεί η θέση του συνολικού προϊόντος.
- 3) της ενέργειας με ιδιαίτερη έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές και στον ορθολογικό χωρικό σχεδιασμό τους και στα δίκτυα ενέργειας στην κατεύθυνση ανάδειξη γεωστρατηγικών πλεονεκτημάτων.

Οι άλλοι τομείς (μεταποίηση, έρευνα, εκπαίδευση, καινοτομία κ.λπ.) προτείνεται να αναπτυχθούν συμπληρωματικά, εξυπηρετώντας στοχευμένα τους τρεις ανωτέρω τομείς (φυλώνες) στους οποίους προτείνεται να βασισθεί η ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ.

Παράλληλα ως βασική παράμετρος της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΑΜΘ, που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις προτάσεις της, αποτελεί η γεωπολιτική θέση που είναι το θαλάσσιο μέτωπο μίας σημαντικής γεωγραφικής περιοχής (Βαλκανική, χώρες Ανατολικής Ευρώπης), μέσω ενός διαδρόμου χωρίς δεσμεύσεις ειδικού τύπου (στενά Δαρδανελίων).

Οι κλάδοι αυτοί είναι συμβατοί και με την προτεινόμενη εστίαση των στρατηγικών επιλογών του νέου ΕΣΠΑ της χώρας 2014 - 2020 (Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης) [4] σύμφωνα με το οποίο *«Απαιτείται η εστίαση των αναπτυξιακών πολιτικών της χώρας στους πυρήνες οικονομικής δραστηριότητας στους οποίους μπορεί να δομηθούν και να διατηρηθούν, σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με όρους τεχνολογίας, καινοτομίας, ποιότητας, συνεργιών, εξωστρέφειας»*.

Οι κλάδοι στους οποίους θα δοθεί προτεραιότητα και αναμένεται να έχουν τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην οικονομική μεγέθυνση είναι ο **τουρισμός, η ενέργεια και το αγρο-διατροφικό σύστημα**. Άλλοι τομείς με ανοδική πορεία, όπως οι **υδατοκαλλιέργειες, οι εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας, η δημιουργική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η σύγχρονη ελληνική δημιουργία, η φαρμακευτική βιομηχανία, η πληροφορική και οι επικοινωνίες, η διαχείριση των απορριμμάτων, το εμπόριο και οι υπηρεσίες εμπορευματικών μεταφορών** επιδιώκεται επίσης να συμμετέχουν διακριτά στη μεγέθυνση. Ένας τομέας με οριζόντια αλλά και "αυτογενή" συνεισφορά είναι η **έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη** που μπορεί να τροφοδοτεί με νέες γνώσεις και δεξιότητες όλους τους προηγούμενους τομείς, ώστε να αυξάνουν συνεχώς την παγκόσμια ανταγωνιστικότητά τους, αλλά και να παράγουν νέες απ' ευθείας εκμεταλλεύσιμες γνώσεις με παγκόσμια εμπορική αξία (π.χ. νέα υλικά με πολλαπλές εφαρμογές σε διάφορους παραδοσιακούς ή νέους παραγωγικούς κλάδους). Ομοίως, η **εκπαίδευση και η διαρκής κατάρτιση** αποτελούν εργαλεία μεταφοράς και διάχυσης γνώσεων και δεξιοτήτων, προσαρμογής στις απαιτήσεις του παγκόσμιου ανταγωνισμού και διαρκούς αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού.

Επίσης, σύμφωνα με τη συγκριτική ανάλυση των βασικών μελετών [5] & [6] για την ελληνική οικονομία και των τομέων προτεραιότητας που αναδεικνύονται μέσα από αυτές, προκύπτουν πέντε βασικοί - κύριοι εμπορεύσιμοι οικονομικοί κλάδοι (**τουρισμός, λιανεμπόριο, ενέργεια, βιομηχανία και αγροτική παραγωγή**) οι οποίοι έχουν τη μεγαλύτερη δυνατότητα να βελτιώσουν σημαντικά τη μελλοντική προοπτική ανάπτυξης της χώρας. Στην ίδια μελέτη αναδεικνύονται οκτώ υπο-κλάδοι «Αναδυόμενοι Αστέρες» οι οποίοι – παρά το σημερινό περιορισμένο μέγεθος – έχουν τη δυνατότητα να καταγράψουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης στο μέλλον. Οι κλάδοι αυτοί περιλαμβάνουν τη **φαρμακοβιομηχανία (για τα γενόσημα), την ιχθυοκαλλιέργεια, τον ιατρικό τουρισμό, τη φροντίδα των ηλικιωμένων και των χρόνια ασθενών, τη δημιουργία περιφερειακού διαμετακομιστικού κέντρου εμπορευμάτων, τη διαχείριση αποβλήτων, τις εξειδικευμένες κατηγορίες τροφίμων και την ανάπτυξη προγραμμάτων κλασικών σπουδών.**

Στη φάση Α – Στάδιο Α2 της Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ [7] αναγνωρίζονται ορθά κατά την άποψη του ΤΕΕ Θράκης οι «στρατηγικές πρωτοβουλίες» για να τεθεί η Π-ΑΜΘ σε αναπτυξιακή τροχιά:

- Στρατηγική αξιοποίησης, **ανάδειξης και προστασίας των φυσικών πόρων και πολιτιστικών πόρων** από την Π-ΑΜΘ.
- Στρατηγική αξιοποίησης της **ενέργειας** σε όλους του τομείς.
- Ολοκλήρωση των **διασυνδέσεων** και των **συνδυασμένων μεταφορών**.
- Διαμόρφωση μιας **αγροτικής** στρατηγικής πολιτικής σε επίπεδο Περιφέρειας.
- Διαμόρφωση μιας στρατηγικής ανάπτυξης του **εναλλακτικού τουρισμού**.
- Ανάπτυξη της **έρευνας και της καινοτομίας**.
- Ανάπτυξη μιας βιώσιμης πολιτικής για τη **μεταποίηση** στην Περιφέρεια.
- Ισχυροποίηση των **αστικών κέντρων** σε όλα τα επίπεδα.

Το ΤΕΕ Θράκης **ιεραρχεί** και **εξειδικεύει** την προτεινόμενη αναπτυξιακή στρατηγική για την Π-ΑΜΘ, επιχειρώντας έτσι να διαμορφώσει ένα πλαίσιο απαντήσεων στις ερωτήσεις της Ομάδας Μελέτης, λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμό των οικονομικών πόρων αλλά και χρονικό ορίζοντα υλοποίησης που να είναι συμβατός με το σχεδιασμό της Αναθεώρησης του Χωροταξικού.

Δράσεις Πρώτης Προτεραιότητας

1. Υποστήριξη της Έρευνας και της Καινοτομίας **για την ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας (εφαρμοσμένη έρευνα)** στον **αγροδιατροφικό τομέα, στην ενέργεια, στο περιβάλλον** και στον **τουρισμό**. Εξειδικεύεται σε δράσεις που αφορούν στην προώθηση της δικτύωσης συστάδων καινοτομίας / γνώσης, στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο χώρο της έρευνας, στην ενίσχυση της απασχόλησης ερευνητών στις επιχειρήσεις, στην ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας με παράλληλη αξιοποίηση της χρήσης των ερευνητικών υποδομών από ιδιωτικούς φορείς και επιχειρήσεις.
2. Ενίσχυση της **μεταποίησης** κλάδων που η Π-ΑΜΘ παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα σε όρους απασχόλησης, Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (Α.Π.Α.) και εξαγωγών, ήτοι της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, γαλακτοκομικών προϊόντων, τροφίμων και ποτών, κοπής μορφοποίησης λίθων για διακοσμητικούς και οικοδομικούς σκοπούς (περιλαμβάνονται τα μάρμαρα), ειδών ένδυσης και επιλεγμένες ομάδες κλωστοϋφαντουργίας (π.χ. σηροτροφία).
3. **Αναδιάρθρωση των καλλιεργειών**. Αποτελεί δύσκολη δράση που απαιτεί χρόνο, οικονομικούς πόρους αλλά κυρίως αλλαγή νοοτροπίας, καθώς εκτός από τις συνθήκες εγχώριου και διεθνούς ανταγωνισμού των παραγόμενων προϊόντων, σχετίζεται με πολλούς άλλους παράγοντες όπως η ποιότητα των αγρών, η δυνατότητα άρδευσής τους, οι κλιματολογικές συνθήκες καθώς και το υφιστάμενο status του ανθρώπινου δυναμικού.

Η επιλογή του είδους των προϊόντων που θα παραχθούν, η ποιότητα, η ποσότητα, το κόστος παραγωγής και η οργάνωση της προώθησης – εμπορίας είναι στοιχεία πρώτης προτεραιότητας. Κατά συνέπεια απαιτεί καλά σχεδιασμένη στρατηγική και πολιτικές συνεργασιών και δικτυώσεων με μεταποιητικές μονάδες, αλυσίδες προώθησης και εμπορίας προϊόντων για τη σύναψη μακροχρόνιων στρατηγικών συνεργασιών (συμβολαιακή γεωργία) και για την εξασφάλιση οικονομιών κλίμακας στην αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης. Επιπρόσθετα απαιτείται στενή συνεργασία με φορείς ενίσχυσης της εξωστρέφειας για την προώθηση των προϊόντων στο εξωτερικό.

4. **Δημιουργία – Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών.** Αποτελεί κρίσιμο κρίκο στην αλυσίδα ανάπτυξης και αναδιάρθρωσης του πρωτογενούς τομέα. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης και της σωστής λειτουργίας τους καταγράφεται στο σύνολο των επιμέρους αναλύσεων του τομέα, καθώς δημιουργούν ισχυρές οικονομίες κλίμακας που θα συμβάλει στη μείωση της ψαλίδας τιμών μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή.
5. **Παραγωγή ποιοτικών αγροτικών προϊόντων.** Η παραγωγή πιστοποιημένων αγροδιατροφικών προϊόντων (προϊόντων ονομασίας προέλευσης και προϊόντων γεωγραφικής ένδειξης) με εξαγωγικό προσανατολισμό αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα.
6. **Προώθηση τοπικών αγροτικών προϊόντων.** Περιλαμβάνει επιμέρους δράσεις που αφορούν στη δημιουργία σήματος (brand name) των αγροτικών προϊόντων της Π-ΑΜΘ το οποίο θα υποστηριχθεί με διαφημιστική προβολή, ώστε να καταστεί συνώνυμο της υψηλής ποιότητας, δημιουργία αγροδιατροφικών συμπράξεων, φυσικών ή / και ηλεκτρονικών δημοπρατηρίων, τοπικών συμφώνων ποιότητας και οργανωμένη προβολή των αγροδιατροφικών προϊόντων της Π-ΑΜΘ σε εκθέσεις. Σημαντική κρίνεται η συμβολή και απαιτείται η υλοποίηση σχετικών δράσεων, αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στον τομέα της προώθησης – προβολής των τοπικών αγροτικών προϊόντων.
7. **Εκπαίδευση αγροτών.** Το μη ικανοποιητικό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης των αγροτών που σχετίζεται με διάφορους κοινωνικούς λόγους, έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη του τομέα και απαιτεί το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων κατάρτισης και εκπαίδευσης των αγροτών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας, παραγωγικότητας και συνολικής ανταγωνιστικότητας του τομέα.
8. **Ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις βελτίωσης της ελκυστικότητας του αγροτικού χώρου,** μέσω της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο με τη βελτίωση της προσπελασιμότητας, των υποδομών εκπαίδευσης και υγείας, της πρόσβασης σε νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, όπως για παράδειγμα υλοποιείται μέσω των προγραμμάτων τύπου Leader. Η δράση αυτή εκτιμάται ότι θα συμβάλει στη συγκράτηση του πληθυσμού και στην αναστροφή της τάσης γήρανσης του αγροτικού πληθυσμού, που αποτελεί μια από τις βασικές απειλές στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα.
9. **Αξιοποίηση της γεωθερμίας** προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης εφαρμογών στον αγροτικό τομέα (θέρμανση θερμοκηπίων, πρωίμηση υπαίθριων καλλιεργειών, ξήρανση αγροτικών προϊόντων, θέρμανση ιχθυοδεξαμενών). Επίσης, με συντονισμένες δράσεις, η γεωθερμική ενέργεια μπορεί να συμβάλει στον αγροτουρισμό, στον ιαματικό τουρισμό, στη θέρμανση χώρων, σε βιομηχανικές χρήσεις, συμβάλλοντας πολύπλευρα στην επίτευξη της αναπτυξιακής στρατηγικής της Π-ΑΜΘ. Παράλληλα η γεωθερμική ενέργεια δεν πρέπει να αποκλείεται από τον τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας
10. **Ανασχεδιασμός της αρδευτικής πολιτικής** με την κατασκευή νέων αρδευτικών - εγγειοβελτιωτικών έργων και την συντήρηση των υφιστάμενων δικτύων διανομής ύδατος, την κατασκευή νέων φραγμάτων που θα συμβάλει τόσο στη μείωση του κόστους άρδευσης όσο και στη διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος με την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων.

11. **Αναδασμοί και παράλληλα έργα** με στόχο τη μείωση του πολυτεμαχισμού και του περιορισμού της μικρής ιδιοκτησίας, ώστε να βοηθηθεί η ανάπτυξη οικονομικών κλίμακας.
12. **Εκσυγχρονισμός / αναβάθμιση τουριστικών εγκαταστάσεων** τόσο σε επίπεδο υποδομών όσο και παρεχόμενων υπηρεσιών.
13. **Εκσυγχρονισμός / αναβάθμιση υποδομών υποστήριξης τουρισμού** όπως λιμένες σκαφών, συνεδριακά κέντρα, κέντρα ενημέρωσης επισκεπτών οικοτόπων, ορειβατικά καταφύγια, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα αθλητικού τουρισμού.
14. **Ανάπτυξη τουρισμού ειδικού ενδιαφέροντος** (πολιτιστικός, οικολογικός, συνεδριακός, ευεξίας, κ.λπ.) με στόχο την επέκταση και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος.
15. **Σχεδιασμός ενιαίων τουριστικών «προορισμών»** με χαρακτηριστικά που ικανοποιούν αντίστοιχες ομάδες τουριστών και διαμόρφωση ταυτότητας της Περιφέρειας ως «συμπλέγματος επιμέρους αξιόλογων προορισμών».
16. **Αναβάθμιση αρχαιολογικών χώρων και πολιτιστικών πόρων** με στόχο την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος.
17. **Δημιουργία δικτύων τουριστικών διαδρομών** (πολιτιστικών, οικολογικών, ορειβατικών, θρησκευτικών, ποδηλατικών, γαστρονομικών, κλπ.).
18. **Επέκταση του δικτύου διάθεσης φυσικού αερίου** στους καταναλωτές της Π-ΑΜΘ με **κατάλληλα μειωμένη τιμολογιακή πολιτική** ως αντιστάθμισμα των περιορισμών που προκύπτουν στην ευρύτερη περιοχή διέλευσης των αγωγών φυσικού αερίου (ΔΕΣΦΑ, ΤΑΡ, IGB) [8].
19. Κατασκευή **υδροηλεκτρικών φραγμάτων** στο εναπομείναν υδατικό δυναμικό στον ποταμό Νέστο.
20. Αξιοποίηση **βιομάζας** για την παραγωγή θερμότητας για θέρμανση χώρων, πρώτη ύλη για παραγωγή βιοντίζελ και αξιοποίηση βιοαερίου από λειτουργούντες ΧΥΤΑ.
21. Ολοκλήρωση **περιφερειακού σχεδιασμού διαχείρισης στερεών αποβλήτων**.
22. Ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης **υγρών αποβλήτων**.
23. **Ολοκλήρωση χωροταξικού σχεδιασμού** με προτεραιότητα στις περιοχές που καταγράφονται συγκρούσεις χρήσης γης (π.χ. τουρισμού και λατομικών εγκαταστάσεων), συγκεντρώσεις βιομηχανικών εγκαταστάσεων, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, ΖΟΕ, περιοχές προστασίας περιβάλλοντος, περιοχές ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών κ.λπ.

Στον ειδικό τομέα των **μεταφορικών υποδομών** το ΤΕΕ Θράκης παρουσίασε τις προτάσεις του στο πλαίσιο της Διημερίδας «Έργα Μεταφορικών Υποδομών ως Μοχλός Ανάκαμψης και Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας» που διοργανώθηκε από το Τεχνικό Επιμελητήριο στην Αθήνα στις 03 & 04 Ιουνίου 2013 [9]. Οι προτάσεις αυτές εξειδικεύτηκαν περαιτέρω και επικαιροποιήθηκαν στη βάση του αναθεωρημένου (20 Δεκεμβρίου 2013) Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών και παρουσιάστηκαν σε ειδική εκδήλωση στην Αθήνα, στις 18 Δεκεμβρίου του 2013 στο ΙΕΚΕΜ-ΤΕΕ με θέμα «*Στρατηγικές Περιφερειακής Αναπτυξιακής Εξειδίκευσης - Συνέχεια στον Προγραμματισμό και συνέπεια στην Υλοποίηση: Ανάλυση κ' Συμπεράσματα από την Θράκη*» [10]. Οι ανωτέρω εισηγήσεις περιλαμβάνουν ως στόχο πρώτης προτεραιότητας την:

Ανασύσταση των χαρακτηριστικών σύνδεσης των υποδομών που ολοκληρώνουν τον Πανευρωπαϊκό Διάδρομο ΙΧ, ο οποίος αν και ως έκφραση δεν υφίσταται μετά την πρόσφατη (20 Δεκεμβρίου 2013) αναθεώρηση των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών, εν τούτοις οι ροές προϊόντων και η φιλοσοφία παράκαμψης των Δαρδανελίων, θα πρέπει να τον αναδεικνύουν ως προτεραιότητα της Εθνικής Πολιτικής για την περιοχή. Ειδικότερα, στην προτεραιότητα αυτή περιλαμβάνεται:

- η ολοκλήρωση του κάθετου οδικού άξονα Αρδάνιο – Ορμένιο και του κάθετου οδικού Άξονα Κομοτηνή – Νυμφαία.
- η ολοκλήρωση των εργασιών εκβάθυνσης της λιμενολεκάνης του λιμένα Αλεξανδρούπολης και η υλοποίηση των έργων πολυχρηστικού σταθμού στη χερσαία ζώνη.
- η σύνδεση του λιμένα Αλεξανδρούπολης με το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο το οποίο είναι σε φάση υλοποίησης.
- η αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης Αλεξανδρούπολης – Ορμενίου.

Οι εισηγήσεις αυτές αποτελούν παράρτημα της παρούσας και είναι μέρος της απάντησης του ΤΕΕ Θράκης στις σχετικές (μέρος ΣΤ Υποδομές Μεταφορών) ερωτήσεις της Ομάδας Μελέτης. Συμπληρωματικά, σε ότι αφορά στις υποδομές μεταφορών, προτείνεται όπως ορθά αναγνωρίζεται στη φάση Α της Αξιολόγησης, Αναθεώρησης και Εξειδίκευσης του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ [7], **δράσεις σε επίπεδο εθνικού, επαρχιακού και τοπικού οδικού δικτύου θα πρέπει να προτείνονται μόνο αν** οδηγούν στην ολοκλήρωση ενός ιεραρχημένου οδικού δικτύου για να αποφεύγεται η σπατάλη πόρων σε αποσπασματικά έργα. Επίσης σύμφωνα και με την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής [11] η επένδυση σε τοπικές οδούς μπορεί να χρηματοδοτηθεί μόνο όταν αυτές καλύπτουν κενά και είναι αναγκαίες για τη στήριξη της σύνδεσης απομακρυσμένων περιοχών.

Ακολουθως επιχειρείται να απαντηθούν αναλυτικά οι ερωτήσεις που τίθενται από την Ο.Μ.. Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις προκύπτουν από κείμενα που έχουν παραχθεί από τις Μ.Ε. του ΤΕΕ και από την Π-ΑΜΘ στο πλαίσιο μελετών, κειμένων εργασίας, εμπειρογνωμοσυιών που συντάσσονται στο πλαίσιο προετοιμασίας του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού της Περιφέρειας για τη νέα προγραμματική περίοδο 2014 – 2020, και τα οποία είναι δημοσιοποιημένα προς το ΤΕΕ Θράκης μέσω των εκπροσώπων του. Πρέπει να τονισθεί ότι στόχος του ΤΕΕ Θράκης με το παρόν κείμενο είναι μία συνολική προσέγγιση του ζητήματος χωρίς να υπάρχει διάθεση διεκδίκησης “πατρότητας” ιδεών.

Για την διευκόλυνση της Ο.Μ., το ΤΕΕ Θράκης επέλεξε να ακολουθήσει την δομή των ερωτήσεων που τέθηκαν. Προς τούτο, αναδιατυπώνεται η ερώτηση με την σχετική κωδικοποίηση και ακολουθεί η ανάπτυξη. Για τα ερωτήματα που δεν απαντώνται, επιλέχθηκε να αναγραφούν με παράθεση κενού, ώστε να επισημαίνεται η ροή της αναφοράς.

A. Πρωτογενής τομέας:

Π1 Πως περιγράφεται το ζήτημα της αναδιάρθρωσης στην αγροτική παραγωγή στο επίπεδο των προϊόντων;

Η Π-ΑΜΘ έχει εκπονήσει (Νοέμβριος 2013) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα [12] για το «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» στο οποίο περιγράφεται αναλυτικά, η υφιστάμενη κατάσταση, οι τάσεις και οι προοπτικές του πρωτογενούς τομέα στην Π-ΑΜΘ, μέσα από την προώθηση **26 προϊόντων** τα οποία και θα πρέπει να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης της αγροτικής παραγωγής στην Π-ΑΜΘ. Για κάθε ένα προϊόν γίνεται ανάλυση δυνατών και αδυνάτων σημείων – ευκαιριών και απειλών και προτείνεται σχέδιο δράσης με τα αντίστοιχα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Επίσης, η Π-ΑΜΘ έχει εκπονήσει ερευνητικό πρόγραμμα (Ιούνιος 2013) για τη Βελτίωση της Αποδοτικότητας του Αγροτικού Τομέα, την Προσαρμογή Καλλιεργειών και Ζώων σε Ανώτερα Παραγωγικά Επίπεδα καθώς και την Αξιοποίηση Παραπροϊόντων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης [13]. Στο πλαίσιο του προγράμματος διατυπώνονται ολοκληρωμένες πολιτικές για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και εντοπίζονται οι διασυνδέσεις μεταξύ του πρωτογενούς τομέα και άλλων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας και εκτιμώνται οι επιπτώσεις των αναπτυξιακών δράσεων.

Η επιλογή των στρατηγικών προτεραιοτήτων εξειδίκευσης ενδοκλαδικά (δηλ. η επιλογή των βασικών ομάδων ή οικογενειών προϊόντων ανά τομέα), είναι αρκετά περίπλοκη, δεδομένης της πληθώρας των διαφορετικών προϊόντων. Για το λόγο αυτό εφαρμόστηκε μια μεθοδολογία που βασίζεται σε 2 στάδια:

Στο πρώτο στάδιο, οι 'ομάδες προϊόντων' (κλάδοι) διακρίνονται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

- A. Κλάδοι με υψηλή συμμετοχή στο αγροτικό προϊόν
- B. Κλάδοι με υψηλό βαθμό διασύνδεσης με άλλους τομείς της περιφερειακής οικονομίας
- Γ. Κλάδοι με αυξημένες Τεχνολογικές Ικανότητες
- Δ. Κλάδοι με ευνοϊκές προοπτικές εξέλιξης

Στους κλάδους με **υψηλή συμμετοχή στο αγροτικό προϊόν** εντάσσονται ομάδες προϊόντων που πληρούν τα παρακάτω κριτήρια:

1. Αξία της παραγωγής και μερίδιο στην ΑΓΑ του πρωτογενή τομέα
Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται κτηνοτροφία (34%), δημητριακά (22%), βιομηχανικά φυτά (18%), λαχανικά και πατάτες (17%), φρούτα (6%) [13].

2. Απασχόληση

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται σιτηρά, βαμβάκι, οπωροκηπευτικά (σταφύλια, σπαράγγια ακτινίδια κυρίως), δένδροκομικά (ελαιοκαλλιέργεια, ρόδι). Να σημειωθεί ωστόσο, ότι τα προϊόντα που είναι εντάσεως εργασίας είναι κατά κύριο λόγο η κτηνοτροφία, οι υδατοκαλλιέργειες, ο καπνός, τα σταφύλια, τα σπαράγγια και τα ακτινίδια [14].

Στους κλάδους με **υψηλό βαθμό διασύνδεσης** με άλλους τομείς της περιφερειακής οικονομίας εντάσσονται ομάδες προϊόντων που εμφανίζουν υψηλούς πολλαπλασιαστές (απασχόλησης, προϊόντος και εισοδήματος). Ο προσδιορισμός των σημαντικότερων κλάδων οι οποίοι παρουσιάζουν υψηλό βαθμό διασύνδεσης στην τοπική οικονομία, είναι σημαντικός καθώς οι συγκεκριμένοι κλάδοι έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν ταχύτερα και με αποτελεσματικότερο τρόπο την ανάπτυξη στην περιφέρεια. Έτσι, σύμφωνα με τη μελέτη [13]: (α) **υψηλούς πολλαπλασιαστές απασχόλησης** εμφανίζουν κατά σειρά αιγοπροβατοτροφία, λοιπή γεωργία, αγελαδοτροφία, βαμβάκι, σιτάρι, καλαμπόκι, (β) **υψηλούς πολλαπλασιαστές προϊόντος** οι αιγοπροβατοτροφία, τρόφιμα-ποτά-καπνός, λοιπή γεωργία, βαμβάκι, αγελαδοτροφία και (γ) **υψηλούς πολλαπλασιαστές εισοδήματος** οι αιγοπροβατοτροφία, τρόφιμα-ποτά-καπνός, βαμβάκι, σιτάρι.

Στους κλάδους με **αυξημένες Τεχνολογικές Ικανότητες** εντάσσονται ομάδες προϊόντων όπου καταγράφεται αυξημένη εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία ή/και στην τυποποίηση-συσκευασία-εμπορία τους. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι υδατοκαλλιέργειες, οι θερμοκηπιακές καλλιέργειες, η μεταποίηση τροφίμων και ποτών (π.χ. κρασί, ρόδι, ελαιοκαλλιέργεια) [14].

Στους κλάδους με **ευνοϊκές προοπτικές εξέλιξης** εντάσσονται ομάδες προϊόντων όπου καταγράφεται υψηλή ζήτηση που να υπερκαλύπτει την παραγωγή, ή/και ικανός όγκος εξαγωγών. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται φρούτα και λαχανικά (π.χ. επιτραπέζια σταφύλια, ακτινίδια σπαράγγια), μεταποιημένα προϊόντα (π.χ. ελαιόλαδο, κρασί και καπνά) καθώς και τα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας, ως προϊόντα με σημαντικό όγκο εξαγωγών, αλλά και η κτηνοτροφία και τα προϊόντα ζωικής προέλευσης, όπου παρότι δεν γίνονται εξαγωγές, η εγχώρια παραγωγή δεν επαρκεί για να καλύψει την εγχώρια ζήτηση. Παράλληλα, υπάρχουν προϊόντα για τα οποία εκτιμάται ότι είτε (α) η διεθνής ζήτηση θα αυξηθεί στο μέλλον, όπως π.χ. πέραν των εδραιωμένων (σιτηρών, καλαμπόκι κτλ), τα αρωματικά και φαρμακευτικά προϊόντα, το μετάξι και τα προϊόντα βιοκαυσίμων, είτε (β) έχουν χαρακτηριστικά niche-market, με σημαντικές προοπτικές εδραίωσης στις διεθνείς αγορές εφόσον αξιοποιηθούν κατάλληλες υποστηρικτικές δομές και δράσεις. Εδώ εντάσσονται προϊόντα όπως το μετάξι, το τσάι του βουνού, τα αρωματικά και φαρμακευτικά προϊόντα, η μελισσοκομία, τα βιολειτουργικά τρόφιμα.

Στο δεύτερο στάδιο, φιλτράρονται τα δεδομένα ώστε να σχηματιστεί μια κατάταξη των βασικών ομάδων προϊόντων στη βάση των παρακάτω χαρακτηριστικών:

- Συχνότητα εμφάνισης στις κατηγορίες του πρώτου σταδίου
- Αριθμός διαθέσιμων εταιρών και βαθμός συνεργασίας τους
- Δυνατότητα ανάπτυξης συνεργειών με τον επιχειρηματικό και τον ακαδημαϊκό τομέα της Περιφέρειας
- Δυνατότητα της Περιφέρειας να επιτύχει ηγετική θέση στον τομέα.

Από την προκύπτουσα κατάταξη, εξειδικεύονται 2 κατηγορίες, (α) οι εδραιωμένοι κλάδοι (δηλ. υψηλή υπάρχουσα παραγωγική βάση), (β) οι αναδυόμενοι κλάδοι (χαμηλή υφιστάμενη παραγωγική βάση, αλλά ευνοϊκές προοπτικές ανάπτυξης) με την αντίστοιχη αξιολόγηση της «περιφερειακής αριστείας». Θεωρείται ότι η καθιέρωση ενός ιεραρχημένου συστήματος επιλογής με σαφή κριτήρια και φάσεις αποτελεί θετική εξέλιξη για την ΠΑΜΘ και υπολείπεται η τελική φάση επιλογής προϊόντων ώστε να εφαρμοστούν σ' αυτά κατάλληλες πολιτικές.

Π2 Απαιτούνται άλλες ενέργειες (αναδασμοί, άρδευση) και αν ναι για ποια προϊόντα;

Έργα υποδομών στον αγροτικό τομέα (αναδασμοί, άρδευση, κ.λπ.) θα πρέπει να γίνουν στη βάση των αναγκών των υπό αναδιάρθρωση καλλιεργειών και της βέλτιστης αξιοποίηση των δεδομένων του **εδαφολογικού χάρτη της Π-ΑΜΘ** ο οποίος περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με το επίπεδο των θρεπτικών στοιχείων, το επίπεδο των βαρέων μετάλλων και άλλες εδαφολογικές ιδιότητες των εδαφών της ΑΜΘ. Ο χάρτης αυτός θα πρέπει να συμπληρωθεί ώστε να καλύψει το σύνολο της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης της Π-ΑΜΘ και να προωθηθεί η χρήση του, παρέχοντας έτσι ένα σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή, μεταξύ άλλων περιορίζοντας τις εισροές λιπασμάτων, το κόστος και την επιβάρυνση των εδαφών και των υπογείων υδάτων.

Πρέπει να αναφερθεί η πολύ μικρή αξιοποίηση των στοιχείων που υπάρχει στην παρούσα φάση και η ελλιπή διάχυση των στοιχείων στους χρήστες. Απαιτείται η δημιουργία μηχανισμού αξιοποίησης των στοιχείων, ώστε η περαιτέρω επέκταση του συστήματος να είναι αξιοποιήσιμη. Το κόστος απόκτησης των στοιχείων είναι υψηλό και θα πρέπει να εκτιμηθεί η αποδοτικότητα του συστήματος αλλά να δοθούν και επαρκείς εξηγήσεις για την μέχρι σήμερα λειτουργία του.

Π3 Πως τίθεται το ζήτημα από τους εμπλεκόμενους στον πρωτογενή τομέα. Προτίθενται να προχωρήσουν σε κάποια αναδιάρθρωση προϊόντων;

Στο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» περιγράφεται η προτεινόμενη πολιτική αναδιάρθρωσης για κάθε ένα από τα παραγόμενα αγροτικά προϊόντα στην Π-ΑΜΘ. Το Επιχειρησιακό πρόγραμμα έχει προκύψει από συμμετοχή πλήθους φορέων ασχολούμενων με τον πρωτογενή τομέα και τυγχάνει ευρείας διαβούλευσης και ως εκ τούτου εκτιμάται ότι εκφράζει τους εμπλεκόμενους του πρωτογενούς τομέα.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να αναφερθούν ορισμένες γενικότερες σκέψεις με δεδομένη τη γνώση και τη γεωργική πρακτική, ότι για την απόφαση εισαγωγής μίας νέας ή αλλαγής μίας παραδοσιακής καλλιέργειας υπέρ μίας άλλης, συνυπολογίζονται παράμετροι όπως:

- Η καταλληλότητα και προσαρμοστικότητα της καλλιέργειας στις συγκεκριμένες εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής.
- Οι ανάγκες της καλλιέργειας σε νερό
- Η δυνατότητα ένταξης της καλλιέργειας σε συστήματα αμειψισποράς (εναλλαγή καλλιεργειών)
- Η ζήτηση της αγοράς και οι προτιμήσεις των καταναλωτών.
- Το κλίμα
- Οι συνθήκες ανταγωνισμού και ανταγωνιστικότητας των παραγομένων προϊόντων, κλπ.

Συμπεραίνεται ότι απαιτεί καλά σχεδιασμένες στρατηγικές και πολιτικές και στενές συνεργασίες και δικτυώσεις των γεωργών με μεταποιητές, εμπόρους και αλυσίδες S/M για τη σύναψη μακροχρόνιων στρατηγικών συνεργασιών, και για εξασφάλιση οικονομιών κλίμακας σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και διάθεσης και για αυξημένη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των εμπόρων.

Η προοπτική μιας καλλιέργειας είτε παραδοσιακής είτε νεοεισερχόμενης διασφαλίζεται μόνο εάν συνδυασθεί με την καλή οργάνωση, διαχείριση και εμπορία του προϊόντος καθώς και εάν συνδυασθεί με σήμα ποιότητας, με όνομα, με ταυτότητα που αναγνωρίζει η αγορά

Επομένως θα πρέπει να συνυπολογισθούν και οι παράμετροι:

- Του εισοδήματος που αποφέρει η καλλιέργεια στη γεωργική εκμετάλλευση και η δυνατότητα να λάβει ο παραγωγός μέρος της προστιθέμενης αξίας του προϊόντος που θα προκύψει μέχρι τον καταναλωτή.
- Των υπαρχουσών δομών εμπορίας και προώθησης του προϊόντος και των δυνατοτήτων απορρόφησης του προϊόντος από την αγορά. Δεν έχει νόημα η παραγωγή προϊόντων, όσο καλά και αν είναι αυτά, εάν δεν υπάρχουν δομές προώθησής τους στις αγορές. Τα καλύτερα προϊόντα δεν έχουν καμία αξία, εάν δεν φθάνουν στην κατάλληλη αγορά και μάλιστα με τις προϋποθέσεις και τους όρους που η αγορά τα ζητάει.
- Της προσαρμογής της παραγωγικής διαδικασίας αγροτικών προϊόντων, με κατεύθυνση προς συστήματα παραγωγής ποιοτικών προϊόντων, προϊόντων ονομασίας προέλευσης, γεωγραφικής ένδειξης, βιολογικών, ολοκληρωμένης διαχείρισης.

Θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη και η διάρθρωση της ελληνικής γεωργίας με τις ιδιαιτερότητές της και την ταυτότητά της, που είναι:

- Η οικογενειακής μορφής, οργάνωση των εκμεταλλεύσεων, όπου η οικογενειακή εργασία παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του γεωργικού εισοδήματος
- Οι μικρές σχετικά ποσότητες προϊόντων που παράγονται τόσο από την κάθε εκμετάλλευση χωριστά όσο και από την περιοχή και τη χώρα μας, σε σύγκριση με άλλες περιοχές και χώρες με ομοειδή προϊόντα που κυριαρχούν στις αγορές με τις μαζικές παραγωγές τους και ασκούν έντονο ανταγωνισμό λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής
- Οι μεγάλες αδυναμίες που υπάρχουν στον τομέα διακίνησης και εμπορίας και σχεδόν στην έλλειψη συλλογικών δομών οργάνωσης και δράσης (υπάρχουν ευτυχώς λίγα φωτεινά παραδείγματα προς επιβεβαίωση του κανόνα).

- Τα πλεονεκτήματα που έχουν οι μικτοί κλάδοι παραγωγής στην ίδια εκμετάλλευση, ιδιαίτερα κλάδων φυτικής και ζωικής παραγωγής, τόσο από πλευράς σταθερότητας του γεωργικού εισοδήματος όσο και από πλευράς αξιοποίησης της διαθέσιμης οικογενειακής εργασίας

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΣΗΜΕΙΩΝ, ΠΡΟΤΕΙΝΟΝΤΑΙ :

- Όλες οι **παραδοσιακές καλλιέργειες**, που τα προϊόντα τους προορίζονται για τρόφιμα, μπορούν να εξακολουθήσουν να καλλιεργούνται με τρεις προϋποθέσεις: α) να αποκτήσουν πιστοποιημένη ποιότητα, β) να έχουν ανταγωνιστικό κόστος μέσα από συλλογικές δομές προμήθειας των εφοδίων και γ) να εξασφαλίσουν την προώθηση και εμπορία μέσα από οργανωμένες συλλογικές δομές
- Κάθε **νέα καλλιέργεια** μπορεί να μπει στην περιοχή, αφού δοκιμασθεί για την προσαρμοστικότητά της στις συγκεκριμένες συνθήκες της περιοχής και βέβαια αφού ληφθούν οπωσδήποτε υπόψη και οι τρεις προϋποθέσεις που αναφέρονται στις παραδοσιακές καλλιέργειες
- Να γίνει ανασχεδιασμός στην καλλιέργεια **σιτηρών, μαλακού, σκληρού σίτου και αραβοσίτου**, ούτως ώστε να υπάρχει, καλύτερη προσαρμογή στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, ενίσχυση της εθνικής αυτάρκειας και προσαρμογή στις συνθήκες των αγορών. Σε κάθε περίπτωση οι καλλιέργειες αυτές θα πρέπει να παραμείνουν για να στηρίξουν και την κτηνοτροφική ανάπτυξη που είναι μια διαρθρωτική διέξοδος, έστω και αν συνδέεται με δυσκολίες.
- Η επόμενη δυναμική, με καλές προοπτικές, επιλογή είναι τα λεγόμενα βιομηχανικά κηπευτικά τα οποία μπορούν να διατεθούν ως νωπά, κυρίως όμως ως μεταποιημένα τρόφιμα. Η Περιφέρειά μας τα προηγούμενα χρόνια είχε πολύ καλές επιδόσεις σε βιομηχανικά κηπευτικά αλλά, αρκετές αστοχίες των συνεταιριστικών μεταποιητικών μονάδων (μη ανασχεδιασμός λειτουργιών, έλλειψη τμημάτων έρευνας και ανάπτυξης για παραγωγή νέων προϊόντων, υπερβάλλον κόστος παραγωγής κυρίως λόγω εργατικού κόστους, κλπ) οδήγησαν στην κάμψη αυτών των καλλιεργειών. Θα πρέπει να γίνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στο θέμα αυτό για να διερευνηθεί εάν υπάρχει δυνατότητα να **δημιουργηθούν μικρές ευέλικτες μονάδες** (ελάχιστου άριστου μεγέθους) που θα είναι χωροθετημένες κοντά στο τόπο παραγωγής και θα προμηθεύονται πρώτες ύλες μέσω συμβολαιακής γεωργίας.
- Κλάδος με καλές προοπτικές είναι αυτός των **νωπών κηπευτικών** που για να αναπτυχθεί απαιτεί δικτυώσεις και συνεργασίες και στα πλαίσια αυτά, το πρόγραμμα **“καλάθι τοπικών προϊόντων”** προσφέρει μια καλή βάση για την προώθησή τους στις αγορές.
- Ο κλάδος των **βιολογικών προϊόντων** και αυτός της **ολοκληρωμένης διαχείρισης** προσφέρουν αξιόλογες ευκαιρίες όχι μόνο για κηπευτικά (ντομάτα, αγγουράκι, μαρούλι, κλπ) αλλά και για δένδρωδεις (κεράσια, μήλα, αχλάδια, κλπ). Μπορούν να υπερδιπλασιαστούν οι εκτάσεις και να διευρυνθούν τα είδη ώστε να συνεισφέρουν πάνω από 10% στο περιφερειακό γεωργικό εισόδημα και ΑΕΠ. (σήμερα συνεισφέρουν λιγότερο του 5%)
- Για το **βαμβάκι** οι εξελίξεις στη νέα ΚΑΠ θα καθορίσουν και τις προοπτικές του και επιπρόσθετα μπορεί να εξακολουθήσει να καλλιεργείται με κάποιες προϋποθέσεις: α) σίγουρα όχι σε οριακές κλιματικές συνθήκες καθώς και σε εδαφικές κλίσεις που δημιουργούν περιβαλλοντικά προβλήματα β) να αποκτήσει ποιοτική ταυτότητα πιστοποιημένη, γ) να καθιερωθεί η ιχνηλασιμότητα τουλάχιστον ως προς την ποικιλία και δ) να συνδεθεί με περιβαλλοντικές δράσεις.
- Ο **καπνός** τύπου **μπασμά** πρέπει να κρατηθεί γιατί είναι εξαιρετικής ποιότητας, μοναδικός και πρέπει να αποτελέσει βασικό προϊόν του καλαθιού τοπικών προϊόντων.
- Τα **ενεργειακά φυτά** και, γενικότερα τα μη εδώδιμα φυτά (non food), φαίνεται ότι προσφέρουν μια διέξοδο στη κατεύθυνση της διατήρησης της γεωργικής δραστηριότητας σε περιοχές της περιφέρειας μας με μικρές δυνατότητες για άλλες καλλιέργειες. Επειδή το βιοαέριο φαίνεται να έχει καλύτερες προοπτικές στη χώρα μας απ' ότι το βιοντίζελ και η αιθανόλη, ορισμένα ενεργειακά φυτά δίνουν διέξοδο προς αυτή την κατεύθυνση.

- Οι **καλλιέργειες κτηνοτροφικών** φυτών θα εξακολουθήσουν να καλλιεργούνται και μάλιστα επεκτεινόμενες κατ' αρχήν διότι, οι περισσότερες και ιδιαίτερα τα κτηνοτροφικά ψυχανθή, είναι απαραίτητες στα συστήματα αμειψισποράς των ετήσιων καλλιεργειών αλλά και διότι είναι αναγκαίοι συμπληρωματικοί κλάδοι στους κλάδους της κτηνοτροφίας.
Και έχοντας πάντα υπ' όψη ότι η «αγορά» φέρνει την «αναδιάρθρωση των καλλιεργειών»

Π4 Πέρα από την ανακατεύθυνση των επιδοτήσεων προσβλέπουν σε υποστηρικτικές ενέργειες άλλου τύπου (συμβουλευτικοί οργανισμοί προώθησης, διαδικασίες καθετοποίησης κλπ.)

Περιγράφονται στο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» δράσεις που αφορούν στη Δημιουργία και Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών, δράσεις προβολής και προώθησης προϊόντων, δράσεις πιστοποίησης και ποιοτικής αναβάθμισης των παραγόμενων αγροτικών προϊόντων καθώς και σύνδεσης με το δευτερογενή κ.λπ. Περιλαμβάνει επιμέρους δράσεις που αφορούν στη δημιουργία σήματος (brand name) των αγροτικών προϊόντων της Π-ΑΜΘ, το οποίο θα υποστηριχθεί με διαφημιστική προβολή, ώστε να καταστεί συνώνυμο της υψηλής ποιότητας, δημιουργία αγροδιατροφικών συμπράξεων, φυσικών ή / και ηλεκτρονικών δημοπρατηρίων, τοπικών συμφώνων ποιότητας και οργανωμένη προβολή των αγροδιατροφικών προϊόντων της Π-ΑΜΘ σε εκθέσεις. Σημαντική κρίνεται η συμβολή και απαιτείται η υλοποίηση σχετικών δράσεων, αξιοποίησης των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στον τομέα της προώθησης – προβολής των τοπικών αγροτικών προϊόντων.

Π5 Η προοπτική ανάπτυξης θερμοκηπίων μέσω της εκμετάλλευσης της γεωθερμίας αλλάζει κάποια δεδομένα; (πχ. μειώνει την ανάγκη αναδασμών ή εγγειοβελτιωτικών έργων;).

Η ΠΑΜΘ διαθέτει από τα σημαντικότερα γεωθερμικά πεδία της χώρας που έχουν, τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά, πολύ καλές παροχές για εκμετάλλευση. Επομένως προσφέρονται για πολλές και διαφορετικές χρήσεις: α) κατασκευή μεγάλων θερμοκηπιακών εγκαταστάσεων για παραγωγή εκτός εποχής κηπευτικών και ανθοκομικών ειδών β) για ιχθυοκαλλιέργειες τόσο θαλάσσιων όσο και εσωτερικών υδάτων γ) για εγκαταστάσεις ιαματικές και αγροτουριστικές δίνοντας ευκαιρίες σε αγρότες για πρόσθετες δραστηριότητες και ενίσχυση του εισοδήματός τους.

Το επίπεδο αξιοποίησης της γεωθερμίας ως ήπιας, εναλλακτικής και ανανεώσιμης πηγής ενέργειας κρίνεται μέχρι σήμερα σχεδόν αποκαρδιωτικό. Η κατανομή των γεωθερμικών περιοχών χαμηλής ενθαλπίας στη Αν. Μακεδονία - Θράκη, σε περιοχές δηλαδή όπου οι θερμαντικές ανάγκες είναι μεγάλες, θα αποτελούσε σημαντικό πλεονέκτημα για την επέκταση των υπαρχουσών γεωθερμικών εφαρμογών και την εγκατάσταση πολλών νέων. Στις περιοχές αυτές θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για τη διεύρυνση των γεωθερμικών εφαρμογών. Υπάρχουν ήδη πολλές έτοιμες γεωτρήσεις παραγωγής ανεκμετάλλευτες, που μπορούν γρήγορα και εύκολα να δημιουργήσουν αναπτυξιακές εφαρμογές στις περιοχές όπου βρίσκονται.

Από την εικόνα που δίνουν τα υπάρχοντα γεωθερμικά θερμοκήπια γίνονται φανεροί και άλλοι λόγοι υποβάθμισης, μεταξύ των οποίων και ο ερασιτεχνισμός που επικρατεί στο σχεδιασμό των συστημάτων θέρμανσης, στην κατασκευή και τη λειτουργία των θερμοκηπίων, καθώς και η ανυπαρξία συμβουλευτικής καθοδήγησης από αρμόδιους φορείς.

Ειδικότερα: οι ολοένα αυξανόμενες ενεργειακές και κλιματολογικές ανάγκες σε ένα πλήθος γεωργικών εφαρμογών, καθιστά την ένταξη συστημάτων εκμετάλλευσης της γεωθερμικής (Γ/Θ) ενέργειας χαμηλής ενθαλπίας σε γεωργικές εφαρμογές, ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Τα γεωθερμικά ρευστά στην περιφέρεια, εντοπίζονται κύρια σε γεωργικές περιοχές με αποτέλεσμα το ενδιαφέρον για την ανάπτυξη εφαρμογών, όπως η θέρμανση θερμοκηπίων, η πρωίμηση υπαίθριων καλλιεργειών, η ξήρανση αγροτικών προϊόντων αλλά και η θέρμανση ιχθυοδεξαμενών, να είναι έντονο.

Η ανάγκη απεξαρτοποίησης της παραγωγής κηπευτικών και ανθοκομικών προϊόντων από τους κλιματολογικούς παράγοντες, αλλά κυρίως το πολύ χαμηλό κόστος θέρμανσης από τη χρήση της Γ/Θ ενέργειας χαμηλής ενθαλπίας, οδήγησε στην ανάπτυξη της γεωθερμικής θέρμανσης θερμοκηπίων. Ο χρόνος απόσβεσης της επένδυσης κυμαίνεται από 6 μήνες μέχρι και 2 χρόνια.

Στην πρωίμηση υπαίθριων καλλιεργειών δεν απαιτείται η επένδυση υψηλού αρχικού κεφαλαίου, το κόστος θέρμανσης είναι αρκετά χαμηλό και ο χρόνος απόσβεσης μικρότερος του έτους. Στις μονάδες ιχθυοκαλλιεργειών αν και απαιτείται υψηλό αρχικό κεφάλαιο, ο χρόνος απόσβεσης είναι πολύ μικρός και η δυνατότητα της εν σειρά ανάπτυξης με τη θέρμανση θερμοκηπίων αξιοποιώντας το απορριπτόμενο ζεστό νερό ή γεωθερμικό ρευστό καθιστά ακόμα πιο συμφέρουσα οικονομικά την συνδυασμένη επένδυση σε τέτοιου είδους σχήματα.

Η σημαντική διαφοροποίηση, που μπορεί να παρουσιάζει η χημική σύσταση των ρευστών από γεώτρηση σε γεώτρηση και η ιδιαιτερότητα του κάθε Γ/Θ πεδίου και της κάθε εφαρμογής, δεν επιτρέπει την ανάπτυξη ενός ενιαίου συστήματος εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας. Γενικά όμως κατά την ανάπτυξη του συστήματος της Γ/Θ ενέργειας λαμβάνεται μέριμνα ώστε, από τη μια να περιορίζονται ταυτόχρονα οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τα τεχνολογικά προβλήματα και από την άλλη να επιτυγχάνεται ορθολογική διαχείριση του Γ/Θ πεδίου.

Με συντονισμένες δράσεις, η γεωθερμική ενέργεια μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία σύγχρονων αγροτικών εκμεταλλεύσεων αλλά και στην αγροτοβιομηχανία (ξήρανση αγροτικών προϊόντων), στις ιχθυοκαλλιέργειες (αντιπαγετική προστασία), στον αγροτουρισμό, στον ιαματικό τουρισμό, στη θέρμανση χώρων, σε βιομηχανικές χρήσεις κ.ά. Παράλληλα, η προσέλευση νέων επενδυτών μπορεί να συνδράμει στη γενικότερη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη απομονωμένων και αμιγώς αγροτικών περιοχών.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την αξιοποίηση των γεωθερμικών δυναμικών είναι η διοργάνωση μιας ευρύτερης συζήτησης για την ανάγκη καθιέρωσης πιο ευέλικτων διαδικασιών μίσθωσης γεωθερμικού δυναμικού, στην περίπτωση ολοκληρωμένου και αποκλειστικά αγροτικού επιχειρηματικού σχεδίου. Η δυνατότητα αυτή θα μπορεί να αφορά είτε σε ομάδες παραγωγών, είτε σε αγροτικές επιχειρήσεις, είτε σε μεμονωμένους παραγωγούς του αγροτικού τομέα.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να τονισθεί, ότι η γεωθερμία δεν τίθεται ανταγωνιστικά άλλων μεθόδων βελτίωσης της παραγωγής, αλλά μάλλον συμπληρωματικά. Έτσι οι αναδασμοί και τα εγγειοβελτιωτικά δεν σταματούν όπου υπάρχει γεωθερμικό πεδίο καθώς η γεωθερμία αφορά στο ενεργειακό τμήμα ενώ τα λοιπά έργα των οικονομιών κλίμακας και στη βελτίωση της απόδοσης των γαιών.

Π6 Ποιο μοντέλο ανάπτυξης των θερμοκηπίων προκρίνεται από την Περιφέρεια; (πχ. μεγάλες οργανωμένες μονάδες με υψηλό βαθμό καινοτομίας, μικρές ατομικές εκμεταλλεύσεις με ατομική χρήση της γεωθερμίας, δημιουργία τοπικών δικτύων μεταφοράς και συλλογικής διαχείρισης του ζεστού νερού).

Π7 Ποιες είναι οι πρόσφορες χωρικές ενότητες για τέτοιου τύπου εκμετάλλευση; Τίθεται ζήτημα διαφύλαξης της «γης υψηλής παραγωγικότητας» για άλλες καλλιέργειες πέρα από τις θερμοκηπιακές; Γενικότερα, πως τίθεται το ζήτημα της «γης υψηλής παραγωγικότητας ή προτεραιότητας»;

Στην ΠΑΜΘ έχει δημιουργηθεί σημαντικό πρόβλημα με την οριζόντια εισαγωγή του κριτηρίου της γης υψηλής παραγωγικότητας, ένα κριτήριο που αφορά την αξία του πρωτογενούς τομέα για τον έλεγχο της εκτός σχεδίου δόμησης, που αποτελεί επιλογή και κριτήριο πολεοδομικού σχεδιασμού. Αποτέλεσμα της στρεβλής θεσμοθέτησης είναι η δημιουργία καταστάσεων που δυσχεραίνουν αναίτια την όποια αναπτυξιακή προσπάθεια της περιοχής. Η προτεραιότητα που έχει ο πυλώνας του πρωτογενούς τομέα με έμφαση στα αγροδιατροφικά προϊόντα, δεν αντιμετωπίζεται με την ορθολογική καθετοποιημένη οργάνωση καθώς απαγορεύονται ουσιώδεις δράσεις μεταποίησης στην περιοχή της παραγωγής. Θεωρείται άμεση προτεραιότητα, ο ανασχεδιασμός των παρεμβάσεων αυτού του τύπου με ουσιαστικά και ορθολογικά κριτήρια. Ο χαρακτηρισμός κατά συνέπεια της γης υψηλής παραγωγικότητας θα πρέπει να γίνει με κριτήρια αξίας και οι δεσμεύσεις εξ' αυτού οφείλουν να σχεδιάζονται με γνώμονα την διασφάλιση της αξίας της πρωτογενούς παραγωγής και τον καλύτερο τρόπο.

Π8 Υπάρχει ρόλος για την κτηνοτροφία; Σε ποιες περιοχές και με ποια μορφή; (ορεινή, σταβλισμένη κλπ.).

Ο κλάδος της κτηνοτροφίας αναδεικνύεται [13] ως ένας από τους σημαντικότερους, σε όρους παραγομένης προστιθέμενης αξίας, εξαγωγών (ως μείωση των εισαγωγών) και απασχόλησης.

Τα βασικότερα προβλήματα είναι :

1. Ποσόστωση στην παραγωγή του αγελαδινού γάλακτος.
2. Ελλιπής επιστημονικοτεχνική υποστήριξη των κτηνοτρόφων.
3. Γερασμένο ανθρώπινο δυναμικό καθώς πολύ λίγοι νέοι εισέρχονται στον κλάδο.
4. Εισαγωγή φυλών προβάτων από Γαλλία ή άλλες χώρες που δεν περιλαμβάνονται στον προσδιορισμό της «Φέτας».
5. Έλλειψη σχολών ή επαγγελματικών κέντρων για την εκπαίδευση των υποψηφίων κτηνοτρόφων.
6. Έλλειψη ευέλικτων χρηματοδοτικών εργαλείων.
7. Υψηλές τιμές των ζωοτροφών.
8. Χαμηλές τιμές και δυσκολία στη διάθεση του κρέατος.
9. Πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα στην πληρωμή των παραδοθεισών ποσοτήτων γάλακτος από τις βιομηχανίες.
10. Πολύ μεγάλα προβλήματα στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες (προσωπικό, μέσα και υλικά) που θα μπορούσαν να εγγυηθούν το υγειονομικό καθεστώς των εκμεταλλεύσεων μέσω της εφαρμογής των προγραμμάτων αντιμετώπισης των ζωοανθρωπονόσων και των νοσημάτων των ζώων.
11. Παντελής απουσία της οργάνωσης των παραγωγών (συνεταιρισμοί, ομάδες, ενώσεις).
12. Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ κτηνοτροφικών μονάδων και των ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας, προκειμένου να εφαρμόζουν καινοτόμες και σύγχρονες ιδέες, με σκοπό την αυξημένη προστιθέμενη αξία των παραγομένων προϊόντων, αλλά και τον εκσυγχρονισμό των ίδιων των εκμεταλλεύσεων.

Επομένως απαιτούνται συνεργασίες, δικτυώσεις και αποτελεσματικοί συνεταιρισμοί για να αυξάνουν τη διαπραγματευτική ισχύ των κτηνοτρόφων έναντι του εμπορίου, ακόμα και σε περίπτωση συμβολαιακής κτηνοτροφίας.

Απαιτείται να βελτιστοποιήσουν το μέγεθός τους και οι υφιστάμενες μονάδες προβάτων, αγελαδοτροφίας, χοίρων καθώς και οι πτηνοτροφικές μονάδες.

Ωθηση στην ανάπτυξη της Κτηνοτροφίας μπορεί να δοθεί από τα Μεγάλα Σχέδια Βελτίωσης. Το μέτρο υποστηρίζει μεθόδους γεωργικής παραγωγής που αποσκοπούν κατά κύριο λόγο στην προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και του γεωργικού τοπίου και περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

- Βιολογική κτηνοτροφία.
- Εκτατικοποίηση κτηνοτροφίας.
- Σύστημα ολοκληρωμένης διαχείρισης στην παραγωγή προϊόντων που δεν προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου.
- Διατήρηση απειλούμενων αυτόχθονων φυλών αγροτικών ζώων.
- Προώθηση γεωργικών πρακτικών για την προστασία της άγριας ζωής.
- Διατήρηση γενετικών πόρων στην κτηνοτροφία.

Πρέπει να αναφερθούν οι πιέσεις που ασκούνται στο περιβάλλον από τις κτηνοτροφικές δραστηριότητες.

Οι κτηνοτροφικές δραστηριότητες, είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη για τον ημιορεινό και ορεινό αγροτικό χώρο, αλλά πολλές φορές δημιουργούν προβλήματα στο περιβάλλον και σε κάποιες περιοχές το οδηγούν στην ερημοποίηση. Η αντιμετώπιση του θέματος, από τη γενικότερη υποβάθμιση των βοσκοτόπων και του φυσικού περιβάλλοντος, δημιουργεί την αναγκαιότητα δημιουργίας Κτηνοτροφικών Πάρκων, που αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για την ανάπτυξη των κτηνοτροφικών περιοχών της χώρας .

Στα οφέλη της δημιουργίας Κτηνοτροφικών Πάρκων περιλαμβάνονται η αύξηση των εισοδημάτων των κτηνοτρόφων, η προστασία του περιβάλλοντος, η αναβαθμισμένη ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων, η καλύτερη υγεία και ελεγχόμενη διατροφή των ζώων, η εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης ζώων και εργαζόμενων, η καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση του δυναμικού των βοσκοτόπων, η αισθητική αναβάθμιση του αγροτικού τοπίου και άλλα. Απαιτείται συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων του κράτους, των κτηνοτρόφων και των συνεταιρισμών τους, καθώς και η διαρκής ενημέρωση πάνω στις νέες μορφές τεχνολογίας του χώρου της επιχειρηματικής κτηνοτροφίας και των προσφερόμενων ενισχύσεων για επενδύσεις τέτοιου είδους επιχειρηματικών σχεδίων. Οι δεσμεύσεις που θα τεθούν πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ανωτέρω κατεύθυνση οργάνωσης και λειτουργίας των δραστηριοτήτων.

ΚΑΘΕ ΤΟΜΕΑΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΕΧΕΙ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΑΥΤΟ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΤΥΠΩΝΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ

1. Αιγοπροβατοτροφία

- Προώθηση της συμβουλευτικής και επιστημονικής υποστήριξης των απασχολούμενων του κλάδου σε τομείς μεθόδων παραγωγής και εισαγωγής νέων τεχνολογιών και καινοτομικών προϊόντων, διαχείρισης, προβολής και εμπορίας καθώς επίσης σε θέματα για την προστασία του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων.
- Παρεμβάσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης που σχετίζονται με τον εκσυγχρονισμό, τη βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου των κτηνοτροφικών μονάδων και την ανατροπή της ηλικιακής πυραμίδας υπέρ των νέων ατόμων.
- Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων μέσω της ανάπτυξης νέων προϊόντων, επεξεργασιών και τεχνολογιών.
- Εκπλήρωση πρότυπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία και συμμετοχή γεωργών σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων.
- Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης.
- Ίδρυση μικρών τυροκομείων με προτεραιότητα στις ορεινές περιοχές και σε περιπτώσεις όπου αποδεδειγμένα διαπιστώνονται ανάγκες.

2. Αγελαδοτροφία κρεατοπαραγωγικής κατεύθυνσης

- Παρεμβάσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης που σχετίζονται με την εγκατάσταση νέων γεωργών και την πρόωρη συνταξιοδότηση
- Εκσυγχρονισμός ή κατασκευή σταβλικών εγκαταστάσεων και ανανέωση των συστημάτων παραγωγής.
- Σύνδεση και ανάπτυξη της μεταποιητικής δραστηριότητας.
- Βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος.
- Συνεργασία για την ανάπτυξη νέων προϊόντων, επεξεργασιών και τεχνολογιών.
- Εφαρμογή προτύπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία.
- Δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης.
- Συμμετοχή γεωργών σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων (HACCP, ISO).

3. Αγελαδοτροφία γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης

- Παρεμβάσεις σε επίπεδο εκμετάλλευσης που αφορούν στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων των μονάδων παραγωγής και του απαραίτητου εξοπλισμού, που συμπληρώνονται από επενδύσεις με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και τη καλή διαβίωση των ζώων.
- Ίδρυση μικρών τυροκομείων με προτεραιότητα στις ορεινές περιοχές και σε περιπτώσεις όπου αποδεδειγμένα διαπιστώνονται ανάγκες.
- Εφαρμογή προτύπων με βάση την κοινοτική νομοθεσία.
- Εγκατάσταση νέων γεωργών.
- Εφαρμογή προγραμμάτων βελτίωσης της ποιότητας του γάλακτος (ποιοτική σύσταση του γάλακτος, μικροβιολογικά κριτήρια κλπ) από τις βιομηχανίες με παρακολούθηση από τις αρμόδιες αρχές καθώς και με την συμμετοχή των γεωργοκτηνοτρόφων σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων καθώς και δραστηριοτήτων ενημέρωσης και προώθησης αλλά και από τη μετατροπή της συμβατικής παραγωγής σε βιολογική.
- Βελτίωση του γενετικού υλικού και αύξηση της παραγωγικότητας και απόδοσης των γαλακτοπαραγωγών αγελάδων.
- Δημιουργία (ή εξέλιξη και υποστήριξη των υπαρχόντων) οργανισμού για την παρακολούθηση της Γενετικής βελτίωσης και των έκδοση πιστοποιητικών γενεαλογίας.
- Δημιουργία «Εθνικής φυλής».
- Αύξηση της Εθνικής ποσότητας.

4. Πτηνοτροφία

Τα ειδικότερα προβλήματα του τομέα εστιάζονται στα παρακάτω:

1. Έλλειψη σχολών ή επαγγελματικών κέντρων για την εκπαίδευση των υποψηφίων κτηνοτρόφων.
2. Έλλειψη ευέλικτων και χαμηλού κόστους χρηματοδοτικών εργαλείων.
3. Υψηλές τιμές των ζωοτροφών.
4. Χαμηλές τιμές στη διάθεση του κρέατος.
5. Εκτεταμένη εισαγωγή γεννητόρων ή αυγών επώασης καθώς είναι πολύ μικρή η ντόπια παραγωγή.
6. Πολύ αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την ευζωία και τις εγκαταστάσεις.

Προτείνεται:

- α. Δημιουργία μονάδων με χαμηλό κόστος παραγωγής για παραγωγή αυγών επώασης και γεννητόρων.
- β. Μετατροπή των εγκαταστάσεων ορνίθων αυγοπαραγωγής σύμφωνα με την ισχύουσα Κοινοτική Νομοθεσία.
- γ. Δημιουργία βιοτεχνικών μονάδων επεξεργασίας υποπροϊόντων ή παραπροϊόντων – υπολειμμάτων της κύριας μεταποιητικής διαδικασίας.

5. Βιολογική Κτηνοτροφία

Αποτελεί γεγονός επίσης ότι τα βιολογικά προϊόντα κερδίζουν συνεχώς έδαφος στις προτιμήσεις των καταναλωτών. Μεταξύ αυτών σημαντικό μερίδιο προτίμησης έχουν και τα προϊόντα της βιολογικής κτηνοτροφίας. Για την ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας, υπάρχουν δύο βασικά προβλήματα. Το πρώτο είναι η έλλειψη βιολογικών ζωοτροφών. Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις που κτηνοτροφικές μονάδες δεν μπορούν να ενταχθούν σε καθεστώς βιολογικής εκτροφής, με μοναδική αιτία τη μη διασφάλιση βιολογικών ζωοτροφών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Το δεύτερο πρόβλημα είναι οι ελάχιστες πιστώσεις που έχουν κατανεμηθεί από την ελληνική πολιτεία για ενίσχυση του τομέα της βιολογικής κτηνοτροφίας, όταν η ζήτηση είναι τεράστια και βαίνει συνεχώς αυξανόμενη.

Π19 Πως τίθεται το ζήτημα των βοσκοτόπων; Πως κρίνεται ότι μπορεί να αντιμετωπιστούν οι περιορισμοί της ΚΑΠ; Ποιες ενέργειες κρίνονται απαραίτητες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο;

Τα μέτρα τα οποία θα συμβάλουν αποτελεσματικά στην επίτευξη της σωστής αξιοποίησης των λιβαδιών και της εξάλειψης των προβλημάτων στον τομέα αυτό είναι:

- η απογραφή και χωροθέτηση των λιβαδιών,
- η διατήρηση του νομικού καθεστώτος προστασίας τους,
- η διαχείριση με οικολογικές αρχές και ο προσδιορισμός των φορέων που θα την υλοποιήσουν,
- η διαδικασία διάθεσης της χρήσης των λιβαδιών κατά τρόπο τέτοιο που να καθιστά τον κτηνοτρόφο υπεύθυνο της τήρησης των όρων του διαχειριστικού σχεδίου,
- η βελτίωση υποδομών και βλάστησης,
- ο συνδυασμός λιβαδοκτηνοτροφικής δραστηριότητας με άλλες δραστηριότητες (π.χ. αγροτουρισμός) για διασφάλιση συμπληρωματικών και εναλλακτικών εισοδημάτων,
- η χρηματοδότηση ερευνητικών και επιδεικτικών έργων,
- η διαρκής εκπαίδευση και ενημέρωση τόσο των υπεύθυνων για τη διαχείριση γεωτεχνικών όσο και των κτηνοτρόφων

Π10 Ποια είναι τα ζητήματα τριβής μεταξύ των αγροτικών δραστηριοτήτων και του περιβάλλοντος, ειδικά στις περιοχές όπου υφίστανται θεσμικές ρυθμίσεις προστασίας.

- 1) **Κατανάλωση μεγάλων ποσοτήτων γλυκού νερού** για τη γεωργική παραγωγή.
- 2) **Ελλιπής διαχείριση λιπασμάτων.** Τα θρεπτικά συστατικά (άζωτο, φώσφορος, κάλιο) τις περισσότερες φορές καταλήγουν σε επιφανειακά και υπόγεια νερά και οδηγούν σε υποβάθμιση της ποιότητας των υδατικών αποθεμάτων (όπως επίσης και σε ευτροφισμό, κλπ). Άλλωστε, η παρουσία νιτρικών σε πολλά υπόγεια νερά οφείλεται στην εντατική χρήση λιπασμάτων από τη γεωργία.
- 3) **Ελλιπής διαχείριση αγροχημικών και φυτοφαρμάκων.** Υπολείμματα των συστατικών αυτών καταλήγουν στα υπόγεια και επιφανειακά νερά και πολλές φορές έχουν εντοπιστεί και στο πόσιμο νερό.
- 4) Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας συνδέεται με τη **ελλιπή διαχείριση των ζωικών υποπροϊόντων** (κοπριά, νεκρά ζώα, κλπ). Στην περίπτωση της κοπριάς προκαλείται αφενός επιβάρυνση του φαινομένου του θερμοκηπίου (λόγω εκπομπών μεθανίου), και αφετέρου, σε υποβάθμιση των υδατικών πόρων (καθώς είναι πλούσια σε άζωτο και φώσφορο). Τα νεκρά ζώα πολλές φορές απορρίπτονται ανεξέλεγκτα στο φυσικό περιβάλλον.
- 5) Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας συνδέεται με την **αυξημένη χρήση αντιβιοτικών και φαρμάκων** τα οποία καταλήγουν στο υδάτινο περιβάλλον, λόγω έλλειψης υποδομών των εγκαταστάσεων εκτροφής (χώροι σταβλισμού εγκατεστημένοι σε απορροφητικά εδάφη, έλλειψη στεγάνωσης δαπέδων και δεξαμενών συγκέντρωσης αποβλήτων, κλπ).

Π Πρόσθετα στοιχεία για τον Πρωτογενή Τομέα (δεν υπάρχει ως ερώτηση, κρίθηκε όμως σκόπιμη η αναφορά των παρακάτω).

Το ΤΕΕ Θράκης θεωρεί ότι υπάρχουν δύο σημαντικοί τομείς ενδιαφέροντος και στόχευσης της ΠΑΜΘ, λόγω ειδικών συνθηκών γεωγραφικής και εδαφομορφολογικής διάταξης.

- Τομέας Ιχθυοκαλλιέργειων – Αλιείας με ιδιαίτερη έμφαση στα συστήματα των λιμνοθαλασσών και της συνέργειας με την Γ/Θ ενέργεια.
- Τομέας διαχείρισης δασικών πόρων

A. Ιχθυοκαλλιέργειες – Αλιεία

Τα κύρια χαρακτηριστικά του τομέα της αλιείας είναι συνοπτικά τα εξής:

- Η ορθή και αειφόρος διαχείριση του κλάδου της αλιείας συμβάλλει στη διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων παράκτιων & νησιωτικών περιοχών, την εξασφάλιση προϊόντων υψηλής διατροφικής αξίας και στην εξασφάλιση θέσεων εργασίας σε σημαντικό αριθμό ατόμων παράκτιων & νησιωτικών περιοχών στις οποίες δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις εκτός από την ανάπτυξη της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης.
- Ο αλιευτικός στόλος είναι πολυπληθής, αποτελείται κυρίως από μικρά σκάφη μικρότερα των 12 μέτρων, και είναι μεγάλης ηλικίας. Ο κλάδος είναι ευάλωτος από οικονομική άποψη σε διάφορους παράγοντες που έχουν σχέση με τις αλιευτικές αποδόσεις, το λειτουργικό κόστος και τις συνθήκες της αγοράς.
- Η κατάσταση των ιχθυοαποθεμάτων τα τελευταία είκοσι χρόνια παρουσιάζει τάσεις μείωσης.
- Ο κλάδος της υδατοκαλλιέργειας κατά την τελευταία δεκαετία έχει αναδειχθεί σε μια από τις πλέον βασικές αναπτυξιακές δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα της χώρας (κατέχει την 1η θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην παραγωγή θαλασσινών ειδών με εντατικό σύστημα). Συγχρόνως, ο κλάδος συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών της εγχώριας και κοινοτικής αγοράς αλλά και στη μείωση του αρνητικού εμπορικού ισοζυγίου της χώρας, κυρίως μέσω των εξαγωγικών δραστηριοτήτων του (κατέχει την 2η θέση στο εξαγωγικό εμπόριο στη κατηγορία «τρόφιμα»). Στα επόμενα χρόνια και στα πλαίσια του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος της αγοράς των αλιευτικών προϊόντων και τροφίμων, ο κλάδος καλείται να καθορίσει νέους ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους, σταθεροποιώντας τη θέση του, αλλά και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα του σε εγχώριο, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο.
- Η μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας βοηθάει στη διάθεση στη αγορά των προϊόντων, σε μορφές που ταιριάζουν στις μεταβαλλόμενες διατροφικές συνήθειες των καταναλωτών και στο σύγχρονο τρόπο διαβίωσης. Η ανάπτυξη του κλάδου θα γίνει κυρίως μέσω της προσφοράς προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας και υψηλής ποιότητας.
- Η αυξανόμενη ζήτηση των καταναλωτών σε αλιευτικά υγιεινά προϊόντα.
- Υπάρχει μεγάλο ποσοστό απορριπτόμενων αλιευμάτων, που εκτιμήθηκε αρχικά, για την ΠΑΜΘ στο 56,1% του συνολικού βάρους αλιευμάτων (σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να φτάσει και το 80%, Λαμπράκης 2004).

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- 1) Η επίτευξη διαρκούς ισορροπίας μεταξύ των αλιευτικών πόρων και των αντίστοιχων αλιευτικών δραστηριοτήτων, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την οικονομική βιωσιμότητα του κλάδου, σύμφωνα με τις αρχές της κοινής αλιευτικής πολιτικής .
- 2) Η αειφόρος ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγόμενων προϊόντων και των επιχειρήσεων και η διασφάλιση της βιωσιμότητας του κλάδου (οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα).
- 3) Η ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρήσεων στον κλάδο της μεταποίησης και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρησιακών δομών.

- 4) Η βελτίωση του αναγκαίου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων του τομέα της αλιείας και η επιδίωξη της επίτευξης των στόχων της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής.
- 5) Η αιφόρος ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών.
- 6) Η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα αυτού που σχετίζεται με τον αλιευτικό τομέα.
- 7) Η διατήρηση, ενίσχυση και αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, με παράλληλη στήριξη της ισότητας των ευκαιριών.
- 9) Η συμβολή των επιθεωρήσεων και ελέγχων της αλιευτικής δραστηριότητας στην βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων.
- 10) Η επιτάχυνση του προγράμματος της συλλογής αλιευτικών στοιχείων

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

- 1) Δημιουργία τεχνητών υφάλων και απαγόρευση αλιείας σε αυτούς ώστε να αυξηθούν οι πληθυσμοί και να εμπλουτιστεί με είδη η παράκτια ιχθυοπανίδα
- 2) Λήψη μέτρων με την μορφή αποζημιώσεων για την απώλεια εισοδήματος των αλιέων εξαιτίας των ζημιών που υφίστανται από το εποχιακό φυτοπλαγκτόν όπου εμφανίζεται
- 3) Ενίσχυση των ιχθυοκαλλιεργειών και εξασφάλιση αιφορικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων.
- 4) Κατασκευή αλιευτικών καταφυγίων.
- 5) Δημιουργία σύγχρονων μεταποιητικών μονάδων τυποποίησης (μόνο το 25% της παραγωγής μεταποιείται) και επεξεργασίας και ενίσχυση για δραστηριότητες πιστοποίησης και προώθησης των προϊόντων αυτών.
- 6) Εκσυγχρονισμός ή επέκταση μονάδων μεταποίησης και εμπορίας
- 7) Χρησιμοποίηση, εργαλείων με μεγαλύτερο άνοιγμα «ματιού»
- 8) Αξιοποίηση – μεταποίηση των απορριπτόμενων (π.χ. παραγωγή ιχθυαλεύρου).
- 9) Οι άδειες να δίνονται για συγκεκριμένες περιοχές και όχι για το σύνολο των διεθνών υδάτων
- 10) Να θεσπιστεί κατάλογος παραβάσεων (με τη μορφή point system) ο οποίος θα είναι αυστηρός και θα επιτρέπει στις υπηρεσίες να αφαιρέσουν την άδεια αλιείας διεθνών υδάτων και να μην χορηγήσουν ξανά στο ίδιο σκάφος ή σε άλλο σκάφος που θα εργαστεί ο παραβάτης αλιέας για κάποιο χρονικό διάστημα.
- 11) Να θεσμοθετηθούν περιοχές απαγόρευσης αλιείας. Η προστασία των ιχθυαποθεμάτων θα πρέπει να κατευθυνθεί περισσότερο προς την ανάπτυξη δικτύου Προστατευόμενων Θαλάσσιων Περιοχών.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

- 1) Καθορισμός ζωνών υδατοκαλλιέργειας και παραγωγής αλιευμάτων και προστασία των περιοχών αυτών από μη συμβατές δραστηριότητες. που μπορεί να βλάψουν είτε την παραγωγή είτε την ποιότητα των παραγομένων προϊόντων.
- 2) Συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις – προβολή, ώστε τα παραγόμενα προϊόντα να γίνουν ευρύτερα γνωστά και να υπάρξει διείσδυση σε νέες και δυναμικές αγορές του εξωτερικού
- 3) Χαρτογράφηση και αποτύπωση της έκτασης, του όγκου νερού, αλλά και των άλλων αβιοτικών (υδρολογία, φυσικοχημικές παράμετροι με σταθμούς συνεχούς καταγραφής) και βιοτικών (ευτροφισμός, βιολογία των ειδών) χαρακτηριστικών της κάθε ΛΘ.
- 4) Βελτίωση των έργων υποδομής (κτιριακές υποδομές, ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις, τάφροι διαχείμασης, κ.ά.).
- 5) Δημιουργία ζωνών προστασίας και τεχνητών υγροτόπων γύρω από τις λιμνοθάλασσες για την αντιμετώπιση της ρύπανσης και την αύξηση εισόδου γλυκού νερού.
- 6) Προστασία των ψαριών που διατηρούνται στις τάφρους διαχείμασης από τα ψαροφάγα πουλιά (π.χ. δίχτυα για προστασία από κορμοράνους) και αποζημίωση των ζημιών που γίνονται από τα είδη αυτά.
- 7) Η ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών (εμπλουτισμοί) πρέπει να γίνεται μόνο κατόπιν μελέτης (και ΜΠΕ), μόνο με γηγενείς γεννήτορες και σε αριθμό που δεν πρέπει να ξεπερνά το 20% του υπάρχοντος πληθυσμού του κάθε είδους στην κάθε ΛΘ.
- 8) Χρήση της γεωθερμίας για την αντιμετώπιση φαινόμενων παγετού στις ΛΘ.

- 9) Ανάδειξη και προβολή των τοπικών προϊόντων των λιμνοθαλασσών (λυκουρίνος, αβγοτάραχο Νέστου, κλπ.) μέσω της Ονομασίας Τοπικής Προέλευσης και των τοπικών χώρων εστίασης (π.χ. ξενοδοχεία, ταβέρνες).
- 10) Ενημέρωση των καταναλωτών για την ποιότητα των αλιευμάτων των ΛΘ.
- 11) Ανάπτυξη της μεταποίησης των αλιευτικών προϊόντων (αλίπαστα, κατεψυγμένα, καπνιστά, αβγοτάραχο, κλπ.) η οποία αυξάνει την προστιθέμενη αξία των αλιευμάτων.
- 12) Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως συμπληρωματικό εισόδημα για τους ψαράδες, (οι λιμνοθάλασσες ανήκουν σε προστατευόμενες περιοχές όπου προωθείται η παραδοσιακή αλιεία).

B. Δασικοί Πόροι

Η ανυπαρξία Εθνικής Δασικής Στρατηγικής απαιτείται να αντιμετωπισθεί τουλάχιστον με ένα Περιφερειακό Δασικό Σχέδιο με ορίζοντα 5÷10 ετών. Το σχέδιο δράσης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις πολλαπλές χρήσεις του δάσους και να είναι συνδεδεμένο με τους Εθνικούς Στόχους (όταν υπάρξουν) άλλα και τις Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις και Οδηγίες. Παράλληλα στον σχεδιασμό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η πρόληψη καθώς και αντισταθμιστικά μέτρα έναντι των κλιματικών αλλαγών.

Συγκεκριμένα :

ΣΤΟΧΟΙ

- 1) Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των δασικών προϊόντων της περιοχής του πιστοποιημένου δάσους
- 2) Ευκολότερη διείσδυση σε νέες αγορές
- 3) Βελτίωση της ποιότητας των δασικών προϊόντων
- 4) Μείωση της χρήσης ενέργειας
- 5) Ορθολογική χρήση των υπολειμμάτων της δασικής διαχείρισης
- 6) Προστασία των δασικών οικοσυστημάτων
- 7) Συνεχή βελτίωση της διαχείρισης των δασικών πόρων
- 8) Διαχείριση των δασικών πόρων όχι σε δυσαρμονία και με διεθνή πρότυπα διαχείρισης
- 9) Συμμόρφωση με την εθνική και κοινοτική περιβαλλοντική νομοθεσία
- 10) Αποκατάσταση και εφαρμογή των κανόνων της πολυλειτουργικής αειφορικής διαχείρισης, στις περιπτώσεις είτε δασών με διαχείριση μονόπλευρου προσανατολισμού (π.χ. ξυλοπαραγωγής) είτε δασών στα οποία έχει παραβιασθεί έστω και μόνο η αειφορία των καρπώσεων ξύλου.
- 11) Ανάπτυξη της κουλτούρας της περιβαλλοντικής διαχείρισης
- 12) Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού
- 13) Βελτίωση σχέσεων μεταξύ εργαζομένων και φορέα διαχείρισης
- 14) Ανάπτυξη ομαδικότητας
- 15) Βελτίωση της εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας
- 16) Αύξηση της ικανότητας αντίστασης των δασοδιαχειριστών και των δασικών οργανισμών / υπηρεσιών έναντι ομάδων πίεσης και άμεσων ή έμμεσων οικονομικών συμφερόντων για υπερκαρπώσεις.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ:

- 1) Αναβάθμιση της ποιότητας των δασικών προϊόντων και του δασικού φυσικού περιβάλλοντος
- 2) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των δασικών προϊόντων
- 3) Αύξηση της ζήτησης των προϊόντων
- 4) Συστηματική και συνεχώς ελεγχόμενη αειφορική διαχείριση των δασικών πόρων
- 5) Προστασία του γενικότερου περιβάλλοντος, δεδομένης της (διαχρονικής, διαπεριφερειακής και διακοινωνικής) εμβέλειας και των χειρισμών των δασών και των δασικών εκτάσεων
- 6) Προστασία των ενδιατημάτων άγριων πουλιών και ζώων, ενδημικών και μη, κινδυνευόντων να εξαφανιστούν και μη και περιλαμβανομένων ενδεχομένως στο «Κόκκινο βιβλίο»
- 7) Η δημιουργία πολιτικών πλεονεκτημάτων για την άσκηση αυξημένης έντασης πολιτικής προστασίας και αναβάθμισης του δασικού φυσικού περιβάλλοντος

- 8) Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και δημιουργία ισχυρών ομάδων υποστήριξης πολιτικών αυξημένης προστασίας του δασικού περιβάλλοντος και συστημάτων πολυλειτουργικής διαχείρισης δασών
- 9) Η δημιουργία προϋποθέσεων για σύνταξη των ειδικών κατά Περιφέρεια και Νομό ειδικών δασικών χωροταξικών σχεδίων, με διαβάθμιση των επιμέρους λειτουργιών των δασών και των δασικών εκτάσεων κατά χώρο.

ΟΦΕΛΗ:

Για τον τοπικό πληθυσμό

Τα οφέλη από την πιστοποίηση της δασικής διαχείρισης αναφέρονται κυρίως στον πολυλειτουργικό ρόλο των δασικών οικοσυστημάτων, δηλαδή στο ότι τα δάση εκτός από δασικά προϊόντα προσφέρουν άλλα πολλαπλά οφέλη, τα οποία λαμβάνονται υποχρεωτικά υπόψη κατά τη διαχείριση και προστατεύονται. Προάγει και αναβαθμίζει η εν λόγω πιστοποίηση τις σημαντικές περιβαλλοντικές λειτουργίες, όπως η συντήρηση της φυσικής κληρονομιάς, η παραγωγή νερού, η προστασία του εδάφους και η προστασία του κλίματος, με την προοπτική να πιστώνεται η αναβάθμιση αυτή θετικά υπέρ τοπικών κοινωνιών που συμβάλλουν στην εν λόγω αναβάθμιση. Προάγει επίσης η εν λόγω πιστοποίηση την στοχευμένη και συστηματική διαχείριση των πολυάριθμων κοινωνικών και ψυχαγωγικών υπηρεσιών, με τις οποίες πολλοί άνθρωποι έχουν παραδοσιακά στενούς δεσμούς. Η συστηματική σωστή δασική διαχείριση προστατεύει αυτές τις πολλαπλές λειτουργίες και προβλέπει επίσης για τη διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών αξιών, καθώς επίσης και άλλων κοινωνικών και περιβαλλοντικών υπηρεσιών, όπως η παραδοσιακή συλλογή των μανιταριών, των δασικών φρούτων και των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, του κυνηγιού και του τουρισμού.

Τα δασικά οικοσυστήματα συγκεντρώνουν τον μεγαλύτερο αριθμό ειδών στην Ευρώπη (π.χ. η βιογεωγραφική περιοχή της Μεσογείου έχει 30.000 είδη φυτών, από τα οποία πάνω από 10.000 είναι ενδημικά). Αυτό δείχνει τη βιολογική σημασία και τη ζωτικότητα των δασών. Λιγότερο από 1% των δασών της ΕΕ είναι παρθένα και πάνω από το 2/3 όλων των δασών στην Ευρώπη είναι ταξινομημένα ως σχεδόν φυσικά («ημιφυσικά»), και με το 50 % αυτών να είναι μεικτά δάση. Περίπου 12% της δασικής έκτασης έχουν χαρακτηριστεί ως «προστατευόμενες περιοχές». Η διαχείριση των προστατευόμενων αυτών περιοχών εστιάζεται κυρίως: στο έδαφος, στην διατήρηση και προστασία των υδάτινων πόρων, στην βιοποικιλότητα και στην προστασία των υποδομών.

Για τους οργανισμούς / εταιρίες διαχείρισης δασικών πόρων

Η πιστοποίηση, παρά το σχετικό κόστος που μπορεί να συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις, δεδομένου ότι προϋποθέτει, επενδύσεις, μετατροπές και βελτιώσεις στις υποδομές, στον εξοπλισμό, στα συστήματα οργάνωσης λειτουργίας και διαχείρισης, εξασφαλίζει τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια οφέλη.

Για τις εταιρίες ως οικονομικούς οργανισμούς, όφελος νοείται ό,τι έχει να κάνει με την άμεση δημιουργία κέρδους. Τα τελευταία όμως χρόνια, έχουν τεθεί από τις επιχειρήσεις προβληματισμοί, που έχουν να κάνουν με την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών ως απόρροια της ολοένα αυξημένης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης των πολιτών.

Έχει γίνει πλέον αντιληπτό σε μεγάλη μερίδα των επιχειρήσεων, ότι η βιωσιμότητα τους δεν εξαρτάται μόνο από το είδος και την ποιότητα των προϊόντων τους αλλά και από την περιβαλλοντική τους συμπεριφορά και την ορθολογική χρήση των δασικών πόρων ώστε να διασφαλίζεται η αειφορία τους.

Τα οφέλη, λοιπόν, που θα προκύψουν για τις επιχειρήσεις τόσο του δασικού όσο και του μεταποιητικού των δασικών προϊόντων τομέα, δεν προέρχονται μόνο από τη βελτίωση της οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης των ίδιων, αλλά και από την αύξηση των κερδών τους λόγω και της βελτίωσης ανταγωνιστικότητας των προϊόντων τους. Τα αναμενόμενα οφέλη της πιστοποίησης σύμφωνα με το πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης είναι τα εξής:

- Εκσυγχρονισμός των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων
- Καλύτερη οργάνωση και διαχείριση των επιχειρήσεων / εκμεταλλεύσεων
- Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας
- Αύξηση των κερδών
- Μείωση του κόστους λειτουργίας (μέσω της εφαρμογής τεχνολογιών περιβαλλοντικής διαχείρισης, μείωσης επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος κλπ)

Οφέλη για τα δασικά οικοσυστήματα

Η αειφόρος διαχείριση των δασικών πόρων αποτελεί ένα μοντέλο διαχείρισης το οποίο θέτει στόχους τόσο οικονομικούς όσο και κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς με μακροχρόνιο ορίζοντα. Η ανάπτυξη στο πλαίσιο της οικονομικής βιωσιμότητας, της περιβαλλοντικής ευθύνης και της κοινωνικής δικαιοσύνης δεν αφορά μόνο το παρόν αλλά και το μέλλον. Αυτή η ευθύνη συνεπώς αντανακλά και στο μέλλον των δασικών οικοσυστημάτων.

Τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται για την πιστοποίηση της δασικής διαχείρισης αποτελούν και λειτουργούν ως ένα επί πλέον θεσμικό πλαίσιο, το οποίο κατευθύνει και ελέγχει την πορεία της διαχείρισης προς την αειφορία, με οφέλη ταυτόχρονα τόσο οικονομικά, όσο και περιβαλλοντικά και κοινωνικά:

- Προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον και η βιοποικιλότητα της περιοχής
- Ενισχύεται το σύστημα πρόληψης περιβαλλοντικών κινδύνων και άρα μειώνεται το κόστος αντιμετώπισης αυτών
- Μειώνεται η πιθανότητα εμφάνισης φυσικών καταστροφών
- Αναβαθμίζεται η λειτουργία των φυσικών οικοσυστημάτων
- Ο άνθρωπος επανέρχεται και γίνεται θετικό λειτουργικό στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος και της αναβάθμισης αυτού

ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΑΣΟΠΟΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ

- στον τομέα της καλλιέργειας της τρούφας, όπου η πολιτεία πρέπει να σχεδιάσει την πολιτική της και να ενισχύσει πολύπλευρα την καλλιέργεια, εμπορία και κατανάλωση τρούφας,
- στην παραγωγή φελλοφόρου δρυός, με κύριο προϊόν το φελλό, σε φυτείες συνδυασμένης παραγωγής δασικών, κτηνοτροφικών και αγροτικών προϊόντων ώστε να εξασφαλίζεται εισόδημα από τα πρώτα έτη,
- την εκμετάλλευση των πλατύφυλλων δασικών δέντρων τα οποία αποτελούν πολύτιμους γενετικούς πόρους και έχουν υψηλή οικονομική αξία. Τα ιθαγενή πλατύφυλλα δασικά δέντρα συνιστώνται για αντικατάσταση των μη αποδοτικών λευκοφυτειών στην Ελλάδα, όπου το κόστος εγκατάστασης - υλοτομίας υπερβαίνει τα έσοδα (από την πώληση ξύλου).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΠΟ ΔΑΣΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΑΣΗ

Θα πρέπει να ενταχθούν στην ερευνητική πολιτική της χώρας μας τέτοιες καινοτόμες δράσεις και να χρηματοδοτηθούν ερευνητικά προγράμματα στους παρακάτω τομείς:

- Αξιοποίηση των βιοενεργών συστατικών του ξύλου και των προϊόντων του για ιατρική, φαρμακευτική και διατροφική χρήση.
- Νέα ιατροφαρμακευτικά καινοτόμα προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας από τη ρητίνη των πεύκων.
- Πράσινη περιθαλψη: Νέα καινοτόμα υπηρεσία των δασών στη δημόσια υγεία.

B. Δευτερογενής τομέας:

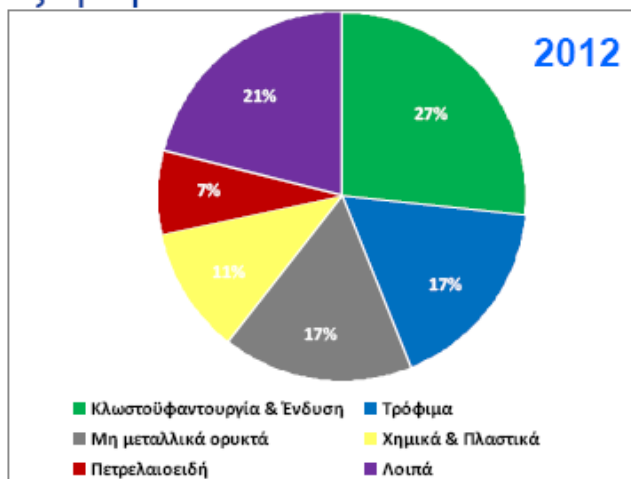
Δ1 Εντοπίζονται στην Περιφέρεια ανταγωνιστικοί κλάδοι δραστηριοποίησης του δευτερογενούς τομέα; Υφίστανται στην Περιφέρεια συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω θέσης, ύπαρξης πόρων / αγορών ή εξειδίκευσης;

Κλάδοι που παρουσιάζουν συγκριτικά πλεονεκτήματα κυρίως για την ανάπτυξη των εξαγωγών που αποτελεί βασική αναπτυξιακή κατεύθυνση [15] & [16]:

- **Βιομηχανία Τροφίμων & Ποτών** (15, κατά ΣΤΑΚΟΔ-08 τμήμα των 10, 11 και 20): Αν και ο κλάδος εμφανίζει μείωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) με μέσο ετήσιο ρυθμό της τάξης του 3% την περίοδο 2000-2009, εντούτοις οι εξαγωγές των περισσότερων υποκλάδων του εξακολουθούν να κατέχουν σημαντικό μερίδιο στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών. Είναι κλάδοι που καταγράφουν εμπορικά πλεονάσματα, ενισχύουν το μερίδιο συμμετοχής τους στις αντίστοιχες ευρωπαϊκές εξαγωγές και προσφέρουν θέσεις απασχόλησης ακόμα και εν μέσω οικονομικής κρίσης.
- Επιπρόσθετα, ο κλάδος **Παραγωγής Γαλακτοκομικών Προϊόντων** (155, κατά ΣΤΑΚΟΔ-08 105), παρουσιάζει δυναμική διεύρυνση των εξαγωγών του, καθώς αύξησε το μερίδιο συμμετοχής του στις αντίστοιχες ευρωπαϊκές εξαγωγές, ανταποκρινόμενος ικανοποιητικά στη θετική πορεία της εξωτερικής ζήτησης, και παρά τα εμπορικά ελλείμματα που παρουσιάζονται εγχώρια ως αποτέλεσμα άλλων στρεβλώσεων.
- Ο κλάδος **Κοπής, Μορφοποίησης & Κατεργασίας Λίθων για Διακοσμητικούς & Οικοδομικούς Σκοπούς** (267, κατά ΣΤΑΚΟΔ-08 237), κρίνεται επίσης ως ένας από τους πλέον ανταγωνιστικούς κλάδους, με γνώμονα την πορεία συμμετοχής των ελληνικών εξαγωγών του στις αντίστοιχες ευρωπαϊκές εξαγωγές. Επίσης, αποτελεί έναν κλάδο που αντιμετωπίζει μια σχετικά υψηλή εξωτερική ζήτηση, ενώ κατάφερε να ενισχύσει το δείκτη παραγωγικότητας των εξαγωγών του. Οι αγορές της Κίνας, της Ινδίας και της Ρωσίας αυξάνουν ταχύτητα τη σημασία τους για τις εξαγωγές του κλάδου.

Σε όρους εξαγωγών, σύμφωνα με το Σύνδεσμο Εξαγωγών Βορείου Ελλάδος [17]:

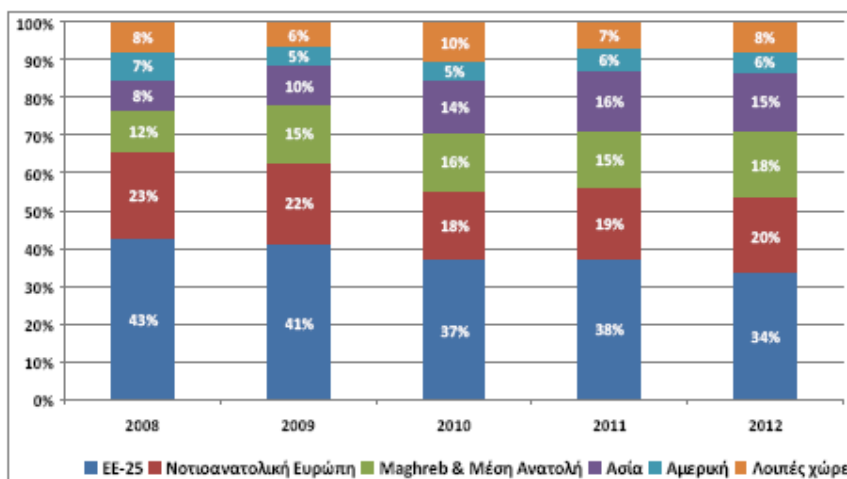
Κυριότεροι Εξαγωγικοί Κλάδοι Ανατ.Μακεδονίας&Θράκης

- Πρώτος εξαγωγικός κλάδος διαχρονικά η κλωστοϋφαντουργία & ένδυση με βασικά προϊόντα: βαμβάκι (6%), πλεκτά ενδύματα (6%), βάτες-σπάγκοι-σχοινιά (5%), συνθετικές/ τεχνητές ίνες (4%). Συρρίκνωση κλάδου στην πενταετία 2008-2012 με ρυθμό 3%
- Τρόφιμα: Πτωτική τάση με ρυθμό 2% από το 2008. Βασικά εξαγωγικά προϊόντα: νωποί καρποί & φρούτα, δημητριακά, λαχανικά, γαλακτοκομικά
- Πετρελαιοειδή: 10πλασιασμός εξαγωγών από το 2008

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Κυριότερες Εξαγωγικές Αγορές Ανατ.Μακεδονίας&Θράκης

- Βασικότερος εξαγωγικός εταίρος είναι η ΕΕ με αιχμή - Γαλλία (μερίδιο 12,5%), Γερμανία (10%), Ιταλία (5%)
- ΝΑ Ευρώπη: ΠΓΔΜ – ισχυρή άνοδος εξαγωγών κατά 51%, Σερβία – αύξηση κατά 95% το 2012
- Στις αγορές Maghreb & Μέση Ανατολή, ανοδικά κινούνται οι εξαγωγές στην Τουρκία, τον Λίβανο, την Αλγερία

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης

Επίσης, στην Έκθεση – Έρευνα Εμπειρογνομώνων για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) της Π-ΑΜΘ [18] που εκπονήθηκε το Δεκέμβριο του 2012 για τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναγνωρίζεται ότι η Π-ΑΜΘ είναι αγροτική περιοχή, με την οικονομία της να βασίζεται κυρίως στη γεωργία και στην κτηνοτροφία, στα κατασκευαστικά έργα και στη βιομηχανική δραστηριότητα, το εμπόριο, τις μεταφορές, την εκπαίδευση και τη δημόσια διοίκηση. Ο μεταποιητικός τομέας χαρακτηρίζεται από υψηλή συγκέντρωση επιχειρήσεων ειδών ένδυσης, κλωστοϋφαντουργίας, συσκευασίας τροφίμων και επεξεργασίας ξύλου, χαρτιού και μετάλλων. Στον τριτογενή τομέα υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για ανάπτυξη του τουρισμού λόγω ύπαρξης σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων ενώ η περιοχή διαθέτει από τα μεγαλύτερα υδάτινα αποθέματα στη χώρα, αναμένεται δε να εξελιχθεί στο «νέο ενεργειακό κέντρο», όσον αφορά την παραγωγή αλλά και τις μεταφορές και τη διασύνδεση με τα ξένα δίκτυα, εφόσον υλοποιηθούν ενεργειακά έργα μεγάλης κλίμακας.

Καταγράφονται ως «αναδυόμενοι» δυναμικοί τομείς συνεργασίας οι καλλιέργειες και η κτηνοτροφική παραγωγή, η αλιεία και οι ιχθυοκαλλιέργειες, οι αγροτικές καλλιέργειες σε συνδυασμό με την κτηνοτροφία, τα αγροτικά προϊόντα (βιολογικές καλλιέργειες), η τυποποίηση τροφίμων (οινοποίηση, επεξεργασία προϊόντων καπνού, ποτοποιία, γαλακτοκομικά προϊόντα), τα λατομεία και τα υλικά κατασκευών (κοπή, μορφοποίηση και τελική επεξεργασία λίθων για διακοσμητικούς και οικοδομικούς σκοπούς), τα χημικά προϊόντα, η κατασκευή ηλεκτρικών συσσωρευτών, οι μεταφορές και τα Logistics, το πετρέλαιο και το αέριο (εξόρυξη αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου, γεωθερμικές πηγές, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ενεργειακοί διάδρομοι), η ναυτιλία (θαλάσσιες και ακτοπλοϊκές μεταφορές), ο τουρισμός και η φιλοξενία (οικολογικός τουρισμός, πράσινος τουρισμός κτλ), οι επικοινωνίες, η επίπλωση και τα προϊόντα χάρτου.

Αναφέρεται ότι η Π-ΑΜΘ αποτελεί περιοχή που κατά κύριο λόγο δραστηριοποιείται στον μεταποιητικό τομέα με το υψηλότερο ποσοστό Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), μετά τη Στερεά Ελλάδα (στην πραγματικότητα την Αττική). Το βιομηχανικό σύμπλεγμα που δημιουργήθηκε είναι σε μεγάλο βαθμό εξωστρεφές καθώς εξάγεται το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής σε άλλες ελληνικές περιφέρειες και στο εξωτερικό.

Δ2 Είναι δυνατόν να υπάρξει ένας κατάλογος δυναμικών και ανταγωνιστικών μονάδων, οι οποίες λειτουργούν σήμερα αντιπαρερχόμενες την κρίση;

Στην ανωτέρω μελέτη [18] δίνεται στο Παράρτημα Γ κατάλογος επιχειρήσεων με ηγετική παρουσία ως ακολούθως:

Εγνατία, Marak Electronics, Prisma Electronics, Lamda Electronics, Talos Robotics, Dasteri Systems, Raycap, Advanced Lithium Systems Europe, Sunlight, E-Value, Georesources Technology, Pharmathen International, dnalex, Helesi, FHL ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ, Pavlidis Marble Granite, ΚΡΕ.ΚΑ Α.Ε., ΚΑΒΑΛΑ OIL Α.Ε. , ΘΕΡΜΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΑΒΕΕ, Interplast, ΣΕΚΑΠ, Thrace Plastics Group, ΝΕΟΓΑΛ, ΖΟΥΡΑΣ ΦΑΡΜ ΑΕ, ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ, ΦΑΡΜΑ ΚΑΠΛΑΝΙΔΗ, ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ, Alfa Beta Roto ΑΒΕΕ, Ποτοποιία-οινοποιία Θράκης, Θρακικά Εκκοκιστήρια, Shelman, ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ, ΡΟΔΟΠΗ-Βιομηχανία Γάλακτος Ξάνθης ΑΕ, Ίσμαρος-Δουκίδης, Χατζηλουκάς, Χαρτοποιία Θράκης-ΕΛΙΝΑ, Αχαιικά Πλαστικά ΑΕΒΕ, Διαχον Πλαστικά ΑΒΕΕ, Μυλωνόπουλος, Χατζηγεωργίου, Νίκος Λαζαρίδης Δράμα, Κτήμα Κώστα Λαζαρίδη, Κτήμα Βιβλία Χώρα, Κτήμα Κίκονες, Οίνοι Σγουρίδη, Recatoc Περιβαλλοντικές Επιχειρήσεις ΕΠΕ

Επίσης, στην κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Π-ΑΜΘ [14], συμμετείχαν μέσω της συμπλήρωσης δομημένου ερωτηματολογίου οι κάτωθι επιχειρήσεις του επόμενου πίνακα:

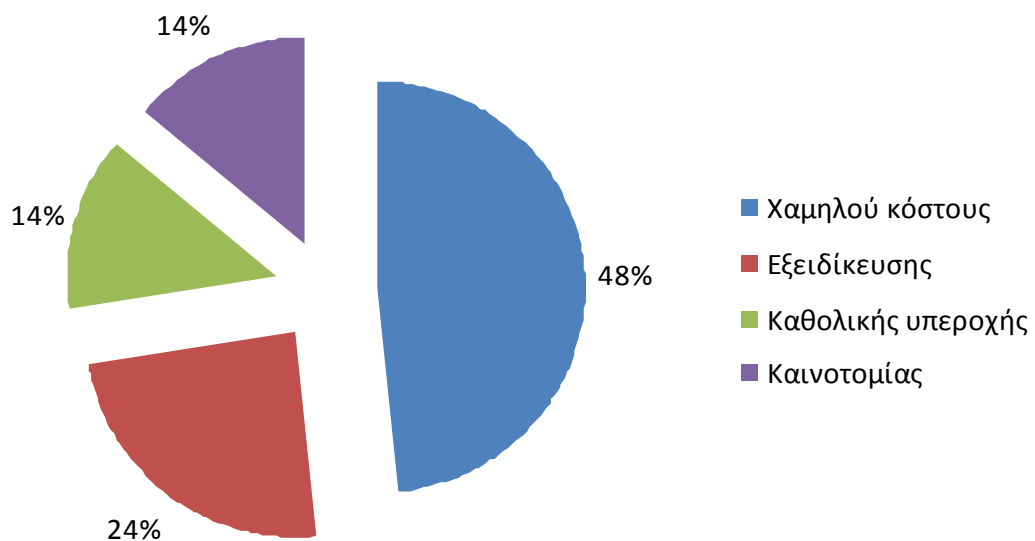
α/α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΛΗ
1	ΚΟΜΟΤΕΧ ΑΚΟΜΟΤΕΧ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ	14	ΞΑΝΘΗ
2	ΚΑΜΠΑΚΑΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΧΥΤΕΥΣΗ ΧΑΛΥΒΑ	24	ΞΑΝΘΗ
3	ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ SUNLIGHT Α.Β.Ε.Ε.	ΑΜΥΝΤΙΚΑ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ, ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	27	ΑΘΗΝΑ
4	SMARTFOODS	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	10	ΞΑΝΘΗ
5	ΣΜΥΡΔΕΞ ΑΕ ΛΕΙΑΝΤΙΚΩΝ	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΕΙΑΝΤΙΚΩΝ	23	ΞΑΝΘΗ
6	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΡΟΔΟΠΗ Α.Ε.	ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ	10	ΞΑΝΘΗ
7	ALFABETAROTO Α.Β.Ε.Ε	ΤΥΠΩΣΗ ΣΕ ΕΥΚΑΜΠΤΑ ΥΛΙΚΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	18	ΚΟΜΟΤΗΝΗ
8	ΠΕΤΣΑΣ ΑΕ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ	14	ΚΟΜΟΤΗΝΗ
9	ΝΤΙΑΞΟΝ - ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΒΕΕ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΟΛΥΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΠΥΛΕΝΙΟΥ Η ΑΛΛΩΝ ΟΛΕΦΙΝΩΝ ΣΕ ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ	20	ΜΑΡΟΥΣΙ, ΑΤΤΙΚΗΣ
10	ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ-ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ ΘΡΑΚΗΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ	11	ΚΟΜΟΤΗΝΗ
11	ΒΙ.ΜΕ.ΚΑΤ. Α.Ε.	ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	25	ΚΟΜΟΤΗΝΗ
12	ΡΕΗΚΑΠ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	27	ΔΡΑΜΑ
13	ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ, ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΡΟΔΙΑΣ	11	ΔΡΑΜΑ
14	ΑΚΡΙΤΑΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΚΛΕΙΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΕΔΑΦΟΥΣ	27	ΔΡΑΜΑ
15	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ ΝΕΟΓΑΛ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΥΡΟΚΟΜΙΑ	10	ΔΡΑΜΑ
16	ΜΠΑΪΡΑΚΤΑΡΗΣ ΜΑΡΜΑΡΑ ΑΕ	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΜΠΟΡΙΑ ΜΑΡΜΑΡΟΥ	23	ΔΡΑΜΑ
17	ΛΑΝΤΣΙΟΝ ΜΗΤ ΕΒΡΟΥ Α.Ε	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΛΛΑΝΤΙΚΩΝ	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΗ

α/α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΛΗ
18	ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ	10	ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ
19	ΕΒΡΟΣΟFT	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	17	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
20	ΠΡΙΣΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΥΨΗΛΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	26	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
21	ΑΚΡΙΤΑΣ ΑΕ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΟΡΙΟΣΑΝΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΩΝ ΣΑΝΙΔΩΝ ΑΠΟ ΞΥΛΟ Η ΑΛΛΑ ΞΥΛΩΔΗ ΥΛΙΚΑ	16	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
22	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΙΠΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΑ - ELFE	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ	20	ΚΑΒΑΛΑ
23	ΕΝΩΣΗ ΠΟΤΟΠΟΙΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΩΝ ΠΟΤΩΝ	11	ΚΑΒΑΛΑ
24	ΑΚΡΟΛΙΘΟΣ	ΦΥΣΙΚΑ ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ	23	ΚΗΠΙΑ, ΚΑΒΑΛΑ
25	Mr.Iatro - Αφοι Ιατρόπουλοι Ο.Ε	ΤΡΟΦΙΜΑ	10	ΚΑΒΑΛΑ
26	ΚΤΗΜΑ ΒΙΒΛΙΑ ΧΩΡΑ	ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ	11	ΚΑΒΑΛΑ
27	ΟΙΚΟΣ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΤΣΙΑΚΙΡΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΕΙΔΩΝ	13	ΣΟΥΦΛΙ
28	ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΜΟΛΥΒΔΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΚΑΓΙΩΝ ΑΕ	ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΜΟΛΥΒΔΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΚΑΓΙΩΝ	24	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
29	ΚΥΚΛΩΠΑΣ ΕΛΛΙΟΤΡΙΒΕΙΟ ΑΡΓΥΡΗ ΚΕΛΙΔΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
30	ΕΒΡΙΤΙΚΑ ΚΕΛΛΑΡΙΑ ΑΕ	ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ	11	ΜΑΡΑΣΙΑ
31	ΑΦΟΙ ΜΠΕΛΛΑΣ	ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ - ΑΠΟΣΤΑΓΜΑΤΟΠΟΙΙΑ	11	ΣΟΥΦΛΙ

α/α	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΛΗ
32	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΟΥΧΤΑΡΙΔΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ ΜΕΤΑΞΩΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΛΩΣΤΟΨΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	14	ΣΟΥΦΛΙ
33	ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΜΑΪΛΛΗΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	ΥΛΙΚΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	22	ΑΘΗΝΑ
34	ΑΦΟΙ ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΟΥΣΤΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΙΔΗΡΩΝ ΕΛΑΤΗΡΙΩΝ	25	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
35	DANCO ΑΕ	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	10	ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ
36	BEST CATERING ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΤΟΙΜΩΝ ΦΑΓΗΤΩΝ & ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΖΥΜΗΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
37	ΣΤ ΣΑΒΒΙΔΗΣ Κ ΣΙΑ ΟΕ (PIC NIC)	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΛΛΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ Π.Δ.Κ.Α.	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
38	ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ ΑΕΡΙΟΥΧΑ ΠΟΤΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΩΝ	11	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
39	ΒΟΒΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΡΟΦΩΝ ΓΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΔΙΑ ΖΩΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
40	ΔΗΜΗΤΡΑ ΑΕ - ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ- ΠΑΡΑΓΩΓΗ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΦΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΖΩΙΚΟΥ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	10	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Δ3 Πως τίθεται το ζήτημα της καινοτομίας στο δευτερογενή τομέα της Περιφέρειας. Έχουν εφαρμοστεί καινοτόμες μέθοδοι στο πλαίσιο δυναμικών μονάδων; Υπάρχει ανάγκη έρευνας και ανάπτυξης νέων και προσαρμοσμένων τεχνολογιών; Υπάρχει στην Περιφέρεια ΑΜΘ το κατάλληλο δυναμικό (πχ. μέσω του ΔΠΘ);

Στο κείμενο βάσης για τον τομέα της μεταποίησης [15], περιλαμβάνονται τα αποτελέσματα έρευνας πεδίου σε επιλεγμένες επιχειρήσεις της ΠΑΜΘ που είχε στόχο να μετρήσει, μεταξύ άλλων και κάποια χαρακτηριστικά καινοτομίας στις επιχειρήσεις. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η ακολουθούμενη στρατηγική από τις επιχειρήσεις του δείγματος. Η στρατηγική αυτή διαμορφώνεται από συνδυασμούς των παραμέτρων «εύρος δραστηριοτήτων» και «καινοτομίας». Η πρώτη αναφέρεται στον όγκο παραγωγής, τυποποίηση, πλήθος αγορών στις οποίες μια επιχείρηση απευθύνεται, κλπ, ενώ η δεύτερη αναφέρεται στο βαθμό υπεροχής τεχνολογίας, υπηρεσιών και ποιότητας που στοχεύει η επιχείρηση. Η κατανομή των ακολουθούμενων (κατά δήλωση) στρατηγικών φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

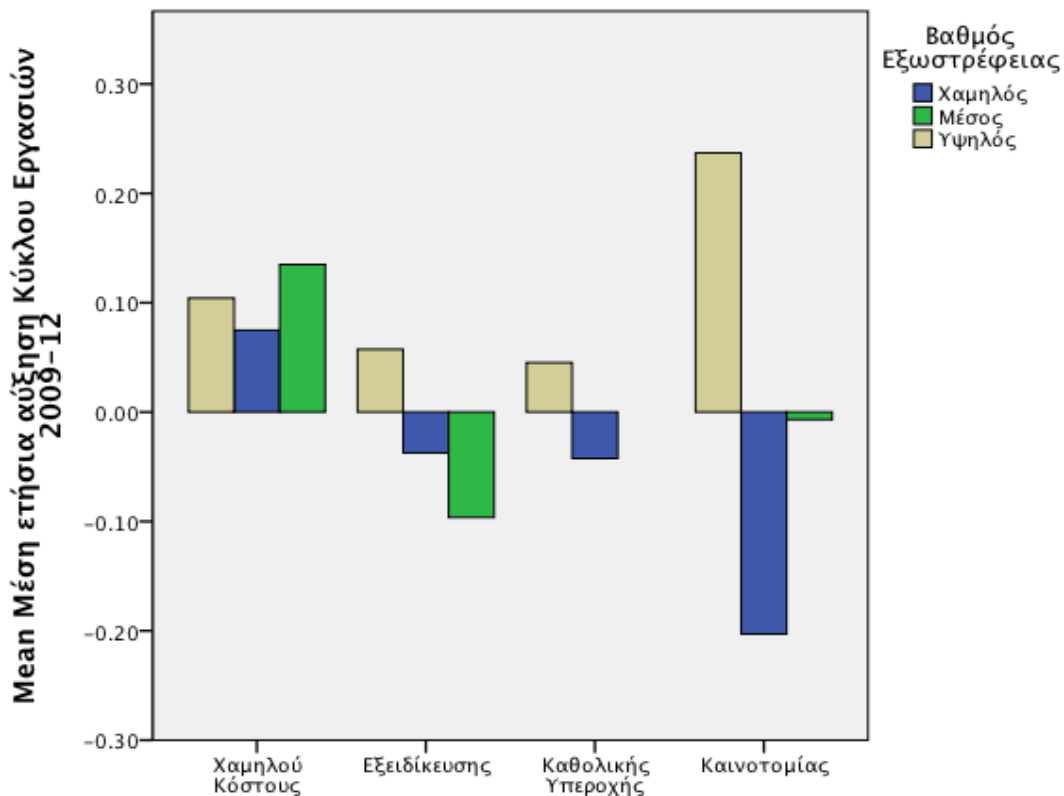

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1: ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.

Στρατηγική καινοτομίας εφαρμόζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στις επιχειρήσεις αγροδιατροφικού τομέα (αναλογικά) από ότι στις εταιρείες με υψηλή επίδραση ΕΤΑΚ. Οι τελευταίες με τη σειρά τους εφαρμόζουν στρατηγική εξειδίκευσης, ενώ οι επιχειρήσεις με χαμηλή επίδραση ΕΤΑΚ εφαρμόζουν σε μεγάλη πλειοψηφία στρατηγική χαμηλού κόστους.

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η επιρροή της ακολουθούμενης στρατηγικής στη μεταβολή του κύκλου εργασιών και το βαθμό εξωστρέφειας² που επιτυγχάνεται.

² Ο βαθμός εξωστρέφειας υπολογίστηκε με βάση τη συμμετοχή των εξαγωγών στον κύκλο εργασιών του 2012. Η ένδειξη «Χαμηλός» αντιστοιχεί στην περιοχή τιμών [0-25%), η ένδειξη «Μέσος» στην περιοχή τιμών [25-50%) και η ένδειξη «Υψηλός» στην περιοχή τιμών [50-100%].

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2: ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ.

Με βάση το Διάγραμμα, φαίνεται ότι ο συνδυασμός στρατηγικής καινοτομίας και υψηλού βαθμού εξωστρέφειας εξασφάλισε την μεγαλύτερη θετική μεταβολή στον κύκλο εργασιών και η εφαρμογή στρατηγικής χαμηλού κόστους ασχέτως βαθμού εξωστρέφειας πέτυχε θετική μεταβολή στις πωλήσεις. Φαίνεται επίσης ότι οποιαδήποτε άλλη στρατηγική πλην αυτής του χαμηλού κόστους που απευθύνεται κυρίως στην ελληνική αγορά δε φαίνεται να αποδίδει καρπούς.

Δ4 Είναι θεμιτή η εκ νέου διερεύνηση των δυνατοτήτων καθετοποίησης της τοπικής παραγωγής (κυρίως προϊόντων του πρωτογενούς τομέα), στο πλαίσιο στήριξης της ενδογενούς ανάπτυξης; Πως μπορούν να αξιοποιηθούν οι αρνητικές εμπειρίες του παρελθόντος;

Αποτελεί βασική στρατηγική επιδίωξη για την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα.

Οι αρνητικές εμπειρίες ήταν απότοκες των παθογενειών του ελληνικού συστήματος οικονομικοπολιτικής οργάνωσης. Η προσδοκία βελτίωσης των συνθηκών στα πλαίσια της υπάρχουσας λογικής αποτελεί ουτοπική προσέγγιση. Οι επιχειρηματικές δομές που έχουν αναπτυχθεί σε εθνική κλίμακα και η δυναμική που μπορεί να προσδώσει η εισαγωγή καινοτομιών μπορούν να αποτελέσουν την βάση για την υπέρβαση των στρεβλώσεων. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι παρατηρούμενες στρεβλώσεις και οι διάσπαρτες “κακές πρακτικές”, αποτελούν χειρίστα παραδείγματα και απαιτούν σημαντική προσπάθεια για την ανατροπή της υπάρχουσας αμφισβήτησης για την βιωσιμότητα τέτοιων προσπαθειών.

Δ5 Ποια είναι τα αιτήματα του κλάδου και ειδικά των πιο δυναμικών τμημάτων του; Πως τίθενται τα σημερινά προβλήματα βιωσιμότητας; Υπάρχει εκτίμηση ως προς πιθανές ενέργειες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του τομέα (πχ. κίνητρα, υποδομές);

Τα προβλήματα που συναντώνται στις μεταποιητικές μονάδες της Περιφέρειας δε διαφέρουν στον πυρήνα τους πολύ από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η μεγάλη πλειοψηφία των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων [15]:

- Μικρό σχετικά μέγεθος, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει στιβαρότητα στην στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων.
- Κυρίαρχη στρατηγική που ακολουθείται είναι αυτή του «χαμηλού κόστους» εστιάζοντας σε μεγάλο όγκο παραγωγής ο οποίος όμως δεν μπορεί να επιτευχθεί, διαμορφώνοντας σταδιακά έναν φαύλο κύκλο στις προοπτικές ανάπτυξης των επιχειρήσεων.
- Οι επιχειρήσεις απευθύνονται κυρίως στην εσωτερική αγορά καθώς δεν έχουν εξασφαλίσει οικονομίες κλίμακας (μέσω επιχειρηματικών δικτυώσεων για παράδειγμα) ώστε να αντιμετωπίσουν σοβαρά την ανάπτυξή τους στις αγορές του εξωτερικού.
- Ελάχιστη προσπάθεια προϊοντικής καινοτομίας, περισσότερο ακολουθείται η τακτική της δημιουργικής αντιγραφής στα προϊόντα και τον τρόπο παραγωγής και διάθεσής τους.
- Μικρή ως ανύπαρκτη σύνδεση με το ερευνητικό δυναμικό της Περιφέρειας για να εξεταστούν τρόποι εμπορικής εκμετάλλευσης αξιόλογων ερευνητικών αποτελεσμάτων ή να επιλυθούν προβλήματα παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων τους.
- Τελικά οδηγούμαστε σε μειωμένη ανταγωνιστικότητα προϊόντων που καθιστά ευάλωτες τις επιχειρήσεις έναντι του εισαγόμενου ανταγωνισμού.

Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια για την απομόνωση πραγματικά δυνατών χαρακτηριστικών του τοπικού μεταποιητικού δυναμικού για:

- τη δημιουργία αλυσίδων αξίας,
- την επιχειρηματική δικτύωση,
- τη συμπλήρωση του ελλείμματος προϊοντικής ταυτότητας σε περιφερειακό επίπεδο σε επιλεγμένα προϊόντα,
- την αρμονική συνεργασία των τριών τμημάτων «βιομηχανία-ερευνητική κοινότητα-περιφερειακή διοίκηση»

με στόχο τη δημιουργία στιβαρού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος το οποίο θα μεταφράζεται σταδιακά σε βελτίωση των βασικών δεικτών της περιφερειακής οικονομίας.

Δ6 Υπάρχει εκτίμηση ως προς το ζήτημα του χωρικού/αναπτυξιακού προτύπου οργάνωσης του τομέα;

α Πως τίθενται τα προβλήματα στους υφιστάμενους οργανωμένους υποδοχείς (ΒΙΠΕ, ΒΙΟΠΑ κλπ.). Πως περιγράφονται οι επιθυμητές ενέργειες για την αντιμετώπισή τους,

Η εγκατάσταση ή μετεγκατάσταση των επιχειρήσεων όπως διαμορφώνεται σήμερα με τον Ν. 3982/2011, σε περιοχές των Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών και Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων, που διέπονται από τις διατάξεις του Ν. 4458/1965, μέσω οικονομικής κρίσης είναι απαγορευτική (ακριβή γη, υποχρεωτική συμμετοχή σε έργα υποδομής και επέκτασης των ΒΙΠΕ κ.α.). Θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα αξιοποίησης των υφιστάμενων ΒΙΠΕ (οργανωμένη δόμηση, υποδομές, φορέας διαχείρισης κ.α.) για εγκατάσταση επιχειρήσεων με χαμηλό κόστος δίνοντας κίνητρα στους επενδυτές ή να τεθούν χρήσεις γης με διασφάλιση “εύλογου κόστους” των χρήσεων ώστε οι επιχειρήσεις να προτιμήσουν τις περιοχές αυτές, δεδομένου ότι αποτελούν τους μόνο οργανωμένους υποδοχείς για βιομηχανικές δραστηριότητες στην Περιφέρεια. Η εγκατάσταση νέων Επιχειρηματικών Πάρκων αποτελεί χρονοβόρα διαδικασία, η οποία δεν έχει δοκιμασθεί με άγνωστα αποτελέσματα λειτουργίας της στην πράξη, και κατά συνέπεια οι υπάρχουσες και λειτουργούσες ΒΙΠΕ, έχουν ένα ισχυρό πλεονέκτημα, εφ’ όσον ελεγχθούν οι εγκαταστάσεις και οι λειτουργίες εκτός αυτών.

Η εφαρμογή πολιτικών με ισχυροποίηση των απαγορεύσεων στην παρούσα οικονομική συγκυρία, δεν αναμένεται να φέρει ιδιαίτερα αποτελέσματα. Πολιτικές ελέγχου της αξίας των διαθέσιμων γαιών σε βιομηχανικούς αποδέκτες θεωρούνται ως βέλτιστες προσεγγίσεις.

Τέλος να εξεταστεί η χωροθέτηση περιοχών συγκέντρωσης βιοτεχνικών – μεταποιητικών μονάδων πλησίον σημείων ειδικού ενδιαφέροντος, π.χ. των γεωθερμικών πεδίων της ΠΑΜΘ.

β Υφίσταται ανάγκη για επιπλέον περιοχές ειδικών κινήτρων και τι τύπου;

Δεν υπάρχει καμία αναφορά και μάλιστα μέχρι τώρα για της Βιοτεχνικές και Βιομηχανικές περιοχές που υπάρχουν και διέπονται από τις διατάξεις του ν. 3206/1955, όπου παραχωρήθηκαν δωρεάν τα οικοπέδα από την τοπική αυτοδιοίκηση χωρίς να συμμετέχουν οι επιχειρήσεις στην ρυμοτόμηση και στα έργα υποδομής. Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να είναι ο βασικός ρυθμιστής και διαχειριστής των υφιστάμενων και νέων περιοχών ειδικών κινήτρων για Βιοτεχνικές και Βιομηχανικές περιοχές.

γ Πως αντιμετωπίζεται η ύπαρξη περιοχών και αξόνων αυθόρμητης εγκατάστασης μονάδων, εκτός των οργανωμένων υποδοχέων (αιτίες, προβλήματα).

Η εκτεταμένη εκτός σχεδίου χωροθέτηση βιομηχανικών – βιοτεχνικών μονάδων με αποτέλεσμα συγκρούσεις χρήσεων γης, περιβαλλοντική υποβάθμιση κλπ. θα πρέπει να διευθετηθεί. Οι περιοχές όπου εμφανίζεται το φαινόμενο αυτό είναι εντοπισμένες και θα πρέπει να οριστούν κατευθύνσεις αναφορικά με τη δημιουργία Επιχειρηματικών Πάρκων, ειδικά εκεί όπου υπάρχει άναρχη ανάπτυξη μονάδων του δευτερογενούς τομέα και εκεί όπου ενδεχομένως θα μπορούσαν, μετά τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών, να προσελκυστούν και άλλες τέτοιες μονάδες.

Να αξιοποιηθεί η πρόβλεψη της νομοθεσίας για ίδρυση ΕΠΕ και ΕΠΕΒΟ του ν.3982/2011.

Η διάσπαρτη χωροθέτηση μονάδων (τουλάχιστον υψηλής και μέσης όχλησης) πρέπει να πάψει να υφίσταται, με συγκεκριμένες εξαιρέσεις (εξάρτηση από πρώτες ύλες ευπαθείς / μεγάλου όγκου / βάρους, ανάγκη εξόδου σε θαλάσσιο μέτωπο).

δ Προκύπτουν ζητήματα ως προς τις μεταφορικές υποδομές;

Η οδική και σιδηροδρομική σύνδεση των χώρων οικονομικού ενδιαφέροντος (ΒΙΠΕ / ΒΙΟΠΑ, λιμάνια, κ.λπ) αποτελεί ειδικό στόχο του τρέχοντος ΕΣΠΑ (2007 – 2013) της ΠΑΜΘ ο οποίος επιτυγχάνεται μέσω της σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Αλεξανδρούπολης με το σιδηρόδρομο και τη σύνδεση της Βιομηχανικής Περιοχής της Κομοτηνής με την Εγνατία Οδό. Προγραμματίζονται μέσω της σύνταξης των σχετικών μελετών και αδειοδοτήσεων, η σιδηροδρομική σύνδεση του Λιμένα Καβάλας με το σιδηροδρομικό δίκτυο στους Τοξότες (250 εκατ. €) αλλά και η βιομηχανική περιοχή της Αλεξανδρούπολης με το σιδηροδρομικό δίκτυο (13,7 εκατ. €).

Πρέπει να σημειωθεί ότι θέμα των σιδηροδρομικών δικτύων στην χώρα αποτελεί μελάνη παράμετρο καθώς η αδυναμία ανάπτυξης και διεύρυνσης έχει οδηγήσει , ιδιαίτερα στην παρούσα χρονική περίοδο της οικονομικής κρίσης, σε ραγδαία συρρίκνωση των προοπτικών των σιδηροδρομικών μεταφορών. Η χρήση του σιδηροδρομικού δικτύου λόγω των ανωτέρω συνθηκών και του υψηλού κόστους δεν αποτελεί επιλογή για την διακίνηση των προϊόντων της ΠΑΜΘ.

Παράλληλα τα προαναφερθέντα σχέδια επεκτάσεων του δικτύου και αντιστοίχισης των μεταφορικών πόλων προς αυτό, αποτελούν εξαγγελίες και κατευθύνσεις χωρίς αποτέλεσμα για τα 30 τελευταία χρόνια.

Η επιλεχθείσα μορφή λειτουργίας του σιδηροδρομικού δικτύου και οργάνωσης και ανάπτυξης των επεκτάσεων του ως κρατικού φορέα αρχικά και ως “κρατικών” Α.Ε. στην συνέχεια αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτυχίας του συστήματος. Με την υπάρχουσα επιχειρησιακή προσέγγιση αποτελεί δυσχερή στόχο η προσδοκία για την συμβολή του σιδηρόδρομου στην αναπτυξιακή προσπάθεια της ΠΑΜΘ και της χώρας γενικότερα.

Αναλυτικότερες αναφορές γίνονται στο κεφάλαιο των Μεταφορικών Υποδομών.

ε *Υφίσταται κάποιος προγραμματισμός ρυθμίσεων ή έργων με κύρια στόχευση τη βελτίωση της βιωσιμότητας/ ανταγωνιστικότητας του δευτερογενή τομέα;*

Δεν υπάρχει προγραμματισμός ρυθμίσεων ή έργων με σκοπό τη βελτίωση της βιωσιμότητας/ανταγωνιστικότητας παρά το γεγονός ότι υπάρχουν τα κατάλληλα εργαλεία που προσφέρει ο νέος ν.3982/2011 για επιχειρηματικά πάρκα.

Θα πρέπει να οριστούν κατευθύνσεις αναφορικά με τη δημιουργία νέων Επιχειρηματικών Πάρκων στην ΠΑΜΘ ,αφού εξαντληθούν τα περιθώρια αξιοποίησης των υφιστάμενων υποδοχέων(ΒΙΠΕ), ειδικά στις περιοχές όπου υπάρχει άναρχη ανάπτυξη μονάδων του δευτερογενούς τομέα και εκεί όπου ενδεχομένως θα μπορούσαν, μετά τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών, να προσελκυστούν και άλλες τέτοιες μονάδες.

Θα πρέπει να αξιοποιηθεί η πρόβλεψη της νομοθεσίας για ίδρυση ΕΠΕ και ΕΠΕΒΟ του ν.3982/2011.

Απαιτείται ανάπτυξη της **έρευνας και της καινοτομίας** μέσα από τη σωστή συνεργασία του Πανεπιστημίου και του Επιχειρηματικού κλάδου. Τα προβλήματα που υπάρχουν στην παραπάνω συνεργασία αναπτύσσονται αναλυτικά στο πλαίσιο άλλης ερώτησης.

Δ7 *Πως τίθεται το ζήτημα των υφιστάμενων δραστηριοτήτων αξιοποίησης των ορυκτών πόρων (εξορύξεις μαρμάρων και αδρανών):*

α *Υπάρχει ζήτημα βελτίωσης ή καλύτερης εφαρμογής του πλαισίου των δραστηριοτήτων, σε σχέση με τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και το τοπίο;*

β *Υπάρχουν δυνατότητες παραπέρα επεξεργασίας εντός της Περιφέρειας, με στόχο την αύξηση της προστιθέμενης αξίας;*

Αναφορικά με το θέμα των επιπτώσεων των εξορύξεων στο περιβάλλον και στο τοπίο, εντοπίζονται σημαντικά προβλήματα που αφορούν κυρίως στον τομέα της αποκατάστασης των δημιουργούμενων ορύξεων θεωρείται ότι η βελτίωση των διαδικασιών αποκατάστασης και ο έλεγχος εφαρμογής τους, αποτελεί προτεραιότητα για την Περιφέρεια.

Αναλυτικά αναφέρεται η αποκατάσταση των λατομικών χώρων μαρμάρων ή αδρανών υλικών γίνεται με την εφαρμογή εγκεκριμένης μελέτης, μετά την τελική διαμόρφωση βαθμίδων – πλατείας εκμεταλλεύσεως. Η επιτυχία της επεμβάσεως εξαρτάται κυρίως από :

- την μείωση του ύψους με την επανατοποθέτηση στείρων εκμεταλλεύσεως
- την επικάλυψη των προς αποκατάσταση επιφανειών με κατάλληλα γαιώδη υλικά και
- την επιτυχημένη δενδροφύτευση.

Μείωση ύψους μπορεί να επιτευχθεί με την επανατοποθέτηση μέρους των στείρων εκμεταλλεύσεως του ίδιου λατομείου, ιδιαίτερα αυτών με μικρή κοκκομετρία και όσων περιέχουν αργιλικά υλικά από την επιφάνεια ή από γεμίσματα ρωγμών του πετρώματος.

Η εξεύρεση των υλικών επικαλύψεως είναι ιδιαίτερα δύσκολη στις ορεινές περιοχές όπου εμφανίζονται κυρίως ακατάλληλοι βραχώδεις σχηματισμοί, ενώ απόληψή τους από τις πεδινές περιοχές σημαίνει καταστροφή γόνιμων εδαφών. Κατά την κατασκευή έργων υποδομής (π.χ οδοί) ή κατά την εκσκαφή θεμελίων κτιρίων προκύπτει αντίστροφο ζήτημα απόθεσης γαιωδών υλικών. Οι δύο προαναφερθείσες χρήσεις είναι δυνατό να συνδυαστούν με την παρεμβολή της Περιφέρειας με την δημιουργία χώρων απόθεσης γαιωδών υλικών και την απόληψή τους για την αποκατάσταση λατομείων (τράπεζα γαιωδών υλικών).

Τα παλιά εγκαταλειμμένα λατομεία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως χώροι διάθεσης υλικών από καθαιρέσεις κατασκευών, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου δεν υπάρχουν οργανωμένες μονάδες διαχείρισης (π.χ στην Θάσο).

Η οπτική “ρύπανση” των λατομείων μαρμάρου οφείλεται κυρίως στην απόθεση στείρων υλικών σε πλαγιές μεγάλης κλίσης. Η αξιοποίηση των στείρων υλικών σε συνδυασμό με την απόθεση μέρους αυτών στις βαθμίδες εκμεταλλεύσεως από όπου εξήχθησαν θα μείωνε σημαντικά την οπτική όχληση.

Σχετική προσπάθεια απέδωσε σημαντικά αποτελέσματα. Στείρα υλικά των λατομείων μαρμάρου της περιοχής Αγίου Κοσμά Δήμου Νέστου χρησιμοποιήθηκαν μετά από θραύση σε κατάλληλη κοκκομετρία ως πρώτη ύλη για την παραγωγή φωτοτυπικού χαρτιού από εταιρεία της Ε.Ε. Η συγκεκριμένη χρήση απαιτεί λευκότητα > 95% και ελάχιστη αποξεστική ικανότητα (απουσία σκληρών συστατικών). Παρόμοιες χρήσεις εφαρμόζονται για την παραγωγή μαρμαροψηφίδας από στείρα δολομιτικών μαρμάρων της Θάσου ή της Νικήσιανης Π.Ε Καβάλας. Περαιτέρω εφαρμογές θα πρέπει να διερευνηθούν συμβάλλοντας στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας και στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι επιχειρήσεις μαρμάρου – αδρανών σε εφαρμογή της νομοθεσίας καταθέτουν εγγυητική επιστολή για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος. Το ύψος αυτής, ενδεικτικά, διαμορφώνεται στις 150 – 200.000 ευρώ για λατομείο 100 στρεμμάτων και σε χρονικό ορίζοντα 15ετίας. Δημιουργούνται έτσι ζητήματα τόσο εμπράγματων εγγυήσεων όσο και μεγάλου κόστους προμηθειών. Θα μπορούσε να εξεταστεί η επιβολή “περιβαλλοντικού τέλους” επί των πωλήσεων (π.χ 2-3%) που θα εισπράττεται από την Περιφέρεια και θα χρησιμοποιείται μέσω των δασικών υπηρεσιών για “επαγγελματική” αποκατάσταση υπό την επίβλεψη ειδικών και με την εκπαίδευση άνεργων νέων.

Όσον αφορά στις μεταλλευτικές εκμεταλλεύσεις καταγράφονται πολλαπλές αντιπαραθέσεις που στηρίζονται σε εικασίες αναφορικά με τις αναμενόμενες συνέπειες από την λειτουργία των εκμεταλλεύσεων. Τα δεδομένα που παρουσιάζονται τις περισσότερες φορές με στόχο την υποστήριξη των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, ελέγχονται ως προς την αξιοπιστία τους αυξάνοντας την καχυποψία των τοπικών κοινωνιών για τα προβλήματα που αναμένονται να δημιουργηθούν. Η λειτουργία μονάδων ημιβιομηχανικής κλίμακας (pilot plan), ώστε σε συνδυασμό με εξόρυξη μικρής κλίμακας να επιτρέπουν την εκτέλεση πραγματικών και αξιόπιστων μετρήσεων με στόχο την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων, είναι μία προσέγγιση του προβλήματος που οδηγεί σε τεκμηριωμένες αιτιολογήσεις για την ασφαλή προώθηση των αιτούμενων εκμεταλλεύσεων.

Γ. Τριτογενής τομέας:

T1 Στην εποχή της υποχώρησης του δημόσιου τομέα και των κλάδων οι οποίοι βασίζονταν στην αστική κατανάλωση (εστίαση, αναψυχή), υφίστανται άλλοι κλάδοι του τριτογενή τομέα – πέρα από τον τουρισμό – οι οποίοι να εμφανίζουν κάποια δυναμική ανάπτυξης ή έστω σταθερότητα;

Βασικός κλάδος ανάπτυξης του τριτογενή τομέα είναι ο Τουρισμός με ευρύτερη όμως προσφερόμενη μορφή (πολιτιστικός, οικολογικός, συνεδριακός, ευεξίας, κ.λπ.) με στόχο τη επέκταση και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος.

Η στροφή σε άλλες μορφές τουρισμού αποτελεί αναγκαιότητα για την ΠΑΜΘ καθώς αυτή υστερεί στο κλασικό μοντέλο ανάπτυξης τουρισμού του “ήλιου και θάλασσα”.

Τα μεγέθη της ΠΑΜΘ και η κατάταξη της ως προς τους οικονομικούς δείκτες της χώρας, προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του τριτογενή τομέα ως εξαρτημένου από τις κρατικές εξαρτήσεις και κατά συνέπεια ακολουθεί την πορεία των οικονομικών δεικτών της χώρας.

T2 Έχει – ή υπάρχει η πρόθεση να – διερευνηθεί η δυνατότητα σύνδεσης παραγωγικών δραστηριοτήτων και τοπικών δράσεων με το πανεπιστήμιο; Αναφέρονται ενδεικτικά πιθανοί τομείς συνεργασίας;

Σύμφωνα με σχετική μελέτη για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης [19], οι ενδείξεις για ροές γνώσης / τεχνογνωσίας από τους ακαδημαϊκούς / ερευνητικούς φορείς προς τις επιχειρήσεις (τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο) είναι ιδιαίτερα περιορισμένες. Είναι αξιοσημείωτο ότι παρά τη διαθεσιμότητα σημαντικών κονδυλίων κατά την τελευταία δεκαετία, κανένας από τους ακαδημαϊκούς / ερευνητικούς φορείς δεν κατάφερε να δημιουργήσει κάποιον τεχνοβλαστό. Επίσης, οι αδυναμίες συντονισμού και διοίκησης ιδιαίτερα σε περιφερειακό επίπεδο και ο περιορισμένα στοχευμένος αναπτυξιακός σχεδιασμός οδήγησαν στην ανάπτυξη μεγάλου φάσματος επιστημονικών και τεχνολογικών τομέων χωρίς ιδιαίτερη εμβάθυνση εμποδίζοντας έτσι τη δημιουργία μιας κρίσιμης μάζας με ισχυρές συνεκτικές δυνάμεις και συνέργειες.

Η κινητικότητα σε επίπεδο ατόμων μεταξύ ακαδημαϊκής / ερευνητικής κοινότητας και επιχειρήσεων τείνει να είναι μηδενική, κι αυτό είναι συστημικό χαρακτηριστικό στην Ελλάδα. Τα ακαδημαϊκά ιδρύματα της Περιφέρειας δε φαίνεται να παρακολουθούν την εξέλιξη των αποφοίτων τους, ούτε ως προς τον τόπο εγκατάστασης (για την εκτίμηση των knowledge spillovers), ούτε ως προς την απασχόληση (για την εκτίμηση της ανταγωνιστικότητάς τους στην αγορά εργασίας). Η ΜΟΔΙΠ/ΔΠΘ (2013) αναγνωρίζει τη σημασία αυτού του ζητήματος και δρομολογεί πρωτοβουλίες για την αντιμετώπισή του. Μέσω του ΕΠΔΒΜ/ΕΣΠΑ δημιουργήθηκαν στα ακαδημαϊκά ιδρύματα της Περιφέρειας δομές απασχόλησης & σταδιοδρομίας (ΔΑΣΤΑ), μονάδες καινοτομίας και επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ) και ενισχύθηκαν οικονομικά τα γραφεία διαμεσολάβησης. Καμία από τις παραπάνω δομές δε φαίνεται να αξιολογεί συστηματικά τα αποτελέσματα από τη λειτουργία της, συμπεριλαμβανομένων και των επιπτώσεων από την εισαγωγή μαθημάτων επιχειρηματικότητας στις προπτυχιακές σπουδές.

Στην ΑΜΘ έχει δημιουργηθεί σημαντική απορροφητική ικανότητα κατά τα τελευταία είκοσι χρόνια σε δύο κύριους επιστημονικούς πόλους: την Πολυτεχνική Σχολή στην Ξάνθη και την Ιατρική Σχολή στην Αλεξανδρούπολη. Τα δεδομένα των επιστημονικών δημοσιεύσεων αλλά και η κατανομή των εισροών της χρηματοδότησης υποστηρίζουν τον ισχυρισμό αυτό. Συγκρίνοντας διαχρονικά τις επιδόσεις του ερευνητικού δυναμικού την περίοδο 2000 – 2012 στις επιστημονικές δημοσιεύσεις και τη χρηματοδοτούμενη έρευνα, σημειώνονται ως σημαντικότερες οι παρακάτω:

- i. Επιστήμη και Τεχνολογία Περιβάλλοντος.
- ii. Επιστήμη Υπολογιστών και Ηλεκτρονική Τεχνολογία.
- iii. Χειρουργική

- iv. Πνευμονολογία
- v. Δομικά Υλικά και Τεχνολογία Κτιρίων.

Έχοντας υπόψη τόσο τα αναδυόμενα επιστημονικά πεδία όσο και τη χωροθέτηση των ερευνητικών μονάδων που τα υπηρετούν εκτιμάται ότι στον Έβρο μπορεί, υπό συνθήκες, να αναπτυχθεί εντός της προσεχούς δεκαετίας μία κρίσιμη μάζα ερευνητών με διεπιστημονικά χαρακτηριστικά στους κλάδους γεωπονίας - τεχνολογίας τροφίμων - γενετικής.

α Προσαρμοσμένη ανάπτυξη και εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή. Παραγωγή νέων προϊόντων βασισμένων στην ανάπτυξη νέων τεχνολογιών.

Απαιτείται ένταση της προσπάθειας από την πλευρά των ερευνητικών ιδρυμάτων της Π-ΑΜΘ να προσεγγίσουν τις Επιχειρήσεις της Π-ΑΜΘ και να συμβάλουν στην επίλυση προβλημάτων τόσο με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην παραγωγή όσο και μη τεχνολογικής καινοτομίας, βελτιώνοντας την οργανωτική δομή ή την προβολή - προώθηση των προϊόντων – υπηρεσιών των επιχειρήσεων.

Πρέπει να τονισθεί ότι υπάρχει σημαντικό πρόβλημα στην σύνδεση του επιχειρηματικού και του ερευνητικού δυναμικού της Περιφέρειας. Η συγκρότηση δομών επικοινωνίας και η άρση των δυσχερειών που προκύπτουν από την έλλειψη αμοιβαίας εμπιστοσύνης, αποτελεί προτεραιότητα για ένα σύγχρονο αναπτυξιακό πρόγραμμα. Η καλλιέργεια ενός οράματος παραγωγής καινοτόμων ιδεών με στόχο την εφαρμογή τους και την ένταξη στην οικονομική αλυσίδα βελτιώνοντας την θέση της κοινωνίας και του ατόμου, πρέπει να είναι προτεραιότητα της Περιφέρειας.

β Διεκδίκηση ερευνητικών προγραμμάτων και επιδοτήσεων από κοινά σχήματα με συμμετοχή του πανεπιστημίου, τοπικών φορέων και επιχειρήσεων και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η χρηματοδότηση της έρευνας από επιχειρήσεις (contract research) θεωρείται μεταξύ άλλων και ένδειξη της αναγνώρισης της ποιότητας ακαδημαϊκών και ερευνητικών ομάδων από την αγορά.

Σύμφωνα με τον απολογισμό του ΕΛΚΕ/ΔΠΘ (2010) για την περίοδο 2004-2009, επί συνολικού ύψους χρηματοδότησης € 78,25 εκατ. που κατευθύνθηκαν προς το ΔΠΘ, το μερίδιο που προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα ανήλθε σε € 8,35 εκατ. (10,59%). Απ' αυτό το ποσό περίπου € 6 εκατ. αφορούν δίδακτρα των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, νοσήλια ασθενών και αντίστοιχα έσοδα και άλλο € 1,1 εκατ. προέρχεται από ΔΕΚΟ. Συνεπώς, το καθαρό ποσό που αντιστοιχεί σε χρηματοδοτούμενη έρευνα εκτιμάται σε € 1,25 εκατ. (1,6% της συνολικής χρηματοδότησης) ή κατά μ.ό. ~€ 210 χιλ./έτος και € 24 χιλ./έργο. Από το ποσό των € 2,25 εκατ. που προέρχεται από επιχειρήσεις και ΔΕΚΟ, τα € 1,27 εκατ. κατέληξαν στο Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών: €478 χιλ. αφορούσε παροχή υπηρεσιών σε θέματα σχεδιασμού μεταφορών, € 399 χιλ. αφορούσε δομικά υλικά και τεχνολογία κτιρίων και € 390 χιλ. λοιπές υπηρεσίες της επιστημονικής περιοχής του πολιτικού μηχανικού. Τα υπόλοιπα έσοδα αφορούσαν κατά φθίνουσα σειρά υπηρεσίες της επιστημονικής περιοχής του ηλεκτρολόγου μηχανικού (~€ 277 χιλ.), υλικών-νανοτεχνολογίας (€ 200 χιλ.), της τεχνολογίας περιβάλλοντος (€ 119 χιλ.), της τεχνολογίας τροφίμων και της ενεργειακής τεχνολογίας (από € 62 χιλ.).

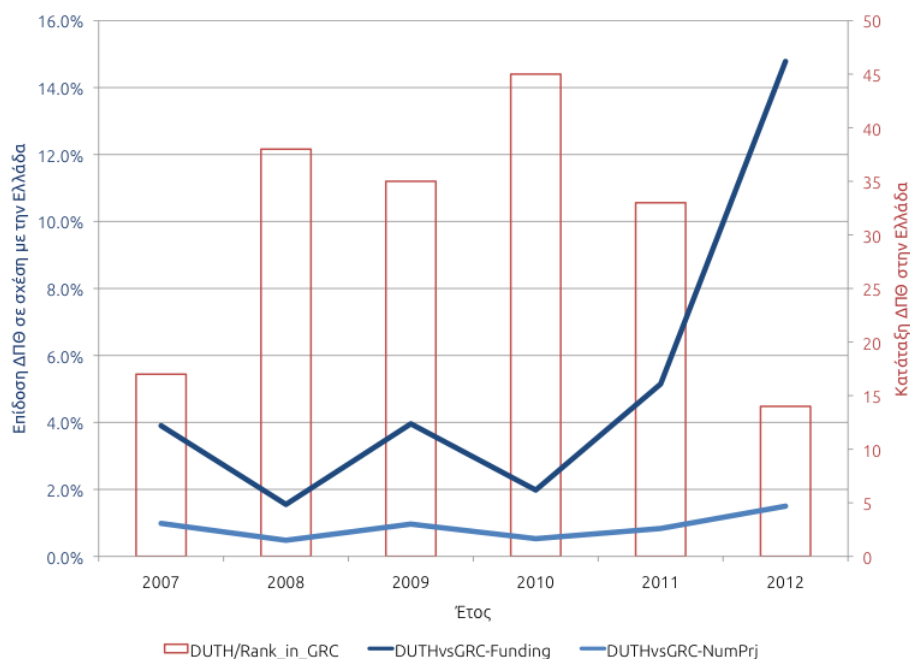
Πλέον των παραπάνω, ένα ποσό ύψους € 3,62 εκατ. (4,59%) προέρχεται από δωρεές - κυρίως φαρμακευτικών εταιρειών - που στη συντριπτική πλειοψηφία τους κατευθύνθηκαν προς την Ιατρική Σχολή.

Σε συνολικό ύψος € 63,6 εκατ. χρηματοδότησης προς το ΕΚ ΑΘΗΝΑ την περίοδο 2007-2012, το ύψος της χρηματοδότησης που προέρχεται από επιχειρήσεις ή ιδιώτες αναφέρθηκε σε € 715χιλ. (1,12%). Το αντίστοιχο ποσοστό του ΤΕΙ ΑΜΘ ήταν 0%.

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Με βάση δεδομένα από την ευρωπαϊκή βάση CORDIS, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης την περίοδο 2000-2012 συμμετείχε σε συνολικά 31 ανταγωνιστικά ερευνητικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν από ευρωπαϊκούς πόρους. Σ' αυτά ήταν συντονιστής σε 2, και μοναδικός συμμετέχων σε 5. Ως εταίροι σ' αυτά τα έργα εμφανίζονται 293 οργανισμοί, αλλά με 3 υπάρχει συστηματική συνεργασία (πάνω από 2 κοινά έργα): το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Οι θεματικές περιοχές με τα περισσότερα έργα ήταν οι Social Aspects (7), Economic Aspects (5), Environmental Protection (4), Microelectronics (4), Life Sciences (4), Electronics (4), Training (3), Information Processing (3), Education (3) και Information Systems (3).

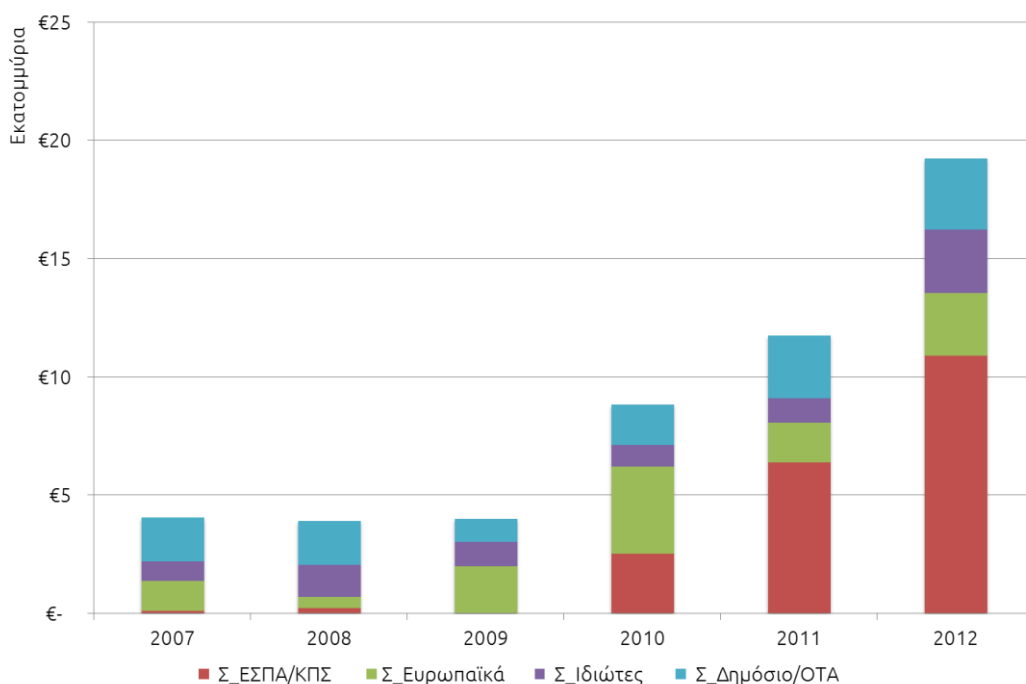
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 Η ΣΧΕΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΠΘ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΈΡΓΑ ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ.

Το Διάγραμμα απεικονίζει το μερίδιο του αριθμού των έργων του ΔΠΘ σε σχέση με τα έργα με Έλληνες εταίρους, το μερίδιο του συνολικού προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στα έργα με συμμετοχή του ΔΠΘ σε σχέση με το συνολικό προϋπολογισμό των έργων με Έλληνες εταίρους και την κατάταξη του ΔΠΘ στο σύνολο των συμμετεχόντων από Ελλάδα σε αντίστοιχα έργα για την περίοδο 2007-2012. Επισημαίνονται οι θετικές τάσεις της τριετίας 2010-2012 και μένει ν' αποδειχθεί αν θα διατηρηθούν.

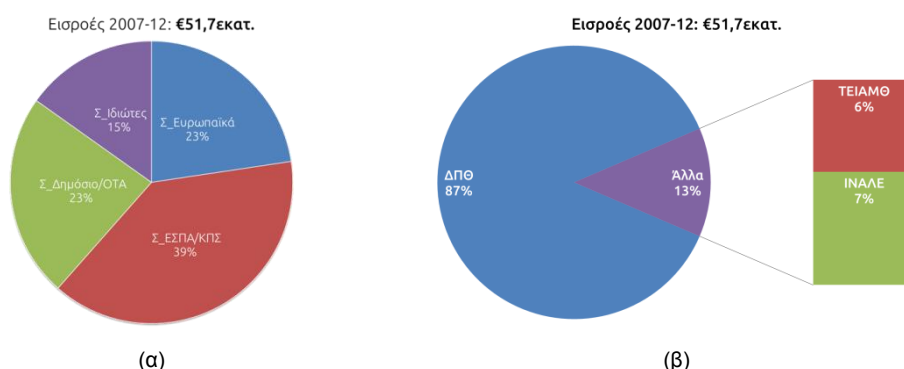
Αν και υπάρχουν διαθέσιμα αντίστοιχα (και συνολικά καλύτερα) δεδομένα για το Ερευνητικό Κέντρο ΑΘΗΝΑ, δεν μπορεί να γίνει αναγωγή τους στο μερίδιο που αντιστοιχεί στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη.

ΡΟΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

Το σύνολο των συμβάσεων που συνήψαν τα ερευνητικά ιδρύματα της ΑΜΘ (ΔΠΘ και ΤΕΙ ΑΜΘ) την περίοδο 2007-2012 με κατηγοριοποίηση ανά προέλευση για κάθε χρηματοδότηση ανέρχεται σε €45 εκατ. για το ΔΠΘ και €3 εκατ. για το ΤΕΙΑΜΘ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4 Ύψος νέων συμβάσεων έργων χρηματοδοτούμενης έρευνας και παροχής υπηρεσιών κατ' έτος και πηγή χρηματοδότησης για το ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ, ΤΟ ΤΕΙ ΚΑΒΑΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΝΑΛΕ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΙΣΡΟΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-12 ΑΝΑ ΠΗΓΗ ΚΑΙ ΊΔΡΥΜΑ.

Με βάση τα δεδομένα αξιολόγησης που κατέθεσε το Ε.Κ. ΑΘΗΝΑ στη ΓΓΕΤ στα τέλη 2012, στο Παράρτημα Ξάνθης αντιστοιχούσαν έσοδα (όχι νέες συμβάσεις όπως τα παραπάνω) ύψους €8,63 εκατ. (τα € 3,53 εκατ. το 2008) εκ των οποίων η κρατική επιχορήγηση αποτελούσε το 17%, το 64% προήλθε από το Δημόσιο με τη μορφή συμβάσεων ή έργων Γ'ΚΠΣ/ΕΣΠΑ, το 2% από ευρωπαϊκά προγράμματα έρευνας (FP7). Τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών ήταν μόλις 3% του συνόλου ενώ μηδενικά ήταν τα έσοδα από επί συμβάσει έρευνα και δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Το διάγραμμα δείχνει τις τάσεις στις εισροές προς το ΔΠΘ το ΤΕΙΑΜΘ και το ΙΝΑΛΕ καθώς και τις πηγές προέλευσής τους. Στο διάγραμμα, αν και η τάση είναι ξεκάθαρα αυξητική, παρατηρούμε ότι ξεκινά από ιδιαίτερα χαμηλή βάση και οδηγείται από την αύξηση των έργων που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ τα τελευταία τρία έτη.

Συγκριτικά, αναφέρεται ότι με βάση δεδομένα της Επιτροπής Ερευνών του ΑΠΘ, τα αντίστοιχα νούμερα για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης την περίοδο 2007-2010 ανέρχονταν κατά μέσο όρο σε € 50 εκατ./έτος. Ομοίως, με βάση δεδομένα που έχει στη διάθεσή της η Ομάδα Έργου, το συνολικό ύψος των νέων συμβάσεων για το Πανεπιστήμιο Κρήτης την περίοδο 2007-2011 ανήλθε σε € 45 εκατ. ενώ του ΤΕΙ Κρήτης στα € 18,5 εκατ.

Συνεπώς, αν και η δυναμική είναι θετική, τα δύο βασικά ιδρύματα της ΑΜΘ φαίνεται να μην έχουν καταφέρει ακόμα να μετασχηματίσουν πλήρως το ερευνητικό δυναμικό τους σε αντίστοιχες εισροές.

Το μίγμα των πηγών προέλευσης των χρηματοδοτήσεων της περιόδου 2007-2012 περιλαμβάνει 20,7% από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλους Οργανισμούς του εξωτερικού, 42% από Γ' ΚΠΣ ή ΕΣΠΑ, 21% από την Κεντρική Κυβέρνηση ή την Αυτοδιοίκηση και 16% από τον ιδιωτικό τομέα (50% από επιχειρήσεις και το υπόλοιπο 50% ισομερώς από ιδιώτες με τη μορφή διδάκτρων ή νοσηλίων και δωρεών).

Από τα € 8,8 εκατ. της χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς το ΔΠΘ, το 34,75% κατευθύνθηκε προς το Τμήμα Μοριακής Βιολογίας και Γενετικής, το 32,3% προς το Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Μηχανικών Υπολογιστών με την τρίτη καλύτερη επίδοση να ανήκει στο Τμήμα Ιατρικής με 9,87% .

γ *Εμπλοκή του πανεπιστημίου σε ζητήματα:*

- *αναδιάρθρωσης του πρωτογενή τομέα*
- *προστασίας και ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων*
- *δράσεων αστικού σχεδιασμού και αστικής βιωσιμότητας*
- *διαχείρισης, βελτίωσης και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος*
- *συνολικής προβολής της Περιφέρειας*
- *κλπ...*

Αναλύθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενων απαντήσεων. Σε όλους τους ανωτέρω τομείς υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ενίσχυσης της συνεργασίας. Το τμήμα Αγροτική Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου στην Ορεσιτιάδα σε συνεργασία με το τμήμα Μοριακής βιολογίας και γενετικής αποτελούν ισχυρό δυναμικό πεδίο για συνεργία και στήριξη του πρωτογενούς τομέα για την συμβολή στην αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα. Το Ε.Κ. «ΑΘΗΝΑ» στην Ξάνθη μπορεί να συμβάλει στην ανάδειξη και προστασία των πολιτιστικών πόρων καθώς διαθέτει και τον απαραίτητο εξοπλισμό αλλά και με την ανάπτυξη σύγχρονων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Το τμήμα Πολιτικών Μηχανικών και Αρχιτεκτόνων διαθέτει το απαραίτητο δυναμικό για να συμβάλει σε δράσεις αστικού σχεδιασμού και αστικής βιωσιμότητα και το τμήμα Περιβάλλοντος στη διαχείριση, βελτίωση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Απαιτείται ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης και υποστήριξης του παραγωγικού δυναμικού της Περιφέρειας.

T3 *Προοπτικές ανάπτυξης του Τουρισμού. Έχει τεθεί το ζήτημα της συνολικής τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας;*

Τα μεγέθη ή η επίδραση του τουριστικού τομέα στην ΠΑΜΘ [20] δεν προσεγγίζουν τους μέσους όρους της Επικράτειας σε άμεση και έμμεση επίδραση του ΑΕΠ και της απασχόλησης. Αυτό οφείλεται:

- (α) *στην μικρή διαφοροποίηση του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος*
- (β) *στις φτωχές γενικά τουριστικές και λοιπές υποδομές*
- (γ) *στη μονομερή συγκέντρωση των υποδομών του παραπάνω σημείου σε 2-3 σημεία ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια*
- (δ) *στην απουσία μέχρι πρόσφατα ζήτησης από ξένο τουριστικό ρεύμα (αυτό δείχνει να αναστρέφεται πολύ πρόσφατα από χώρες της ΝΑ Ευρώπης και την Τουρκία).*

Από την άλλη μεριά η γενικότερη επίδραση του τουρισμού σε πολλούς κλάδους της οικονομίας (όπως αποτυπώνεται στη σχετική μελέτη του IOBE – [21]) και κατ' επέκταση της απασχόλησης είναι σοβαρό κίνητρο για την περιφερειακή διοίκηση και τους τοπικούς επιχειρηματίες να προσπαθήσουν να προδιαγράψουν ένα νέο πλαίσιο στρατηγικής ανάπτυξης του τομέα του τουρισμού επ' ωφελεία της περιφερειακής οικονομίας.

Η νέα αυτή στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνει κατ' αρχήν την αξιοποίηση ήδη δημοφιλών προορισμών (με κριτήριο τη συγκέντρωση υποδομών και ζήτησης) με επίτευξη όμως αποτελεσματικών συνεργειών και επιχειρηματικών δικτυώσεων με στόχο να αυξηθεί το τουριστικό ρεύμα με αυτά τα χαρακτηριστικά προς τις τοπικές επιχειρήσεις. Επίσης απαιτείται η επιλογή στοχευμένων δράσεων με τις οποίες:

- θα συμπληρωθούν οι υποδομές που μπορούν να αυξήσουν το ρεύμα εισαγόμενου τουρισμού,
- θα αναβαθμιστεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν,
- θα γίνει εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών και εισαγωγή καινοτόμων στις ήδη προσφερόμενες υπηρεσίες,
- θα προωθηθεί πιο αποτελεσματικά η εικόνα και το τουριστικό προϊόν της περιοχής.

Από την άλλη μεριά, η ΠΑΜΘ κατά γενική ομολογία διαθέτει τα φυσικά χαρακτηριστικά για να πετύχει τη διαφοροποίηση της τουριστικής εικόνας της από το πρότυπο που κυριάρχησε τα τελευταία χρόνια «καλοκαίρι-ήλιος-θάλασσα». Προς την κατεύθυνση αυτή είναι απαραίτητη η μελέτη για κατηγοριοποίηση σε ολοκληρωμένους τουριστικούς προορισμούς με αξιοποίηση δεδομένων δυναμικής ζήτησης από τους πελάτες. Τέτοια μπορεί να είναι ειδικές μορφές τουρισμού, όπως για παράδειγμα ο οικοτουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο χειμερινός τουρισμός, ο γαστρονομικός τουρισμός και άλλες μορφές που ταιριάζουν στο προφίλ και τις δυνατότητες της περιοχής. Η ολοκλήρωση διάφορων μορφών τουρισμού στο concept του τουριστικού προορισμού και η προώθησή τους στην παγκόσμια αγορά θα ήταν σε θέση να εξομαλύνει και ένα άλλο σημαντικό θέμα που αντιμετωπίζει ο τουριστικός τομέας, δηλαδή αυτό της εποχικότητας.

Επιμέρους θέματα τα οποία προτείνεται να εξετασθεί, η πιθανότητα δημιουργίας ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος αποτελούν (όχι απαραίτητα με τη σειρά που ακολουθεί):

- *Αυθεντική φύση & περιοχές σημαντικού οικολογικού ενδιαφέροντος (Δέλτα του Έβρου, Πόρτο Λάγος, λίμνη Βιστονίδα, Νέστος, δάση της Ροδόπης, δάσος της Δαδιάς, ο καταρράκτης του Λειβαδίτη κλπ)*
- *Φυσικά πολιτιστικά στοιχεία (μνημεία, μουσεία, μοναστήρια, κτλ)*
- *Οικολογικοί και πολιτιστικοί προορισμοί με ανάδειξη τοπικών εθίμων και παραδοσιακών προϊόντων*
- *Διασυνοριακότητα της περιοχής.*
- *Πολυπολιτισμικότητα.*

T4 Ποιες αναγνωρίζονται ως οι κύριες μορφές τουρισμού στην Περιφέρεια σε βραχυπρόθεσμη και μεσο-μακροπρόθεσμη βάση. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για τη στήριξη αυτών των μορφών;

Σύμφωνα με το Μακροπρόθεσμο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης [22] το τουριστικό προϊόν προσφέρεται κατά τόπους με αρκετές μορφές, τόσο ως παραθεριστικού τουρισμού («ήλιος & θάλασσα») όσο και αρκετά μεγάλου εύρους ήπιου/εναλλακτικού τουρισμού. Στη μελέτη επισημαίνεται ωστόσο πως «υπάρχουν ελάχιστες εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής (μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, υδροθεραπευτήρια) και λίγες εστιασμένες δυνατότητες παροχής υπηρεσιών για «εναλλακτικό» ή ειδικό τουρισμό οι οποίες επιδέχονται σημαντικής αναβάθμισης» και το κυριότερο ότι «διαπιστώνεται έλλειψη συνολικής ταυτότητας της περιφέρειας ως ενιαίου τουριστικού προορισμού».

Το ανωτέρω φαινόμενο, δηλ. της μη ύπαρξης ταυτότητας του χώρου της Περιφέρειας οφείλεται σε ένα βαθμό στο γεγονός ότι δεν υπήρξε στρατηγικός σχεδιασμός για τη ρύθμιση του χώρου, ειδικότερα των ευαίσθητα περιβαλλοντικά περιοχών.

T5 Υπάρχει η πρόθεση διερεύνησης των διαφορετικών μορφών τουρισμού όπως αστικός, συνεδριακός, πολιτιστικός, αρχαιολογικός, θρησκευτικός, φυσιολατρικός και η σύνδεσή τους με τις «κύριες», στην κατεύθυνση δημιουργίας ενός νέου, πολύ-παραγοντικού μοντέλου;

Υπάρχει το πλαίσιο κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος περιόδου 2014 – 2020 της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Αποτελούν βασικό πυλώνα της αναπτυξιακής στρατηγικής της Π-ΑΜΘ.

T6 Πως αξιολογούνται οι δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού όπως ορεινός τουρισμός, οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, είτε αυτόνομα, είτε συνδυασμένα με τις «κύριες» μορφές;

Οι δυνατότητες ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού είναι μεγάλες. Βασικοί πυλώνες για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού σε κάθε περιοχή είναι οι τοπικοί οικολογικοί, περιβαλλοντικοί και πολιτιστικοί σύλλογοι, άρα η ενίσχυση τους θεσμικά και οικονομικά θα συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού.

T7 Πως αξιολογούνται οι δυνατότητες ανάπτυξης της κρουαζιέρας (λιμάνια, διασύνδεση με τουριστικούς πόρους κλπ.) και ποιος εκτιμάται ο αναπτυξιακός της ρόλος;

Δεν υπάρχει μελέτη αξιολόγησης αλλά υπάρχει θετική προοπτική ειδικά για την Καβάλα όπου και γίνονται οι πρώτες προσπάθειες ανάπτυξης της μορφής αυτής τουρισμού.

T8 Πως αξιολογούνται οι δυνατότητες ενίσχυσης των υφιστάμενων και ανάπτυξης νέων “events” διασυνδεδεμένων μεταξύ τους και με διάχυση σε όλο το χρόνο; (σύνδεση με μορφές αστικού ή εναλλακτικού τουρισμού).

Καταγράφονται πλήθος τοπικών εκδηλώσεων που υποστηρίζονται από αξιόλογους και δυναμικούς τοπικούς φορείς. Η συνδρομή τους αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά και υποστηρίζονται στη βάση της ενίσχυσης υποδομών αλλά και διοργάνωσης τοπικών εκδηλώσεων. Ζητούμενο ο συντονισμός τους προς την προώθηση της συνολικής τουριστικής ταυτότητας της Π-ΑΜΘ με διατήρηση των τοπικών χαρακτηριστικών εκάστου φορέα.

T9 Είναι δυνατόν να καθοριστούν συγκεκριμένοι πόλοι προνομιακής ανάπτυξης τουριστικών μονάδων/ εγκαταστάσεων σε σχέση με:

- Τα αστικά κέντρα και το ρόλο τους στο συνολικό δίκτυο.
- Την παραλιακή ζώνη και τις ήδη αναπτυγμένες περιοχές.
- Τις ορεινές περιοχές, τον αγροτικό χώρο και τους ενδιαφέροντες οικισμούς.

Είναι ζητήματα που αναδεικνύονται στο Ειδικό Χωροταξικό του Τουρισμού για το οποίο οι φορείς της Περιφέρειας έχουν εκφράσει τις θέσεις τους.

Αναλυτικότερα αναφέρονται ορισμένα στοιχεία που αποτελούν βασικές – κατευθύνσεις και προτεραιότητες.

Επιδίωξη για το τελικό τουριστικό προϊόν της περιοχής θα πρέπει να είναι η ενοποίηση των πόλων έλξης και ο πλουραλισμός στην κάλυψη του τουριστικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα όσον αφορά τον πλουραλισμό, θα πρέπει να αναπτυχθούν εκείνες οι μορφές τουρισμού όπως είναι ο οικολογικός, αρχαιολογικός, συνεδριακός, σπηλαιολογικός και πολιτισμικός τουρισμός που ήδη άρχισαν να συμμετέχουν στο διαθέσιμο τουριστικό απόθεμα της περιοχής. Παράλληλα θα πρέπει να δοθεί ώθηση και στην ανάπτυξη των μορφών εναλλακτικού τουρισμού (εκκλησιαστικός, ιαματικός, κνημητικός, εξειδικευμένος για ΑΜΕΑ κ) για τους οποίους ενώ υφίστανται οι αναγκαίες προϋποθέσεις αξιοποίησης τους, δεν έχουν τύχει της απαραίτητης προσοχής και ανάδειξης.

Όσον αφορά στην ενότητα των πόλων έλξης, το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν θα πρέπει γεωγραφικά να εκτείνεται από την οροσειρά της Ροδόπης μέχρι το Θρακικό Πέλαγος (οικολογικός, φυσιολατρικός) και από το Διδυμότειχο – Έβρο μέχρι τα Άβδηρα και τον Νέστο (αναψυχής, φυσιολατρικός, αρχαιολογικός), με την κατασκευή των απαραίτητων οδικών – τουριστικών διαδρομών.

Η ΠΑΜΘ διαθέτει μελέτες, εκθέσεις και προτάσεις που εντάσσονται στα πλαίσια προγραμμάτων για τον τουρισμό, όπου έχουν καταγραφεί περιοχές ενδιαφέροντος οι οποίες είναι χαρακτηρισμένες σχετικά από την Unesco, τη συνθήκη Ramsar & τη Natura 2000 καθώς και οι εθνικά προστατευόμενες περιοχές. Για την ανάδειξη και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς οι περιοχές παρουσιάζονται ανά κατηγορία θεματικού τουρισμού, όπως περιβαλλοντικός τουρισμός, περιηγητικός, χειμερινός, τουρισμός περιπέτειας, αθλητικός, υγείας καθώς και οι μύθοι που είναι συνδεδεμένοι με τις περιοχές όπως το σπήλαιο του Κύκλωπα, τα Καβείρια Μυστήρια κ.α

Ο Δήμος Κομοτηνής για την ανάδειξη της περιοχής σε αιφόρο τουριστικό προορισμό, έχει προβεί σε σχέδιο οργάνωσης και στρατηγικής με προτεινόμενες δράσεις βασιζόμενες στα δυνατά σημεία των υφιστάμενων φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Η παραπάνω προσέγγιση δεν επιχειρεί να εισάγει μια νέα μορφή τουρισμού αλλά αποτελεί μια έννοια η οποία λειτουργεί συμπληρωματικά σε μια σχέση αλληλεπίδρασης, με όλες τις μορφές τουρισμού ώστε να δώσει στην περιοχή πρόσθετες ευκαιρίες ανάπτυξης.

Προτείνεται ο φυσιολατρικός τουρισμός στον ορεινό όγκο και στο παραλιακό μέτωπο με δυνατά σημεία την πληθώρα λιμνών, λιμνοθαλασσών και ποταμών που αποτελούν βιοτόπους με πλούσια βιοποικιλότητα προστατευμένους από τη συνθήκη Ramsar και τη Natura 2000, το ευρωπαϊκό μονοπάτι E6, καταφύγια άγριας ζωής, ορεινούς βιοτόπους με πλούσια βλάστηση. Στα προηγούμενα σημεία προσθέτοντας τις κατασκηνώσεις της Μαρώνειας και της Πανδρόσου, το κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Μαρώνειας και το πλήθος των μουσείων που διαθέτει η περιοχή (Αρχαιολογικό, Εκκλησιαστικό, Λαογραφικό, Κομοτηνής, Καλαθοπλεκτικής των Ρομά, Θρακικό μουσείο παιδείας, Καραθεοδωρή, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Δήμου Κομοτηνής κ.α), ευνοείται ο σχολικός και κατασκηνωτικός τουρισμός.

Το ήπιο φυσικό ανάγλυφο της περιοχής που διευκολύνει τη μετακίνηση ατόμων με κινητικά προβλήματα, οι υφιστάμενες δομές στην πόλη, η ευαισθητοποιημένη κοινωνία που αποδεικνύεται από τη δραστηριοποίηση πολλών συλλόγων για ΑΜΕΑ, ευνοεί τον τουρισμό ΑΜΕΑ, προσβάσιμο τουρισμό τόσο στην πόλη όσο και στο παραλιακό μέτωπο. Επίσης σε συνδυασμό με τις δράσεις του τμήματος φυσικής αγωγής του ΔΠΘ σε θέματα πρόληψης-παρέμβασης – αποκατάστασης μπορεί να αναπτυχθεί και αθλητικός τουρισμός ΑΜΕΑ. Ακόμη προτείνεται ο πολιτιστικός και ο γαστρονομικός τουρισμός.

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι συνυφασμένος με την πολιτιστική κληρονομιά, το ενδιαφέρον και η ευαισθησία για την προστασία της μέχρι πρόσφατα περιοριζόνταν και εξαντλούνταν στα μνημεία της αρχαίας και της βυζαντινής περιόδου.

Μια νέα για την περιοχή μορφή τουρισμού, ο θρησκευτικός τουρισμός, έχει αρχίσει να αναπτύσσεται από τις Μητροπόλεις της Θράκης με πρωτοστατούσα τη Μητρόπολη Αλεξανδρούπολης η οποία έχει δημιουργήσει διαδικτυακή πύλη ξεναγήσεων σε όλα τα γνωστά και προβεβλημένα σημεία θρησκευτικού τουρισμού μέσα από διαδικτυακή ξενάγηση και πλήθος πληροφοριών για την προβολή τους και την εύκολη πρόσβαση μέσω διαδικτύου με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών όχι μόνο ημεδαπών αλλά και των ομόδοξων βαλκανικών πληθυσμών όπως Βουλγάρων, Σέρβων, Ρουμάνων, Ουκρανών και Ρώσων οι οποίοι δείχνουν έντονο ενδιαφέρον για τα ήθη, τα έθιμα και τις λατρευτικές παραδόσεις της περιοχής, ενώ υπάρχει έκφραση επιθυμίας να διοργανωθούν τουριστικές εκδρομές και πέρα από την καλοκαιρινή περίοδο.

Στην περιοχή εκτός από χριστιανικά μνημεία σώζονται και πολλά μουσουλμανικά μνημεία (τζαμιά και τεκκέδες) του 14ου-19ου αιώνα. Έχουν γίνει ελάχιστες καταγραφές αυτών σε δυο βιβλία και κάποια λευκώματα. Τα μνημεία αυτά που αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου, προβάλλοντας και αναδεικνύοντάς τα μπορούν να αποτελέσουν πόλο έλξης Τούρκων επισκεπτών ο αριθμός των οποίων συνεχώς αυξάνεται καθιστώντας την Τουρκία μαζί με τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες και τη Ρωσία, νέες αγορές για τον τουρισμό.

T10 Ποια είναι τα ζητήματα τριβής μεταξύ τουρισμού και περιβάλλοντος, ειδικά στις περιοχές όπου υφίστανται θεσμικές ρυθμίσεις προστασίας;

Είναι ζητήματα που αναδεικνύονται στο Ειδικό Χωροταξικό του Τουρισμού για το οποίο οι φορείς της Περιφέρειας έχουν εκφράσει τις θέσεις τους.

Συνοπτικά αναφέρεται ότι δεν δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα στην περιοχή καθώς η τουριστική ανάπτυξη είναι σχετικά περιορισμένη στις περιοχές με περιβαλλοντική ιδιαιτερότητα. Οι δεσμεύσεις που υπάρχουν για την δημιουργία μονάδων μεγάλης κλίμακας υφίστανται και από άλλους παράγοντες (οικονομικές αναλύσεις) και κατά συνέπεια δεν οφείλονται στις ρυθμίσεις προστασίας.

T11 Τι τύπου ενέργειες κρίνονται απαραίτητες για την ανάπτυξη του κλάδου και τι προγραμματισμοί σχεδιάζονται (πχ. δημιουργία και εκσυγχρονισμός μονάδων, βελτίωση τουριστικών και περιβαλλοντικών πόρων, βελτίωση αστικού περιβάλλοντος, επαναδιαπραγμάτευση περιορισμών, βελτίωση προσβάσεων προς θέσεις ειδικού ενδιαφέροντος, αύξηση προβολής). Ποια είναι τα αιτήματα των εμπλεκόμενων στον κλάδο;

- Επέκταση της εκπόνησης του Κτηματολογίου σε όλη την Θράκη.
- Κατάρτιση Δασολογίου.
- Μελέτη κτηματογράφησης και καθορισμού της γραμμής αιγιαλού και της ζώνης της παραλίας (όπου δεν υπάρχουν)
- Κατάρτιση Ολοκληρωμένων Σχεδίων Διαχείρισης των ακτών και όλων των προστατευόμενων περιοχών (υγροβιότοποι και ορεινή Ροδόπη).
- Πολεοδόμηση και οριοθέτηση οικισμών, με άμεση προτεραιότητα σε εκείνους που παρουσιάζουν έντονη οικιστική ανάπτυξη (δορυφόροι αστικών κέντρων, παραθεριστικών οικισμών κλ), δημιουργία οικιστικών θυλάκων για θερινή αναψυχή και διακοπές. Βαρύτητα πρέπει να δοθεί σε δράσεις οριοθέτησης των ορεινών οικισμών με διαφορετικές προτεραιότητες.
- Καθορισμός των χρήσεων γης με ιδιαίτερη προτεραιότητα στις παραλιακές περιοχές.
- Βέλτιστη προσβασιμότητα σε ειδικού τύπου θέσεις (π.χ. παραλιακός οδικός άξονας, αρχαιολογική διαδρομή Μαρώνεια – Αλεξανδρούπολη κλπ)

T12 Πως κρίνεται το υφιστάμενο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΠΧΣΑΑ) για τον Τουρισμό και η προωθούμενη αναθεώρησή του (διαβούλευση Ιούλιος 2013).

Οι φορείς της Π-ΑΜΘ έχουν εκφράσει τις απόψεις τους στο πλαίσιο της διαβούλευσης.

T13 Υφίστανται ανταγωνισμοί χρήσεων στο παράκτιο μέτωπο; Πως κρίνεται το υφιστάμενο ΕΠΧΣΑΑ για τις Υδατοκαλλιέργειες;

Η παράκτια ζώνη παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη πολλών ανθρώπινων δραστηριοτήτων κι εμφανίζει έντονες και ισχυρές συγκρούσεις χρήσεων γης που οδηγούν στη σταδιακή υποβάθμιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

Ειδικότερα στο παράκτιο μέτωπο υπάρχουν περιοχές (δυτικά της Αλεξανδρούπολης, περιοχή Φαναρίου – Αρωγής στο Δήμο Κομοτηνής, δυτικά παράλια Π.Ε. Καβάλας-Δ.Ε. Ορφανού και Ελευθερών) όπου κυριαρχεί η τουριστική δραστηριότητα και στις οποίες υπάρχει πίεση για δημιουργία δεύτερης ή παραθεριστικής κατοικίας.

Οι ίδιες πιέσεις ωστόσο υφίστανται γενικότερα στο μεγαλύτερο τμήμα της παράκτιας ζώνης της ΠΑΜΘ ενώ σε κάποιες περιοχές υφίσταται και μεγαλύτερη ή μικρότερη συγκέντρωση μονάδων του δευτερογενούς τομέα (ανατολικά της Αλεξανδρούπολης και της Καβάλας), αν και δεν υπάρχουν μεγάλες μονάδες που να καταλαμβάνουν σημαντικό τμήμα του θαλάσσιου μετώπου (με εξαίρεση τη Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων ανατολικά της Καβάλας).

Μια διαπίστωση είναι ότι η παράκτια ζώνη δεν έχει μελετηθεί ως ξεχωριστό σύνολο, διακρίνεται σε υποπεριοχές ανάλογα με τα φυσικά χαρακτηριστικά, τις χρήσεις γης και το καθεστώς προστασίας (αστικές, τουριστικές, προστατευόμενες) ενώ περιλαμβάνει τμήματα από 8 διαφορετικούς Καλλικρατικούς Δήμους.

Το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τις Υδατοκαλλιέργειες ορίζει στη Θράκη δύο Περιοχές Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Α.Υ.) κατηγορίας Β (περιοχές με περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης) και μια κατηγορίας Δ (περιοχές με ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον). Οι περιοχές Β είναι η μια από το δυτικό όριο της τουριστικής περιοχής του Δήμου Αλεξανδρούπολης έως το ύψος του οικισμού Ξυλαγανής στο Δήμο Κομοτηνής και η δεύτερη ένα τμήμα νοτιοανατολικά των εκβολών του Δέλτα Νέστου. Η περιοχή κατηγορίας Δ είναι η λίμνη Βιστονίδα. Οι κατευθύνσεις φαίνονται συμβατές με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στον παράκτιο χώρο της Θράκης ενώ στο Ειδικό Πλαίσιο επισημαίνεται ότι τα ακριβή όρια των ανωτέρω περιοχών θα καθοριστούν στο επίπεδο του κατώτερου σχεδιασμού (Γ.Π.Σ. – Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.).

Δ. Περιβάλλον:

Περ 1 Πως κρίνεται το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο; Τίθενται αιτήματα αλλαγής του; Σε ποια κατεύθυνση και από ποιους; Υπάρχει προγραμματισμός για την προώθηση της θεσμοθέτησης των περιοχών Natura;

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα προστατευτικό (όπως άλλωστε αρμόζει) για τις Ζώνες Α και Β της περιοχής Ramsar. Απαιτείται όμως απλοποίηση των απαιτήσεων αδειοδότησης δραστηριοτήτων για τη Ζώνη Γ.

Υπάρχει σοβαρό έλλειμμα θεσμοθέτησης χρήσεων γης και όρων και περιορισμών δόμησης στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 της ΠΑΜΘ. Από τις 33 συνολικά τέτοιες περιοχές ένας μικρός αριθμός μόνον καλύπτεται από την ύπαρξη των 4 Εθνικών Πάρκων (Δέλτα Έβρου, Δάσους Δαδιάς, Βιστονίδας – Ισμαρίδας, Οροσειράς Ροδόπης), με αποτέλεσμα την αδυναμία ολοκληρωμένης προστασίας αλλά και αξιοποίησής τους προς όφελος της αναπτυξιακής διαδικασίας. Ο προγραμματισμός για τη θεσμοθέτηση των καθεστώτων προστασίας γίνεται στο Υ.Π.Ε.Κ.Α. προς το οποίο θα πρέπει να ασκηθούν οι ανάλογες πιέσεις.

Περ 2 Ποια είναι τα βασικά θέματα διαχείρισης των οικοτόπων (υγρότοποι, ορεινά οικοσυστήματα, περιοχές Natura); Πώς εκτιμάται η κακή κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι περιοχές, η έλλειψη διαχείρισης, η έλλειψη υποδομών, η έλλειψη οργανωμένης προβολής και συνακόλουθα η μειωμένη επισκεψιμότητα; Ποιες λύσεις προτείνονται; Πως μπορεί να ενισχυθεί ο ρόλος των υφιστάμενων «Φορέων Διαχείρισης».

Προτείνεται η οικο-ανάπτυξη της Ζώνης Γ μέσω της οριοθέτησης περιοχών συγκέντρωσης αγροτικών (γεωργία, κτηνοτροφία) και μεταποιητικών (αγροτική βιομηχανία- βιοτεχνία) δραστηριοτήτων σε συνδυασμό με αντίστοιχες επιχειρήσεις διαχείρισης υπολειμμάτων και αποβλήτων και ανακύκλωση αυτών (πχ επεξεργασία και αξιοποίηση κτηνοτροφικών αποβλήτων για λίπανση καλλιεργήσιμων εκτάσεων). Ένα τέτοιο μοντέλο ανάπτυξης μπορεί να διαφημιστεί και να αποτελέσει πόλο έλξης για τουρίστες και ευαισθητοποιημένους πολίτες (σε συνδυασμό με επισκέψεις σε πράσινες επιχειρήσεις, αγροκτήματα, πρότυπες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις κλπ).

Περ 3 Ποιά είναι η εκτίμηση της Περιφέρειας για τις δυνατότητες προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος στις περιοχές της παράκτιας ζώνης;

Καταγράφονται σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης που αναδεικνύονται στο *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διατήρησης και Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας Ζώνης* που εκπονήθηκε το Δεκέμβριο του 2011 στην ΠΑΜΘ και μέσω του οποίου υλοποιούνται έργα που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ της Περιφέρειας [23].

Προτείνεται η οριοθέτηση περιοχών ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων στην παράκτια ζώνη. Οι περιβαλλοντικοί όροι εγκατεστημένων επιχειρήσεων θα πρέπει να δεσμεύουν τους επενδυτές αναφορικά με την προστασία των αντίστοιχων οικοσυστημάτων.

Περ 4 Ποιά είναι η εκτίμηση της Περιφέρειας για τις δυνατότητες προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος στις ορεινές περιοχές;

Καταγράφονται σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης της Οροσειράς της Ροδόπης που αναδεικνύονται στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης που εκπονήθηκε το Σεπτέμβριο του 2011 στην ΠΑΜΘ και μέσω του οποίου υλοποιούνται έργα που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ της Περιφέρειας [24].

Στις ορεινές περιοχές προτείνεται η οριοθέτηση περιοχών ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων με ειδικούς όρους προσαρμοσμένους στην υπάρχουσα κατάσταση. Οι περιβαλλοντικοί όροι εγκατεστημένων επιχειρήσεων θα πρέπει να δεσμεύουν τους επενδυτές αναφορικά με την προστασία των αντίστοιχων οικοσυστημάτων.

Περ 5 Έχουν εκτιμηθεί οι ανάγκες νέων – ή βελτίωσης των υφιστάμενων – υποδομών για την αύξηση της προσπελασιμότητας και την καλύτερη προβολή και ανάδειξη των οικοτόπων (δρόμοι πρόσβασης, μεταφορικά μέσα, παρατηρητήρια, κέντρα ενημέρωσης, πλατφόρμες ηλεκτρονικής προβολής και ενημέρωσης κλπ.);

Στο πλαίσιο της ευρύτατης διαβούλευσης που έλαβε χώρα για την κατάρτιση των επιχειρησιακών προγραμμάτων καταγράφηκαν σημαντικές ανάγκες για βελτίωση υφιστάμενων αλλά και νέες υποδομές προσπελασιμότητας οι οποίες θα πρέπει να ιεραρχηθούν.

Περ 6 Έχει επιχειρηθεί / ενθαρρυνθεί η δημιουργία και η δραστηριοποίηση τοπικών σχημάτων (συλλόγων, μη κερδοσκοπικών εταιρειών, ιδιωτικών επιχειρήσεων κλπ.) σε σχέση με την προστασία, τη διαχείριση και την εκμετάλλευση συγκεκριμένων οικολογικών πόρων;

Περ 7 Έχει επιχειρηθεί συνεργασία με το πανεπιστήμιο στο επίπεδο της διαχείρισης (οικολογικής, χωρικής, διαμορφώσεων κλπ.) ή της προβολής των φυσικών πόρων;

Περ 8 Έχει επιχειρηθεί η αναζήτηση κονδυλίων από την Ε.Ε., στη βάση ώριμων προτάσεων για την ανάδειξη και διαχείριση οικοτόπων;

Πλήθος προγραμμάτων και έργων υλοποιούνται για την προστασία και ανάδειξη των περιοχών αυτών τόσο με χρηματοδότηση του τομειακού προγράμματος του ΕΠΕΡΑΑ όσο και με πόρους του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των δράσεων αποτελεί ζητούμενο.

Περ 9 Πώς αποτιμάται η συνεργασία για τη διαχείριση διασυνοριακών οικοσυστημάτων (Νέστος ποταμός – Ροδόπη) και οι επιμέρους δράσεις (πχ. για την ποιότητα & την ποσότητα των νερών κλπ.); Υπάρχουν περιθώρια διεύρυνσης της συνεργασίας αυτής;

Οι διασυνοριακές σχέσεις αναφορικά με την διαχείριση των υδατικών πόρων και των οικοσυστημάτων, είναι αντικείμενο πολλαπλών παραγόντων που άπτονται και σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής, εκφεύγοντας από την Περιφερειακή εμβέλεια.

Πρέπει να αναφερθεί ότι υφίστανται διακρατικές συμβάσεις, οι όροι των οποίων πρέπει να παρακολουθούνται ώστε να γίνονται οι αντίστοιχες διορθώσεις ή οι προσαρμογές πολιτικών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η διακρατική σύμβαση υδατικής διόδευσης και του ποταμού Άρδα, η οποία λήγει το 2024. η μείωση των υδατικών ποσοτήτων, οι οποίες διασφαλίζονται με την ανωτέρω διακρατική συμφωνία, είναι φανερό ότι δημιουργεί προβλήματα στις δράσεις (πρωτογενής και τριτογενής τομέας) που σχεδιάζονται για την περιοχή του υδατορέματος.

E. Ενέργεια:

Εν 1 Πως μπορεί, η ανάδειξη της Περιφέρειας ως διευρωπαϊκού κόμβου ενεργειακών δικτύων – πέρα από το σαφή γεωπολιτικό της ρόλο – να συμβάλλει στην ενίσχυση της τοπικής παραγωγικής βάσης και της αναπτυξιακής διαδικασίας;

Το ΤΕΕ Θράκης έχει από τον Ιούνιο του 2012 διατυπώσει τις επιφυλάξεις αναφορικά με την ταυτότητα των στόχων της ανάδειξης της Π-ΑΜΘ ως ενεργειακού κόμβου, με τη μορφή της μεταφοράς – διέλευσης ενεργειακών πόρων (φυσικού αερίου, πετρελαίου), και τον χαρακτήρα της ενδογενούς ανάπτυξης, όπως προτείνεται για την ΠΑΜΘ. Παράλληλα σε κείμενο θέσεων του ΤΕΕ αναφέρεται ότι: «...λαμβάνοντας υπόψη τις υποδομές που έχουν αναπτυχθεί στον τομέα της μεταφοράς φυσικού αερίου και τις πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα αυτό στην περιοχή της νοτιοανατολικής Μεσογείου, διατυπώνεται η ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης των δυνατοτήτων ανάπτυξης που προσφέρει στην Π-ΑΜΘ η μεταφορά φυσικού αερίου». Πράγματι, η διερεύνηση αυτή καθίσταται εφικτή, με τη δυνατότητα που δίνεται στη Μ.Ε. να αξιολογήσει την Ενιαία Μελέτη Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων - ΕΜΠΚΕ του Διαδριατικού Αγωγού (ΤΑΡ).

Από την αξιολόγηση των στοιχείων της Ενιαίας Μελέτης Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων - ΕΜΠΚΕ του Διαδριατικού Αγωγού (ΤΑΡ) προκύπτει ότι **η κατασκευή του έργου αναμένεται να αποφέρει, πολύ περιορισμένα (μικρά έως ασήμαντα), οφέλη στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, κύρια λόγω της σύντομης διάρκειας του έργου και του μικρού απαιτούμενου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού.** Επίσης, θα υπάρξουν **σημαντικότεροι περιορισμοί στις χρήσεις γης,** τόσο σε ότι αφορά στην περιοχή διέλευσης, όσο και σε μια ευρύτερη περιοχή προστασίας του αγωγού που δύναται να επηρεάσει αρνητικά την υλοποίηση σημαντικών αναπτυξιακών έργων στην περιοχή. Οι επιπτώσεις από την διέλευση του Διαδριατικού αγωγού (ΤΑΡ) στην Π-ΑΜΘ μετριάζονται μερικώς καθώς διέρχεται σε πολύ μεγάλο μέρος πλησίον του υφιστάμενου αγωγού της ΔΕΣΦΑ.

Θετικά στοιχεία, τα οποία όμως δεν μπορούν να αποτιμηθούν ποσοτικά σε όρους απασχόλησης και οικονομικής μεγέθυνσης, φαίνεται να προκύπτουν από την αναβάθμιση του γεωστρατηγικού ρόλου της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, καθώς εντάσσεται στο χάρτη διέλευσης των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφοράς Ενέργειας, στον οποίο η Ευρώπη αποδίδει ιδιαίτερη σημασία.

Στον αντίποδα όμως του επιχειρήματος αυτού διατυπώνεται η άποψη ότι η διέλευση ενεργειακών δικτύων από την περιοχή δύναται να δημιουργήσει πεδία αντιπαράθεσης και διεκδικήσεων με δυσμενείς για την περιοχή επιπτώσεις. Επίσης, μέχρι σήμερα, δεν είναι ορατά στην περιοχή τα οφέλη από τη διέλευση του αγωγού της ΔΕΣΦΑ, για την κατασκευή του οποίου χρησιμοποιούνταν το ίδιο επιχείρημα, της αναβάθμισης δηλαδή του γεωστρατηγικού ρόλου της περιοχής.

Συμπερασματικά και αναγνωρίζοντας ότι πρόκειται για έργο **Εθνικής Σημασίας,** το οποίο θα προσδώσει στην κρίσιμη αυτή κοινωνικό-οικονομική συγκυρία έστω και μικρές θετικές επιπτώσεις στην οικονομία και στην απασχόληση, οι αρνητικές επιπτώσεις στις δεσμεύσεις γης μετριάζονται από τη διέλευση του αγωγού πλησίον του υφιστάμενου αγωγού της ΔΕΣΦΑ και από τον περιορισμένο χρόνο κατασκευής **δεν διατυπώνεται αρνητική θέση για την υλοποίηση του έργου,** με την προϋπόθεση ότι θα υποβληθεί άμεσα συγκεκριμένη πρόταση και δέσμευση:

1. Για την κατά προτεραιότητα επέκταση του δικτύου διάθεσης φυσικού αερίου στους καταναλωτές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης με ευνοϊκούς όρους χρήσης. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο θέμα διανομής καθώς η ακολουθούμενη πολιτική διαχείρισης της οικιακής κατανάλωσης μέσω των ΕΠΑ, αποδεικνύονται αδιέξοδες και στα πλαίσια των ανταποδοτικών ωφελειών στην περιοχή διέλευσης θα μπορούσε να διασφαλιστεί η διανομή αερίου για αστική χρήση.

2. Για την άμεση οριστικοποίηση και αποδοχή του Σχεδίου Αποκατάστασης του Βιοπορισμού (ΣΑΒ) που όπως αναφέρεται στη Μελέτη θα υποβληθεί σε μελλοντικό στάδιο.
3. Για την άμεση Ποσοτική Εκτίμηση του Κινδύνου (ΠΕΚ) καθώς και την εκτίμηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων από την ταυτόχρονη λειτουργία των δύο αγωγών (ΔΕΣΦΑ και ΤΑΠ) που όπως αναφέρεται στη Μελέτη θα εκτιμηθούν σε μελλοντικό στάδιο.
4. Για τον ορισμό και την αναλυτική παρουσίαση του PR 5 της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης (ΕΤΑΑ) σύμφωνα με το οποίο, όπως αναφέρεται στη Μελέτη, θα γίνει ο υπολογισμός των αποζημιώσεων.
5. Για την άμεση υποβολή αναλυτικής μελέτης για τους περιορισμούς που τίθενται από τη Ζώνη Προστασίας των 8 m, τη Ζώνη Ασφαλείας των 40 m και τη Διευρυμένη Ζώνη Ασφαλείας των 400 m, σε υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα αναπτυξιακά έργα στην περιοχή επίδρασης του αγωγού. Επισημαίνεται ότι θα πρέπει ειδικά να διερευνηθούν ενδεχόμενοι περιορισμοί στην αξιοποίηση των γεωθερμικών πεδίων της ΠΙ-ΑΜΘ, των προγραμματιζόμενων έργων διαχείρισης στερεών απορριμμάτων, εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών λυμάτων, σχεδίων οικιστικής ανάπτυξης των περιοχών, μεγάλων έργων στον τομέα Υγείας (Νοσοκομείο Κομοτηνής) και διασυνοριακών έργων (συνδεδημένος αγωγός φυσικού αερίου υψηλής πίεσης Ελλάδα – Βουλγαρία – IBG, επέκταση των τελωνειακών εγκαταστάσεων στους Κήπους, ενίσχυσης αντιπλημμυρικών αναχωμάτων στον Έβρο).
6. Για την διερεύνηση διέλευσης του αγωγού παράλληλα με την Εγνατία Οδό μέσα στο εύρος κατάληψης της.

Επισημαίνεται επίσης η ανάγκη υποβολής αναλυτικότερων χαρτών για τις περιοχές όπου ο αγωγός **ΔΕΝ** διέρχεται πλησίον του υφιστάμενου αγωγού της ΔΕΣΦΑ και χαρτών στους οποίους θα αποτυπώνεται η όδευση του αγωγού σε σχέση με υφιστάμενα και προγραμματιζόμενα έργα.

Εν 2 Ποια μπορεί να είναι τα οφέλη της Περιφέρειας από τη διέλευση των αγωγών φυσικού αερίου; (σταθμοί παραγωγής ενέργειας, διανομή φθηνότερου αερίου στις μεγάλες πόλεις της Περιφέρειας, άλλα ανταποδοτικά οφέλη, κλπ).

Απαντήθηκε συνολικά στην προηγούμενη ερώτηση.

Εν 3 Πέρα των υφιστάμενων μεγάλων μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής υπάρχουν σκέψεις για τον προγραμματισμό νέων; Υπάρχει επενδυτικό ενδιαφέρον ιδιωτών για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και με τι μεθόδους;

Επενδυτικό ενδιαφέρον παρουσιάζεται στον τομέα της γεωθερμίας και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύσιμη ύλη βιομάζα (πρόσφατη έγκριση Περιβαλλοντικών όρων από τα ΕΛΠΕ Α.Ε. – 4,68 MWe στο αγρόκτημα Τυχερού Π.Ε. Έβρου).

Εν 4 Ποιος μπορεί να είναι ο ρόλος των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ανάπτυξη της Περιφέρειας ΑΜΘ. Πέρα από την επιδοματική πολιτική της ΔΕΗ (η οποία υποχωρεί), υπάρχει κάποιος άλλος σχεδιασμός για την οργανωμένη εκμετάλλευση των ΑΠΕ;

Εν 5 Υπάρχει πρόθεση να αντιμετωπιστεί η ανεξέλεγκτη εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και των προβλημάτων που αυτή δημιουργεί (δέσμευση παραγωγικών εδαφών, κίνδυνοι δολιοφθορών και κλοπών, υποβάθμιση του αγροτικού τοπίου κλπ.); Υπάρχουν σκέψεις για τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων;

Εν 6 Πώς τοποθετείται η Περιφέρεια σε σχέση με το υφιστάμενο ΕΠΧΣΑΑ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας; Μπορούν να υποδειχθούν θέσεις για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών;

Εν 7 Η εξαγγελθείσα πρόθεση για εκμετάλλευση της γεωθερμίας αφορά κάποιες συγκεκριμένες επενδύσεις ή πρόκειται για γενικότερο σχέδιο; Υπάρχει κάποιος προγραμματισμός της Περιφέρειας για αυτό το ζήτημα; Τίθεται ζήτημα αξιοποίησης της γεωθερμίας για άλλους σκοπούς πέρα από την αγροτική παραγωγή;

Απαιτείται η ύπαρξη νομικού πλαισίου για την αδειοδότηση και χορήγηση κινήτρων, για την εφαρμογή της επιφανειακής γεωθερμίας σε κατοικίες, βιομηχανία, τουρισμό και δημόσια κτήρια από τη θάλασσα, το έδαφος, τη λίμνη ή το πηγάδι.

ΣΤ. Υποδομές μεταφορών:

Στον τομέα των Υποδομών Μεταφορών επιχειρείται να δοθεί μια συνολική απάντηση στα ερωτήματα που τίθενται στη βάση των προτάσεων που έχει καταθέσει το ΤΕΕ Θράκης [9] & [10]. Στις εισηγήσεις αυτές έγινε μία προσπάθεια ανάλυσης της υπάρχουσας κατάστασης αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα ορθολογικού σχεδιασμού, ενώ μία σύνοψη των προτάσεων παρατίθενται κατωτέρω.

Για τα ερωτήματα που τίθενται, παρέχονται συνοπτικές αναφορές – προσθήκες εφ’ όσον κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο.

Ειδικότερα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, τα υπό κατασκευή και προγραμματιζόμενα έργα μεταφορικής υποδομής (κυρίως οδικά και λιμενικά) αποτέλεσαν το κύριο σκέλος της αναπτυξιακής πολιτικής σε μια χρονική περίοδο κατά την οποία οι υπάρχοντες πόροι καθιστούσαν την έννοια της ιεράρχησης δευτερεύουσα έννοια. Στην παρούσα όμως χρονική περίοδο η ιεράρχηση στόχων, δράσεων και διατιθέμενων πόρων αποτελεί βασική προτεραιότητα για τη χώρα και την ΠΑΜΘ.

Για την ιεράρχηση των προτεινόμενων έργων μεταφορικών υποδομών, λαμβάνεται υπόψη ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα της ΠΑΜΘ, η γεωστρατηγική της δηλαδή θέση έναντι του **Βόρειου - Βορειοανατολικού άξονα ανάπτυξης** της χώρας προς τα Βαλκάνια, την Κεντρική και την Ανατολική Ευρώπη, αφορά κυρίως στην παράκαμψη των δεσμεύσεων και του κόστους που επιβάλλει η διέλευση των στενών των Δαρδανελίων. Η ελκτικότητα κατά συνέπεια των υπόψη κινήσεων αφορά στη διάθεση μιας ολοκληρωμένης, σύντομης και χωρίς περιορισμούς διεξόδου της Βαλκανικής και των Ανατολικών χωρών προς τη Μεσόγειο.

Πρόσθετη βαρύτητα για τα Βαλκάνια έχει η διέξοδος προς τη Μεσόγειο μετά την απόφαση της Ε.Ε., να μην εντάξει την επέκταση των ΔΔΜ διά της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Η αντίστοιχη ροή μεταφορών από την Κεντρική και Δυτική Ευρώπη δεν αφορά την έξοδο προς τη Μεσόγειο, καθώς, η συγκεκριμένη ροή εξυπηρετείται από πολύ πλησιέστερα σημεία εξόδου (Αδριατική). Η χάραξη των αξόνων των ΔΔΜ για τις χώρες της πρώην ανατολικής Ευρώπης προς τη Μεσόγειο μέσω της Αδριατικής είναι εμφανής και δυσμενής για την χώρα μας. Από τους επιμέρους χάρτες που διατίθενται στα Παραρτήματα του νέου Κανονισμού των ΔΔΜ, διαπιστώνονται πολλαπλές και μη αιτιολογημένες στρεβλώσεις που έχουν γίνει αποδεκτές από την Χώρα στην οποία διαπραγμάτευση έγινε την τελευταία τριετία. Πρέπει να τονισθεί ότι οι αποφάσεις που προωθήθηκαν στον νέο Κανονισμό της ΕΕ (Δεκέμβριος 2013), στηρίχθηκαν σε ενιαία ποσοτικά κριτήρια για το σύνολο της ΕΕ και υπό την έννοια αυτή η Ελλάδα με τους μικρούς πληθυσμιακούς δείκτες ήταν εξ αρχής σε δυσμενή θέση.

Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα εξής:

- Η Εγνατία Οδός εντάσσεται στο core δίκτυο με καταληκτικό σημείο τους Κήπους. Είναι απορίας άξιο γιατί δεν κατατάσσεται η Αλεξανδρούπολη στους core κόμβους ως ακραίο σημείο του άξονα, όπως ορίζεται στους γενικούς όρους του Κανονισμού.
- Ο υφιστάμενος Κάθετος Άξονας 75 Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο, που ενώνει 2 core άξονες, στα όρια της Ε.Ε., επίσης δεν γίνεται κατανοητό γιατί δεν εντάσσεται στο core δίκτυο.

Εκτεταμένο	Κεντρικό	Εκτεταμένο	Κεντρικό	Εκτεταμένο	Κεντρικό	Εκτεταμένο	Κεντρικό
		Οδός / Ολοκληρωμένη			Λιμένες		
		Οδός / Προς βελτίωση			Ταχείς σιδηρόδρομοι		
		Οδός / Σχεδιαζόμενη					

- Όμοια παρατήρηση γίνεται για το core δίκτυο των σιδηροδρόμων, στο οποίο η διακοπή του τμήματος από το Πύθιο μέχρι το Σβίλεγκραντ δεν ερμηνεύεται.

		Συμβατικός σιδηρόδρομος / Προς βελτίωση			Προς μετατροπή σε σιδηρόδρομο υψηλής ταχύτητας		
		Συμβατικός σιδηρόδρομος / Σχεδιαζόμενος			Σιδηρόδρομος υψηλής ταχύτητας / Σχεδιαζόμενος		

Σε

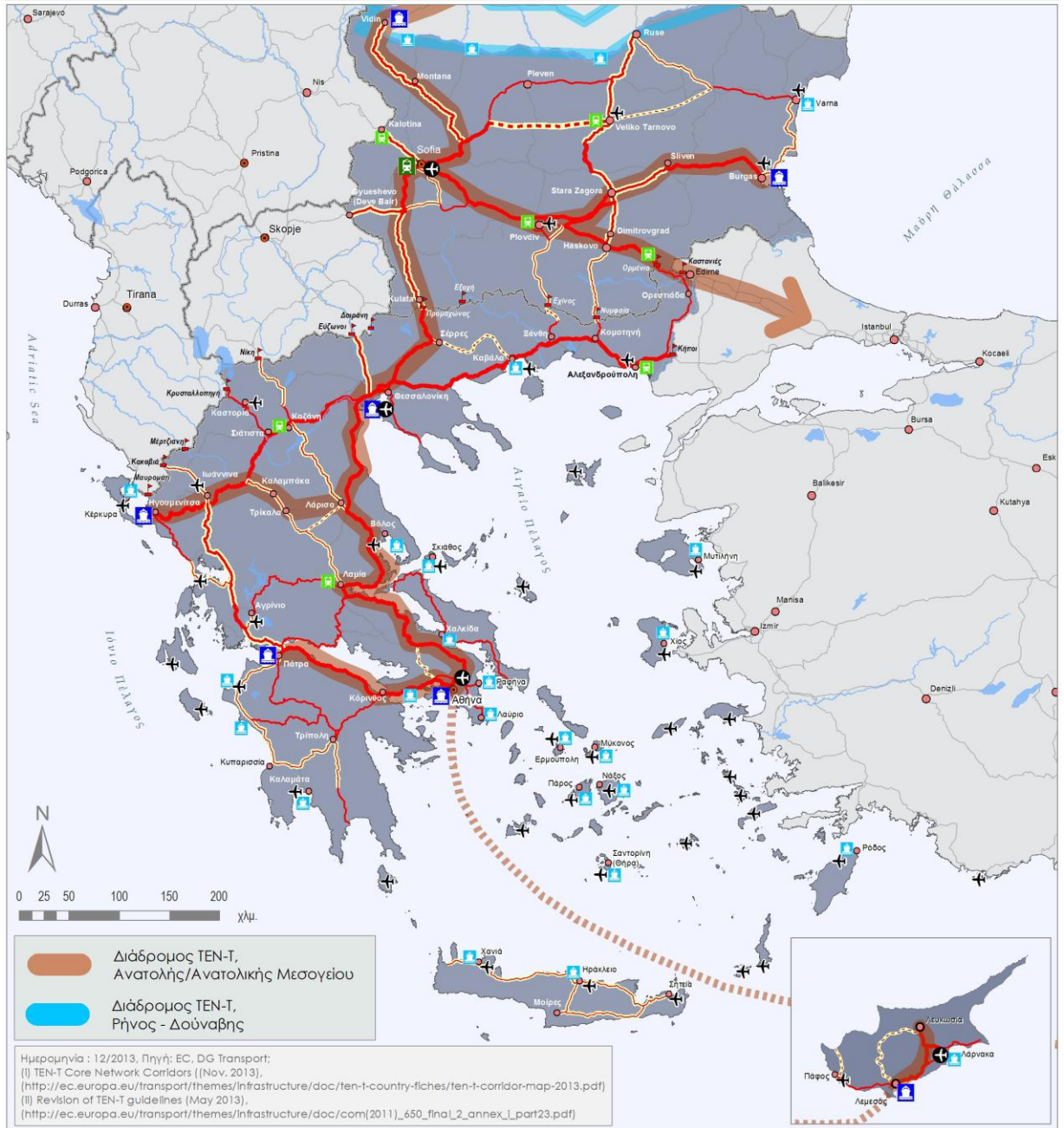
κάθε περίπτωση η ανατιολόγητη επιλογή του σχεδιασμού του άξονα Orient- East- Med, του μοναδικού που περιλαμβάνει την Ελλάδα, με διέλευση δια του κορμού της χώρας, δεν αναδεικνύει το πλεονέκτημα της λειτουργίας της χώρας και ιδιαίτερα της Αν. Μακεδονίας – Θράκης ως το θαλάσσιο μέτωπο της Βαλκανικής προς τη Μεσόγειο. Αναφέρεται ιδιαίτερα η σημαντική φόρτιση του core δικτύου εντός της Ελλάδας, φόρτιση που επίσης ελέγχεται και πρέπει να αποφεύγεται σύμφωνα με τις οδηγίες του νέου Κανονισμού.

Χάρτης: Άξονας Orient - East – Med

● ORIENT / EAST-MED

ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (TEN-T)
Κεντρικό και εκτεταμένο δίκτυο - Οδικό δίκτυο, λιμάνια, οδικοί-σιδηροδρομικοί κόμβοι και αεροδρόμια

Διάδρομος TEN-T, Ανατολής/Ανατολικής Μεσογείου
 Διάδρομος TEN-T, Ρήνος - Δούναβης

Ημερομηνία : 12/2013, Πηγή: EC, DG Transport;
 (I) TEN-T Core Network Corridors [(Nov. 2013),
 (<http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/doc/ten-t-country-fiches/ten-t-corridor-map-2013.pdf>)
 (II) Revision of TEN-T guidelines (May 2013),
 ([http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/doc/com\(2011\)_650_fna_l2_annex_l_part23.pdf](http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/doc/com(2011)_650_fna_l2_annex_l_part23.pdf))

ΔΙΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ (TEN-T)
Κεντρικό και εκτεταμένο δίκτυο - Οδικό δίκτυο, λιμάνια, οδικοί-σιδηροδρομικοί κόμβοι και αεροδρόμια

Οδικό δίκτυο υπό σχεδίαση, Κεντρικό	αεροδρόμιο, εκτετ.
Οδικό δίκτυο υπό σχεδίαση, Εκτεταμένο	αεροδρόμιο, κεντρικό
Οδικό δίκτυο προς αναβάθμιση, Κεντρικό	λιμάνι, εκτετ.
Οδικό δίκτυο προς αναβάθμιση, Εκτεταμένο	λιμάνι, κεντρικό
Οδικό δίκτυο ολοκληρωμένο, Κεντρικό	Σιδηρ. Σταθμός, εκτετ.
Οδικό δίκτυο ολοκληρωμένο, Εκτεταμένο	Σιδηρ. Σταθμός, κεντρικό

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Μεθοριακοί Σταθμοί
- Πρωτεύουσες χωρών
- Άλλες πόλεις

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ

Από τα ανωτέρω θεωρείται ότι η Αναπτυξιακή στρατηγική για την Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης, που πρέπει να στηριχθεί συνολικά από την χώρα, στο υψηλότερο επίπεδο διαπραγμάτευσης και σε όλες τις φάσεις αποτίμησης της πορείας εξέλιξης των ΔΔΜ, περιλαμβάνει ιεραρχικά τους εξής άξονες-προτεραιότητες:

1^η Προτεραιότητα

Η ανασύσταση των χαρακτηριστικών σύνδεσης των υποδομών που ολοκληρώνουν τον Πανευρωπαϊκό Διάδρομο ΙΧ, ο οποίος αν και ως έκφραση δεν υφίσταται πλέον, εν τούτοις οι ροές προϊόντων και η φιλοσοφία παράκαμψης των Δαρδανελίων, θα πρέπει να τον αναδεικνύουν ως προτεραιότητα της Εθνικής Πολιτικής για την περιοχή. Προτείνεται η κατά προτεραιότητα υλοποίηση των δράσεων:

- Ολοκλήρωση του κάθετου οδικού άξονα Αρδάνιο – Ορμένιο και του κάθετου οδικού Άξονα Κομοτηνή – Νυμφαία.
- Ολοκλήρωση των εργασιών εκβάθυνσης της λιμενολεκάνης του λιμένα Αλεξανδρούπολης και η υλοποίηση των έργων πολυχρηστικού σταθμού στη χερσαία ζώνη.
- Σύνδεση του λιμένα Αλεξανδρούπολη με το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο (το δεύτερο είναι σε φάση υλοποίησης).
- Αναβάθμιση της σιδηροδρομικής σύνδεσης Αλεξανδρούπολης - Ορμενίου.

Ανεξάρτητα από τον σχεδιασμό των ΔΔΜ που προβλέπει την εκτροπή των μεταφορικών ροών των βορείων χωρών προς την Κεντρική Μεσόγειο, οι μεταφορικές ανάγκες προς την Ασία και την Αφρική, εξακολουθούν να υφίστανται και είναι σαφές ότι θα αποτυπωθούν σε φορτίσεις του δικτύου που θα επιβάλλουν τον ανασχεδιασμό της πολιτικής μεταφορών. Ο σχεδιασμός των ΔΔΜ με κατεύθυνση τη χρήση χερσαίων μέσων μεταφοράς για την εξυπηρέτηση των βορείων και των ανατολικών χωρών, με διέλευση δια της κεντρικής Ευρώπης, είναι σαφές ότι δεν εντάσσεται στην φιλοπεριβαλλοντική φιλοσοφία που θεωρητικά εισάγει ο νέος Κανονισμός, αλλά είναι αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων της τρέχουσας περιόδου. Η ευχή για τη χώρα μας θα ήταν να υπάρχουν καλύτεροι όροι στη νέα διαπραγμάτευση.

Πανευρωπαϊκός διάδρομος ΙΧ. Διέρχεται από δέκα (10) χώρες με συνολικό μήκος οδικού δικτύου 5.820 km και σιδηροδρομικού δικτύου 6.500 km.

2^η Προτεραιότητα

Η αναβάθμιση του λιμένα Καβάλας «Φίλιππος Β΄» και ειδικότερα στην κατά προτεραιότητα υλοποίηση των δράσεων:

- Ολοκλήρωση των εργασιών επέκτασης (με τις παρατηρήσεις που αναφέρονται στην πιθανή συμπληρωματικότητα των λειτουργιών)
- Σύνδεση με το σιδηροδρομικό δίκτυο, στο τμήμα Τοξότες - Καβάλα που αποτελεί ευχερές έργο. (πλην των περιβαλλοντικών προβληματικών που προκύπτουν από την διέλευση του Νέστου)

3^η Προτεραιότητα

Η αναβάθμιση του οδικού άξονα Καβάλας – Δράμας – Εξοχής (Ελληνοβουλγαρικών Συνόρων), ο οποίος, σύμφωνα και με την επικαιροποίηση του Χωροταξικού Σχεδίου της ΠΑΜΘ, αποτελεί αναδυόμενο άξονα ανάπτυξης της ΠΑΜΘ. Η προτεινόμενη δράση περιλαμβάνει την αναβάθμιση:

- της Εθνικής Οδού Δράμας – Καβάλας και
- της Εθνικής Οδού (No. 57) Δράμας – Εξοχής.

Η αναβάθμιση του οδικού άξονα προτείνεται να αφορά κύρια στην παράκαμψη πόλεων και αστικών κέντρων, σημειακές βελτιώσεις γεωμετρικών χαρακτηριστικών και τις συνθήκες ασφαλείας του οδικού άξονα.

4^η Προτεραιότητα

Η κατασκευή και αναβάθμιση του οδικού άξονα Ξάνθης – Εχίνου - Ελληνοβουλγαρικά Σύνορα. Η προτεινόμενη δράση περιλαμβάνει την αναβάθμιση του τμήματος Ξάνθης – Εχίνου – Μελιβοίων και τη νέα χάραξη στο τμήμα Μελίβοια – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

5^η Προτεραιότητα

Η δημιουργία οδικών και σιδηροδρομικών συνδέσεων με χώρους οικονομικού ενδιαφέροντος (πέραν των δύο λιμανιών – Αλεξανδρούπολης και Καβάλας), όπως με βιομηχανικές περιοχές.

6^η Προτεραιότητα

Η ανάπτυξη δικτύου σιδηροδρόμου προαστιακού τύπου μεταξύ των μεγάλων αστικών κέντρων της ΠΑΜΘ (Αλεξανδρούπολης – Κομοτηνής – Ξάνθης και Δράμας – Καβάλας).

Η διάκριση μεταξύ 3^{ης} και 4^{ης} προτεραιότητας τίθεται υπό αναθεώρηση καθώς ο Άξονας Ξάνθη – Εχίνος – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα είναι ενταγμένος στο Εκτεταμένο Οδικό δίκτυο ενώ αντίθετα ο άξονας Καβάλα – Δράμα – Εξοχή δεν παρουσιάζεται να εντάσσεται στα ΔΔΜ. Η διάκριση αυτή επίσης δεν γίνεται κατανοητή διότι ο δεύτερος αποτελεί υφιστάμενη και λειτουργούσα δίοδο ενώ ο πρώτος είναι ακόμη σε φάση σχεδιασμού με σημαντικό οδικό τμήμα (ανώτερο των 10km) αδιάνοικτο.

Δράσεις που αφορούν σε νέα σιδηροδρομική σύνδεση Θεσσαλονίκη – Αμφίπολη – Καβάλα – Ξάνθη, όπως και νέα σιδηροδρομική σύνδεση με τη Βουλγαρία μέσω Νυμφαίας, όπως αναφέρεται στην επικαιροποίηση του Χωροταξικού Σχεδίου της ΠΑΜΘ., προτείνεται να τεθούν σε χαμηλή προτεραιότητα. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι δύο ανωτέρω συνδέσεις έχουν τελείως διαφορετικά χαρακτηριστικά και δεν είναι δυνατόν να αναφέρονται ως ομόλογα παραδείγματα. Η πρώτη (νέα σιδηροδρομική σύνδεση Θεσσαλονίκη – Αμφίπολη – Καβάλα - Ξάνθη) αφορά την ενδοκρατική σύνδεση της ΠΑΜΘ και συμβάλει στην άρση της απομόνωσης, η οποία σε γενικές γραμμές έχει συντελεστεί οδικά. Η δεύτερη σύνδεση (Κομοτηνής – Βουλγαρίας μέσω Νυμφαίας) αφορά στα διεθνή δίκτυα μεταφορών και θα πρέπει να γίνει μια αδρομερής κοστολόγηση (μελέτη σκοπιμότητας – κόστους – ωφέλειας) που να τεκμηριώνει το εφικτό της υπόψη δράσης και τη συμβατότητα με αντίστοιχες δράσεις της βουλγαρικής πλευράς.

Λαμβάνοντας υπόψη την πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα ΔΔΜ, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν από την Ελληνική πλευρά όλες οι απαιτούμενες ενέργειες για την ένταξη του λιμένα Αλεξανδρούπολης, στο εκτεταμένο δίκτυο (comprehensive network) λιμένων, όπου είναι ενταγμένος ο λιμένας της Καβάλας. Εφόσον μάλιστα τεθούν θέματα αντιπαλότητας, σύμφωνα με την λογική της ιεράρχησης που έχει διατυπωθεί, είναι σαφής η προτεραιότητα της Αλεξανδρούπολης ως κόμβου πολυτροπικού δικτύου και ως ορθολογική προσέγγιση για την ανάπτυξη του άξονα ΙΧ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Σύμφωνα με τα παραπάνω προκύπτει μια σημαντική τροποποίηση των θέσεων του ΤΕΕ Θράκης αναφορικά με το σιδηροδρομικό δίκτυο. Η προτεραιότητα που διατυπωνόταν μέχρι πρόσφατα, αναφορικά με την σύνδεση με την γραμμή Θεσσαλονίκη – Καβάλα – Τοξότες και η διαμόρφωση μιας “Σιδηροδρομικής Εγνατίας”, αντικαθίσταται στην παρούσα φάση με την προώθηση σε πρώτη φάση της ανάπτυξης του τμήματος Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο και την βελτίωση της προσβασιμότητας του ανωτέρω άξονα προς τις λιμενικές εγκαταστάσεις καθώς και την επέκτασή τους.

Το προωθούμενο έργο της βελτίωσης του δυτικού τμήματος του άξονα και η δημιουργία παράκαμψης της πόλης Αλεξανδρούπολης σιδηροδρομικά, δεν αποτελούν δράσεις άμεσης προτεραιότητας. Θα πρέπει συνεπώς να αντιμετωπιστεί ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων με τον παραπάνω γνώμονα.

- Αποτελεί σημαντική προτεραιότητα η ένταξη του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης στο δίκτυο των λιμένων εκτεταμένου δικτύου.
- Αποτελεί σημαντική απόφαση η επανεξέταση του συνολικού προγράμματος αυτοκινητοδρόμων με ιδιαίτερη αναφορά στον Ε61.
- Αποτελεί σημαντική ανάγκη η αύξηση της προσπελασιμότητας των υφιστάμενων υποδομών ώστε να αναπτυχθούν και να χρησιμοποιηθούν στο μέγιστο δυνατό και στην συνέχεια να γίνει ο προγραμματισμός επέκτασής τους.

Στο πλαίσιο αυτό, ως βασικά ζητήματα αναδεικνύονται:

1. Η αξιοποίηση και ολοκλήρωση της αναπτυξιακής δυναμικής της Εγνατίας οδού και η ολοκλήρωση του δευτερεύοντος ενδοπεριφερειακού δικτύου. Η έλλειψη συναρμογής της Εγνατίας οδού με συνδυασμένες μεταφορές αλλά και η αναιμική προσέλευση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων γύρω από επίκαιρες θέσεις οδηγούν σε εύλογους προβληματισμούς. Ενδεικτικά τίθενται τα παρακάτω ερωτήματα:

Μετ 1α Ποιες κινήσεις θα μπορούσε να θεωρηθούν ως αναγκαίες και ικανές για την αύξηση του αναπτυξιακού ρόλου της Εγνατίας;

1. Η αύξηση της προσπελασιμότητας προς οικονομικές συγκεντρώσεις μεταφορικού έργου (ΒΙ.ΠΕ.) και προς ευρύτερους χώρους εξυπηρέτησης του πρωτογενούς τομέα. Το μοντέλο οργάνωσης της Εγνατίας Οδού με συνδέσεις σε αποστάσεις των 25km με χωροβόρους Ανισόπεδους Κόμβους δεν ανταποκρίνεται στα μεγέθη της Ελληνικής πραγματικότητας αλλά και στα πρότυπα του Ευρωπαϊκού σχεδιασμού των οδικών δικτύων. Το ΤΕΕ Θράκης έχει διατυπώσει επανειλημμένα την αναγκαιότητα αύξησης της προσπελασιμότητας της Εγνατίας με την κατασκευή εξόδων στις ενδιάμεσες κατ'ελάχιστον αποστάσεις από τις υλοποιηθείσες. Η προτεινόμενη σύνδεση, χρησιμοποιεί τις υπάρχουσες Ανισόπεδες Διελεύσεις για την επίτευξη των στόχων της προσπελασιμότητας με :

- πολύ μικρή κατάληψη παραγωγικής γης
- πολύ μικρό κόστος προσαρμογής και
- ελάχιστη όχληση κατά την φάση κατασκευής

Απαιτείται η αλλαγή φιλοσοφίας στην διοίκηση της ΕΟΑΕ ΑΕ, με ενστερνισμό μίας πιο φιλικής και οικονομικής προσέγγισης στον σχεδιασμό του έργου.

2. Η ολοκλήρωση των καθέτων αξόνων με στόχο την σύνδεση τους με το θαλάσσιο μέτωπο, στην βασική αναπτυξιακή λογική της σύνδεσης της Βαλκανικής ενδοχώρας με το Μεσογειακό μέτωπο (ισχυροποίηση του άξονα ΙΧ των διευρωπαϊκών δικτύων). Το ΤΕΕ Θράκης θεωρεί ότι οι ΚΑ που έχουν κατάληξη την Εγνατία Οδό, δεν αποτελούν ολοκληρωμένο έργο.

Μετ 1β Ποιες εκτιμώνται ότι θα ήταν οι θετικές επιπτώσεις από την ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων σύνδεσης με τη Βουλγαρία;

Οι Επιπτώσεις θα ήταν σημαντικές εφ' όσον ο σχεδιασμός τους ολοκληρώνεται στο θαλάσσιο μέτωπο. Οι ολοκληρωμένες Κ.Α. λειτουργούν ως δίκτυο μεταφοράς μίας τεράστιας πληθυσμιακά και εμπορικά ενδοχώρας.

Μετ 1γ Πόσο σκόπιμη εκτιμάται η δραστική βελτίωση των αξόνων Καβάλας – Δράμας – Νευροκοπίου – Εξοχής (με πιθανή παράκαμψη της πόλης της Δράμας) και Αλεξανδρούπολης – Δίκαιας.

Υπάρχει ανάλυση με ιεράρχηση προτεραιοτήτων στα κείμενα του ΤΕΕ Θράκης.

Μετ 1δ Έχει απασχολήσει την Περιφέρεια η αναγκαιότητα βελτίωσης της οδικής σύνδεσης Σέρρες – Δράμα – Καβάλα;

Υπάρχει ανάλυση στα κείμενα του ΤΕΕ Θράκης που αφορά στην έλλειψη αιτιολογημένου σχεδιασμού του Ε61. Αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα σχεδιασμού χωρίς κριτήρια και έχει προταθεί τουλάχιστον η επανεξέτασή.

Μετ 1ε Έχει απασχολήσει την περιφέρεια η αναγκαιότητα δημιουργίας νέων κόμβων στην Εγνατία οδό; Πως τεκμηριώνεται το ζήτημα και για ποιες θέσεις;

Έχει αναφερθεί σε προηγούμενη απάντηση. Πρέπει να τονισθεί η πρόταση του ΤΕΕ Θράκης για σχεδιασμό εξόδων – εισόδων της Εγνατίας Οδού και όχι Ανισόπεδων Κόμβων. Πέραν των θεμάτων αύξησης της προσβασιμότητας και της εξυπηρέτησης οικονομικών δραστηριοτήτων, η αναγκαιότητα δημιουργίας πρόσθετων σημείων επαφής με το περιβάλλον της οδού απαιτείται και για λόγους ασφαλείας και για λόγους έκτατων αναγκών (δυστυχήματα, παροχή βοήθειας κλπ).

Μετ 1ζ Πόσο σημαντική εκτιμάται η επίπτωση από την χωροθέτηση διοδίων (διαπεριφερειακά και ενδοπεριφερειακά).

Υφίστανται ήδη ενδοπεριφερειακά 2 σταθμοί διοδίων καθ' υπέρβαση της αναλογικότητας των διαπεριφερειακών επιβαρύνσεων.

Η επιβολή διοδίων οδηγεί στην εκτροπή των κυκλοφοριακών φόρτων προς το εθνικό δίκτυο στα αντίστοιχα τμήματα, με αποτελέσματα ιδιαίτερα κοστοβόρα για την ΠΑΜΘ, καθώς απαιτούνται πόροι για την συντήρηση του εθνικού δικτύου χωρίς να εισπράττονται αντίστοιχα τέλη είτε από το κράτος είτε από τον φορέα διαχείρισης του αυτοκινητόδρομου. Επιπρόσθετα η ανάπτυξη των διοδίων αποτελεί εμπόδιο στην βελτίωση των ενδοπεριφερειακών κινήσεων, στόχος που αιτιολογούσε την χρηματοδότηση του αυτοκινητόδρομου από την ΠΑΜΘ.

Η ακατανόητη έλλειψη ηλεκτρονικών μηχανισμών ελέγχου της εισόδου αλλά και η επίσης ακατανόητη χρέωση με τα διανυόμενα χιλιόμετρα, πρακτικές που εφαρμόζονται στην Ευρώπη προ δεκαετιών, επαυξάνουν την εκτροπή φόρτων σε ειδικά σημεία του δικτύου αλλά και το αίσθημα αδικίας στους χρήστες.

Μετ 1η Υπάρχει αναγκαιότητα για την βελτίωση και την επέκταση του πρωτεύοντος ενδοπεριφερειακού δικτύου και σε ποιες ενότητες; Ποια θα ήταν η χρησιμότητά μίας τέτοιας επιλογής; (πχ. τουριστική αξιοποίηση, παραγωγική διασύνδεση, βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ οικισμών, άρση της απομόνωσης κάποιων περιοχών).

Το ενδοπεριφερειακό δίκτυο βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση από άποψη πληρότητας και πυκνότητας. Αναφέρονται κατωτέρω στοιχεία προτεινομένων δράσεων.

Απαιτούνται δράσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας σε εντοπισμένες θέσεις του δικτύου με καθορισμένες προτεραιότητες και με κριτήρια επικινδυνότητας και εξυπηρετούμενων πληθυσμών (υπάρχουν δείκτες για την ιεράρχηση τους εφ' όσον υπάρξει καθορισμός των διαθέσιμων πόρων). Η Εγνατία Οδός συντάσσει Μελέτες Οδικής Ασφάλειας για όλες τις Περιφερειακές Ενότητες, στις οποίες πρέπει να έχει πρόσβαση η ΠΑΜΘ, ώστε να προσδιορίσει τις προτεραιότητες παρεμβάσεων.

- Απαιτούνται επεκτάσεις δικτύου σε ειδικού τύπου διαδρομές, όπως ο παραλιακός οδικός άξονας με ιδιαίτερη έμφαση στο τμήμα Μαρώνειας – Αλεξανδρούπολης, ώστε να καταστεί ο άξονας αρχαιολογική διαδρομή.
- Απαιτείται η κατασκευή πρόσθετης γεφύρωσης του Νέστου περί τα 10 ÷ 15km νοτιότερα της υφιστάμενης με στόχο την διασύνδεση δύο σημαντικών παραγωγικών συστημάτων του πρωτογενούς τομέα (πεδιάδα Χρυσούπολης και γεωργικό πεδίο Αβάτου - Ερασμίου).

Το ΤΕΕ Θράκης έχει προτείνει την ανωτέρω ζεύξη προ πολλών ετών, χωρίς κάποιο αποτέλεσμα κυρίως λόγω περιβαλλοντικών θεωρήσεων.

2. *Η αξιοποίηση των λιμανιών της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης. Μέχρι σήμερα δεν έχει διασαφηνιστεί ποιος ακριβώς είναι ο ρόλος που θα μπορούσαν ρεαλιστικά να αναλάβουν. Στο βαθμό μάλιστα που, ο ρόλος αυτός συνδέεται με τους διεθνείς άξονες (προοπτικές διασύνδεσης στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων, της ΝΑ Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου), τις παραγωγικές δυνατότητες της ΠΑΜΘ (προοπτικές εξαγωγών προϊόντων) και τις διεθνείς εμπορευματικές ροές (προοπτικές εισαγωγικού εμπορίου - διαμετακομιστικού ρόλου). Στην κατεύθυνση αυτή τίθενται ενδεικτικά τα παρακάτω ερωτήματα:*

Μετ 2α Πέρα από το στρατηγικό πλαίσιο για τους εθνικούς λιμένες, υπάρχει άποψη της Περιφέρειας, για την κατάταξη (προτεραιότητα) και την εξειδίκευση των λιμένων Καβάλας και Αλεξανδρούπολης;

Στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9] [10], υπάρχει ανάλυση για την αναγκαιότητα ιεράρχησης των λιμένων με βασικό κριτήριο την πολυτροπικότητα, όπως λαμβάνονταν υπόψη στα διευρωπαϊκά δίκτυα και όπως έχει σχεδιαστεί στο Εθνικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού. Η εξειδίκευση σε θέματα μεταφορικών υποδομών στην σύγχρονη οργάνωση των μεταφορικών δικτύων, δεν έχει ιδιαίτερη βαρύτητα καθώς τα απαιτούμενα κόστη σε γη και σε οικονομικούς πόρους δεν διαμερίζονται. Η εξειδίκευση των λιμένων είναι εφικτή όσον αφορά στην διάκριση μεταξύ εμπορευματικών και επιβατικών μεταφορών, για τις εξυπηρετήσεις των οποίων απαιτούνται διαφορετικές υποδομές. Η επιλογή της Καβάλας, ως κόμβου επιβατικών μεταφορών, αποτελεί ορθολογική προσέγγιση αλλά απαιτείται ο ανασχεδιασμός του Master Plan της δραστηριότητας, καθώς το τμήμα της επιβατικής κίνησης σχεδιάστηκε να διατηρηθεί στο παλιό λιμάνι και το τμήμα των εμπορευματικών μεταφορών στο "Φίλιππος Β"

Μετ 2β Ποιος προβλέπεται – σύμφωνα με την Περιφέρεια – ο μεταφορικός ρόλος κάθε λιμανιού; (Εισαγωγικό λιμάνι προς Ελλάδα ή Βαλκάνια και από ποιους. Υπάρχουν ενδιαφερόμενοι; Εξαγωγικό, για ποια προϊόντα και για ποιους προορισμούς;).

Υπάρχουν αναφορές στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9] [10]. Έχει επανειλημμένα αναφερθεί η ανάλυση του ΤΕΕ Θράκης, αναφορικά με τον ρόλο της ΠΑΜΘ σε σχέση με την βαλκανική ενδοχώρα και την αναγκαιότητα της δημιουργίας θαλάσσιου μετώπου για την έξοδο της προς την Μεσόγειο, με το πρόσθετο πλεονέκτημα της παράκαμψης των στενών των Δαρδανελίων και των δεσμεύσεων που επιβάλλονται από την διέλευση του Βοσπόρου. Είναι φανερό ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα υφίσταται μόνο και εφ' όσον οι μεταφορές της βαλκανικής ενδοχώρας αλλά και της Ανατολικής Ευρώπης μπορούν να προσεγγίσουν τους ελληνικούς λιμένες με το ίδιο μέσον που προσεγγίζουν τους λιμένες της Μαύρης Θάλασσας. Εφόσον απαιτηθεί πρόσθετη μεταφόρτωση το πλεονέκτημα που προαναφέρθηκε αίρεται άμεσα.

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι η σημασία των λιμένων της ΠΑΜΘ αφορά την εξυπηρέτηση της διεθνούς ενδοχώρας, στα πλαίσια του διευρωπαϊκού άξονα ΙΧ, άλλως η μεταφορική στόχευση αφορά εισαγωγές και εξαγωγές της ίδιας της ΠΑΜΘ. Η χρήση των λιμένων της ΠΑΜΘ, ως εισαγωγικό σημείο προς την Ελλάδα, δεν έχει βαρύνουσα χρήση, λόγω της ακραίας θέσης της ΠΑΜΘ ως προς την χώρα.

Ο εξαγωγικός χαρακτήρας των λιμένων έχει πολλαπλή στόχευση τόσο προς τους μεσογειακούς προορισμούς όσο και σε προορισμούς ΝΑ Ασίας, προορισμοί που έχουν αύξουσα σημασία στην διάρθρωση των εξαγωγών της ΠΑΜΘ.

Η προσέλευση ενδιαφερομένων για την χρήση λιμενικών εγκαταστάσεων αφορά στις διατιθέμενες εξυπηρετήσεις και υποδομές και στο κόστος που επιβαρύνονται τα εμπορεύματα από την χρήση των εγκαταστάσεων και της αποθήκευσής τους. Η εξασφάλιση πόρων για την ολοκλήρωση των διαθέσιμων λιμενικών εγκαταστάσεων, της βελτίωσης της προσβασιμότητας και της δημιουργίας αποθηκευτικών χώρων είναι διαδικασίες που έχουν εκκινήσει. Εφ' όσον επιτευχθεί ανταγωνιστικό κόστος για την χρήση των αντίστοιχων υποδομών, δεν εντοπίζονται προβλήματα για την έλλειψη ενδιαφέροντος.

Η διατύπωση του ερωτήματος ενδεχομένως να παραπέμπει στην αναγνώριση ενδιαφέροντος κατά την παρούσα φάση, κατά την οποία δεν αναγνωρίζονται ιδιαίτεροι μεταφορικοί φόρτοι. Θεωρείται ότι η ύπαρξη μικρών φόρτων είναι αποτέλεσμα ανεπάρκειας υποδομών και ακολουθούμενης τιμολογιακής πολιτικής, παράγοντες (κυρίως ο δεύτερος) που πρέπει να εξεταστούν και να υπηρετήσουν το όραμα της ΠΑΜΘ για την ανάπτυξη με εξωστρέφεια.

Μετ 2γ Με δεδομένη την ολοκλήρωση των έργων σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμανιού της Αλεξανδρούπολης και τον προγραμματισμό της βελτίωσης του λιμένα, ποιος προβλέπεται να είναι ο ρόλος του σε σχέση με την ευρύτερη ευρωπαϊκή ενδοχώρα; Υπάρχουν πληροφορίες για ενδεχόμενο ιδιωτικό ενδιαφέρον ή επενδύσεις;

Υπάρχουν αναφορές στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9], [10] καθώς και συνολικότερη τοποθέτηση σε προηγούμενη ερώτηση, που αφορά την αξιολογική ιεράρχηση των λιμενικών υποδομών.

Μετ 2δ Υπάρχει άποψη για το ρόλο του λιμανιού του Πόρτο Λάγος;

Στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9], [10], υπάρχουν αναφορές για την ανάγκη αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων με ορθολογικό τρόπο. Η λογική της συμπληρωματικότητας και της διαφορετικής χρήσης ανάλογα με τις υφιστάμενες δεσμεύσεις, προσδιορίζει τον ρόλο του λιμένα του Πόρτο – Λάγους. Η χρήση για λόγους τουριστικής ανάπτυξης, επιβατικών κινήσεων και μεταφορών μικρής κλίμακας που υποστηρίζονται από τις υφιστάμενες δομές αποτελούν το πλαίσιο για τον υπόψη λιμένα.

Μετ 2ε Πως τίθεται το ζήτημα των λιμένων αναψυχής διαφόρων τύπων σκαφών καθώς και των λιμένων κρουαζιέρας;

Οι λιμένες αναψυχής για να είναι αποτελεσματικοί ως σημεία ανάπτυξης πρέπει να είναι ενταγμένοι σε ένα συνολικό δίκτυο που θα αποτελεί αυτόνομο προορισμό με εναλλακτικά και εναλλασσόμενα ενδιαφέροντα. Δεν είναι ελκυστική η ανάπτυξη ενός λιμένα με πλήρεις υποδομές και η προσμονή τουριστικών κινήσεων εξ' αυτού.

Απαιτείται η εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας στην οποία θα προσδιοριστεί το ανάπτυγμα της θαλάσσιας περιοχής που θα ενταχθεί στο υπόψη δίκτυο και επί του οποίου θα οριστούν οι λιμένες προτεραιότητας και οι λοιποί λιμένες εξυπηρέτησης. Θεωρείται ότι η περιοχή του Θρακικού Πελάγους και του Στρυμωνικού Κόλπου αποτελούν μία περιοχή ικανοποιητικού μεγέθους (90x20 miles) που θα μπορούσε να αποτελέσει πόλο ανάπτυξης ειδικού τύπου κινήσεων. Η περιοχή αφορά από την Ιερισσό, μέχρι την Αλεξανδρούπολη με τα νησιά Θάσο – Σαμοθράκη και Λήμνο και λιμένες προτεραιότητας δικτύου τον Σταυρό, το Πόρτο Λάγος και τη Σαμοθράκη.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εξοπλισμοί λιμένα με προβλήτες υποδοχής σκαφών αναψυχής είναι υποδομή σχετικά χαμηλού κόστους, ενώ αντίστοιχα η διασφάλιση δικτύων ύδρευσης και ανεφοδιασμού αποτελούν υποδομές μεγαλύτερου κόστους.

Η οργάνωση της διοίκησης των λιμένων μέσα από τις δομές της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν επέτρεψε την επιχειρηματική τους ανάπτυξη.

Ως λιμένας κρουαζιέρας μεγάλης κλίμακας θεωρείται ότι μπορεί να οργανωθεί ο λιμένας της Καβάλας. Εφ' όσον, ακολουθηθεί η προτεινόμενη εξειδίκευση λιμένων, θα πρέπει να εξεταστεί η μεταφορά των επιβατικού σταθμού στο νέο λιμάνι (Φίλιππος Β'). Η επιβατική σύνδεση με τα νησιά του Βόρειου και Ανατολικού Αιγαίου κρίνεται υποτυπώδης, ενώ σε κάπως καλύτερη κατάσταση είναι η σύνδεση με την Λήμνο.

3. *Αναζήτηση του ρόλου του σιδηρόδρομου και διατύπωση στρατηγικής για την ανάπτυξή του. Σήμερα παρουσιάζει προβληματική διαπεριφερειακή σύνδεση, λόγω χάραξης και χαρακτηριστικών του δικτύου, μειωμένο μεταφορικό έργο και ελλιπή διασύνδεση με τους λιμένες. Τίθεται έτσι το ζήτημα ενός ρεαλιστικού σχεδίου ανάπτυξης σε σχέση με τον προδιαγραφόμενο ρόλο του. Στην κατεύθυνση αυτή τίθενται ενδεικτικά τα παρακάτω ερωτήματα:*

Μετ 3α Ποιος ο ιδιαίτερος ρόλος του σιδηροδρόμου στη διασυνοριακή σύνδεση σε σχέση με τις δραστηριότητες αφετηρίας – προορισμού (εισαγωγικό – εξαγωγικό εμπόριο, διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων); Οδηγεί αυτός σε ανάγκη νέας σιδηροδρομικής σύνδεσης πέραν της υφιστάμενης μέσω Δικαίας;

Στα κείμενα του ΤΕΕ Θράκης [9] [10], υπάρχει ειδική αναφορά στα θέματα του σιδηροδρόμου και στα χαρακτηριστικά που πρέπει να ιεραρχούνται για την ανάληψη δράσεων και την διάθεση πόρων. Το ΤΕΕ Θράκης με την αιτιολόγηση που έχει διατυπωθεί στα υπόψη κείμενα θεωρεί τα παρακάτω ως ιεραρχημένες προτάσεις :

- Ολοκλήρωση της προσπελασιμότητας του σιδηρόδρομου προς τον λιμένα Αλεξανδρούπολης.
- Βελτίωση και αναβάθμιση του κάθετου σιδηροδρομικού Άξονα Αλεξανδρούπολη – Δίκαια και δρομολόγηση συρμών εξαγωγικού χαρακτήρα με εκκίνηση την Αλεξανδρούπολη.
- Προώθηση της σύνδεσης του λιμένα της Καβάλας με τους Τοξότες ώστε να αποτελέσει και η Καβάλα κέντρο πολύτροπικών μεταφορών.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η χρησιμότητα του σιδηροδρόμου, αποτιμάται κυρίως στις εμπορευματικές μεταφορές, στις οποίες το συγκριτικό αποτέλεσμα δεν βρίσκεται στην μείωση του χρόνου μεταφοράς αλλά στην διαθεσιμότητα του μέσου, στην διασφάλιση της συνολικής κίνησης με διασύνδεση με τα λοιπά μέσα μεταφοράς και τέλος στο κόστος ανά τονοχλιόμετρο διακινούμενου προϊόντος. Η ανωτέρω παρατήρηση ισχύει ακόμη και για τα ευπαθή προϊόντα, τα οποία μεταφέρονται με οχήματα ειδικού τύπου (ψυγεία) με μικρή επιβάρυνση του κόστους μεταφοράς. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν υπάρχει αναγκαιότητα δαπάνης σημαντικών πόρων της ΠΑΜΘ για την διάνοιξη νέας σιδηροδρομικής γραμμής, αντιθέτως από το ΤΕΕ Θράκης αξιολογείται, ότι υπό τις υπάρχουσες συνθήκες, κάτι τέτοιο αποτελεί μη χρήσιμο έργο. Έχει διατυπωθεί εξάλλου από το ΤΕΕ Θράκης ότι αποτελεί προτεραιότητα και δείγμα ορθολογικού σχεδιασμού η εξάντληση των δυνατοτήτων λειτουργίας των υφιστάμενων υποδομών και στην συνέχεια η υλοποίηση νέων. Στην σιδηροδρομική γραμμή Αλεξανδρούπολης – Δικαίων, με χωρητικότητα δεκάδων συρμών ανά εικοσιτετράωρο, κινούνται λιγότεροι από πέντε, θεωρείται ότι η υποδομή βρίσκεται σε υπολειτουργία και απαιτείται η οργάνωση καλύτερης εκμετάλλευσης.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί εκ νέου η δυσλειτουργία που υφίσταται με τον φορέα της λειτουργίας του σιδηροδρομικού δικτύου ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που χρηματοδότης των αντίστοιχων υποδομών είναι η ΠΑΜΘ. Προτείνεται η ΠΑΜΘ να συστήσει Ομάδα Παρακολούθησης των μελετών που εκπονούνται και των κατασκευών που γίνονται και οι τελικές εγκρίσεις των χρηματοδοτούμενων πράξεων να γίνεται από τους αντίστοιχους φορείς αλλά μετά από σύμφωνη γνώμη της ΠΑΜΘ.

Μετ 3β Τίθεται ζήτημα συνολικής επαναχάραξης της σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ Θεσσαλονίκης – Αλεξανδρούπολης για μείωση της χρονοαπόστασης; Υπάρχουν σκέψεις ή εκτιμήσεις για το προσδοκώμενο μεταφορικό έργο (επιβατικές ή εμπορευματικές μεταφορές);

Το ΤΕΕ Θράκης, παρότι ήταν ο φορέας που είχε εισάγει την πρόταση της ευθείας χάραξης της σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης – Καβάλας – Αλεξανδρούπολης, με στόχο την βελτίωση της χρονοαπόστασης για τις επιβατικές μεταφορές, στην παρούσα φάση μετά την ιεράρχηση που προτείνει [9] και [10], θεωρεί ότι η εν λόγω πρόταση δεν αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για τον σχεδιασμό των υποδομών της ΠΑΜΘ.

Μετ 3γ Τεκμηριώνεται η σκοπιμότητα σιδηροδρομικής σύνδεσης των λιμένων Καβάλας και Αλεξανδρούπολης με το εθνικό δίκτυο; Προβλέπεται όγκος, είδος και προορισμός εμπορευμάτων, για τα οποία είναι σαφώς πιο επιλέξιμη η σιδηροδρομική μεταφορά από την οδική;

Έχει ήδη απαντηθεί σε προηγούμενες ερωτήσεις και στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9] και [10].

Αναφορικά με την επιλεξιμότητα της μεταφοράς ανά είδος προϊόντος και ανά προορισμό, πρέπει να τονισθεί ότι γίνεται με οικονομικούς όρους από τους μεταφορείς. Στα πλαίσια της Ε.Ε., η κατάργηση περιορισμών ειδικών καρτών διέλευσης, οδηγεί στην καθιέρωση της χαμηλότερης τιμής ως μοναδικού κριτηρίου.

Η σιδηροδρομική μεταφορά σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο, θεωρείται πέραν της περιβαλλοντικής διάστασης και ως η οικονομικότερη μεταφορά. Το πλεονέκτημα αυτό αντισταθμίζεται με την αναγκαιότητα χρήσης οδικών μεταφορών για την ολοκλήρωση των κινήσεων των εμπορευμάτων “από πόρτα σε πόρτα”. Στην Ελλάδα, η τιμολογιακή πολιτική του φορέα λειτουργίας του σιδηροδρομικού δικτύου, εξανεμίζει το πλεονέκτημα με αποτέλεσμα να μην επιλέγονται οι σιδηροδρομικές μεταφορές. Εφ’ όσον γίνει κατανοητή η ανωτέρω παράμετρος που αφορά την τιμολόγηση του υπηρεσιών ή εφ’ όσον γίνει κατανοητή η αναγκαιότητα παροχής υπηρεσιών μεταφοράς πόρτα – πόρτα με ανταγωνιστικές τιμές, τότε θα υπάρξει προοπτική ανάπτυξης του σιδηροδρομικού δικτύου, διότι θα προσελκύσει κινήσεις.

Μετ 3δ Τίθεται ζήτημα ενδοπεριφερειακής σιδηροδρομικής σύνδεσης των μεγάλων αστικών κέντρων στην περιοχή της Θράκης (τύπου προαστιακού); Είναι επιθυμητή η σιδηροδρομική διασύνδεση των λιμανιών Καβάλας - Αλεξανδρούπολης;

Έχει ήδη απαντηθεί στις εισηγήσεις του ΤΕΕ Θράκης [9], [10]. Η λειτουργία σύνδεσης προαστιακού τύπου είναι επιθυμητή με χαμηλή ιεράρχηση. Τα τελευταία χρόνια καθώς παρατηρείται μείωση των κινήσεων οχημάτων λόγω της ακολουθούμενης τιμολογιακής πολιτικής στα καύσιμα, πιστεύεται ότι η προαστιακή σύνδεση θα είχε ενδιαφέρον. Η προσπάθεια λειτουργίας την περίοδο 2011, μίας υποτυπώδους σύνδεσης αυτού του τύπου, δεν πέτυχε τους σκοπούς της και τελικώς διακόπηκε.

Από την ανάλυση που έχει γίνει νωρίτερα δεν αποτελεί προτεραιότητα η σιδηροδρομική διασύνδεση των λιμανιών Καβάλας Αλεξανδρούπολης.

4. Αεροπορικές μεταφορές

Μετ 4α Η ύπαρξη δύο αεροδρομίων στην Περιφέρεια κρίνεται απαραίτητη και για ποιους λόγους (εθνικούς, τουριστικούς, αστικής εξυπηρέτησης);

Στα υφιστάμενα αεροδρόμια μπορεί να γίνει διακριτοποίηση χρήσεων και προορισμών (π.χ. Αλεξανδρούπολη με στόχευση την Ανατολική Ευρώπη και Καβάλα με στόχευση την Θάσο).

Για τον αρχικό σχεδιασμό – χωροθέτηση, θα έπρεπε να υπάρχει μελέτη σκοπιμότητας, που να τεκμηριώνει την αναγκαιότητα ίδρυσης του αεροδρομίου.

Μετ 4β Υφίσταται ανάγκη για τη δημιουργία ελικοδρόμιων σε συγκεκριμένες περιοχές;

Σε δυσπρόσιτες περιοχές καθώς και σε θέσεις αποκλεισμού (π.χ. νησιά), θεωρείται αναγκαία η λειτουργία ελικοδρομίου.

Μετ 4γ Υφίσταται σκοπιμότητα για άλλες μορφές αεροπορικών μεταφορών (πχ. υδροπλάνα). Έχει υπάρξει επενδυτικό ενδιαφέρον;

Αποτελεί σύγχρονη πεποίθηση ότι τα υδροπλάνα είναι λύση για μεταφορές σε άγονες γραμμές ή σε διαδρομές μικρής ζήτησης. Στην ΠΑΜΘ, υπάρχουν περιοχές νησιών όπως η Σαμοθράκη αλλά και περιοχές όπως η Θάσος (χειμερινή περίοδος) που τα υδροπλάνα θα αποτελέσουν ιδανική λύση για ταχεία και οικονομική μεταφορά.

Δεν είναι γνωστό αν υπάρχει τουριστικό ενδιαφέρον στην παρούσα φάση.

5. Θαλάσσιες μεταφορές

Μετ 5α Υπάρχει ανάγκη ή ενδιαφέρον για τη βελτίωση της διασύνδεσης της Περιφέρειας με τα νησιά του Βορείου Αιγαίου; Μία τέτοια γραμμή με αξιόπιστους όρους λειτουργίας θα ήταν βιώσιμη;

Αποτελεί σημαντική προτεραιότητα η βελτίωση της διασύνδεσης της ΠΑΜΘ με τα νησιά του Βορείου αλλά και του Ανατολικού Αιγαίου. Η ακτινική διάρθρωση της χώρας, διπλασιάζει το κόστος μεταφοράς ανθρώπων και προϊόντων.

Η βιωσιμότητα των γραμμών των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς έχει να κάνει με τους υπάρχοντες φόρτους, οι οποίοι γεννώνται εφ' όσον υπάρχουν δίκτυα. Στην παρούσα φάση που δεν υπάρχει αξιόπιστο σύστημα θαλάσσιας διασύνδεσης, δεν υπάρχουν και αντίστοιχοι φόρτοι. Τα επιχειρήματα που διατυπώνονται πολλές φορές αναφορικά με τους υπάρχοντες φόρτους σε γραμμές που δεν λειτουργούν ή λειτουργούν υποτυπωδώς, αποτελούν αστείες δικαιολογίες, οι οποίες δυστυχώς πολλές φορές γίνονται αποδεκτές από τις πολιτικές ηγεσίες.

Μετ 5β Υπάρχει ανάγκη για τη βελτίωση της ενδοπεριφερειακής διασύνδεσης με τα νησιά της Θάσου και της Σαμοθράκης;

Η σύνδεση της νήσου Θάσου με τον χερσαίο χώρο της ΠΑΜΘ είναι επαρκής το καλοκαίρι και ανεπαρκέστατη τον χειμώνα. Όμοια παρατήρηση γίνεται και για την σύνδεση Καβάλα – Πρίνος.

Η σύνδεση της νήσου Σαμοθράκης είναι δυσχερέστερη ενώ κατά την χειμερινή περίοδο υπάρχουν περίοδοι χωρίς σύνδεση. Είναι φανερό ότι υπάρχει αναγκαιότητα βελτίωσης τους.

Μετ 5γ Τίθενται άλλα ζητήματα θαλασσίων συνδέσεων (πχ. με Χαλκιδική, με Τουρκικά παράλια & Ίμβρο);

Στο πλαίσιο προώθησης ενός συστήματος δικτύων θαλάσσιας αναψυχής στην περιοχή Στρυμωνικού Κόλπου, Θρακικού πελάγους είναι εύλογος στόχος για την διασύνδεση μεταξύ των προορισμών. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται η εκπόνηση η εκπόνηση Ειδικής Μελέτης σκοπιμότητας για την περιοχή παρέμβασης.

Ζ. Κοινωνικές – Αστικές – Διοικητικές Υποδομές:

Στο πλαίσιο αυτό, ως βασικά ζητήματα αναδεικνύονται:

1. *Η αστική ανάπτυξη σε σχέση με τις υποδομές, τις εξυπηρετήσεις, τις εξαρτήσεις.*

Z1α *Εντοπίζονται από την Περιφέρεια προβλήματα ως προς το δίκτυο αστικών κέντρων και τις διαθέσιμες υποδομές, σε σχέση με το ρόλο τους στη νέα οργάνωση της Τ.Α.; Έχουν τεθεί ζητήματα από τους ίδιους του ΟΤΑ;*

Στο πλαίσιο κατάρτισης των προγραμμάτων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της νέας προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 καταρτίζονται από τους έξι δήμους της Π-ΑΜΘ με πληθυσμό οικισμού άνω των 10.000 κατοίκων, ήτοι Ορεσιτιάδα, Αλεξανδρούπολη, Κομοτηνή, Ξάνθη, Καβάλα, Δράμα, στρατηγικές ανάπτυξης που να απαντούν στις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις.

Από τη μέχρι σήμερα αξιολόγηση των αναγκών των ΟΣΑΑ καταγράφονται ομαδοποιημένα οι **κάτωθι περιοχές** εντός των κύριων αστικών κέντρων της Π-ΑΜΘ:

Α) Περιοχές κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας

Περιοχές που παρουσιάζουν περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα ή/και ύπαρξη μακροχρόνιας ανεργίας ή/και φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού (πχ. μειονότητες, μετανάστες, άτομα που εγκατέλειψαν νωρίς το σχολείο, γηρασμένος πληθυσμός κ.α.) και φτώχειας.

Β) Περιοχές απότομης αλλαγής χρήσεων γης και δημιουργίας νέου αστικού χώρου ή/και σταθερής περιοδικότητας υψηλής συγκέντρωσης πολιτών

Περιοχές υπό διαμόρφωση ή ήδη διαμορφωμένο αστικό χώρο οι οποίες παρουσιάζουν προβλήματα:

- έλλειψης ή ακαταλληλότητας βασικών υποδομών και προσπελασιμότητας,
- έλλειψης ή ακαταλληλότητας ελεύθερων και διαμορφωμένων κοινόχρηστων χώρων,
- έλλειψης κοινωνικών, κοινωφελών ή πολιτιστικών δομών,
- αντικρουόμενες δραστηριότητες και χρήσεις γης.

Γ) Περιοχές αυθαίρετης δόμησης

Περιοχές που δομήθηκαν αυθαίρετα και εντάχθηκαν εκ των υστέρων στο σχέδιο πόλης οι οποίες παρουσιάζουν προβλήματα:

- έλλειψης ή ακαταλληλότητας βασικών υποδομών και προσπελασιμότητας,
- έλλειψης ή ακαταλληλότητας ελεύθερων και διαμορφωμένων κοινόχρηστων χώρων,
- έλλειψης κοινωνικών, κοινωφελών ή πολιτιστικών δομών,
- συμβατών χρήσεων.

Δ) Περιοχές αστικής απαξίωσης

Περιοχές που χαρακτηρίζονται από υποβάθμιση του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος. Η απαξίωση μπορεί να οφείλεται:

- στη σημαντική συγκέντρωση εγκαταλελειμμένων ή υποβαθμισμένων κτιρίων,
- στην κακή κατάσταση των βασικών υποδομών, του οδικού δικτύου ή των κοινόχρηστων χώρων.
- στα υποβαθμισμένα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος (ρέματα, χώροι πρασίνου κ.λ.π.).

Ε) Ιστορικά κέντρα πόλεων

Περιοχές που αποτέλεσαν τους αρχικούς πυρήνες των κεντρικών λειτουργιών της πόλης, είτε είναι παραδοσιακοί με την έννοια των διατηρητέων αρχιτεκτονικών στοιχείων ή παλιά εμπορικά κέντρα με πολλά μικρά καταστήματα, κ.λ.π.

Z1β Ποια είναι τα ζητήματα που τίθενται σε σχέση με τη βελτίωση των υποδομών και την αύξηση της βιωσιμότητας των μεγάλων αστικών κέντρων;

Το θέμα της βελτίωσης των υποδομών στα μεγάλα αστικά κέντρα τίθεται από τους Δήμους σε υψηλή προτεραιότητα.

Η δημιουργία δικτύου μεταξύ των αστικών κέντρων της ΠΑΜΘ (εξετάζοντας εκ νέου το θέμα των προτεινόμενων διπλών και τριπλών τα οποία δε φαίνεται να λειτουργούν), των οποίων οι υποδομές και λειτουργίες θα λειτουργούν συμπληρωματικά, μπορεί να αμβλύνει τις όποιες ελλείψεις ή ανεπάρκειες στον τομέα αυτόν. Σε επίπεδο περιφερειακού σχεδιασμού θα πρέπει να προβληματίσει μεσοπρόθεσμα η αφήρωση κονδυλίων σε νέες υποδομές τη στιγμή που κάποιες υφιστάμενες υπολειτουργούν (π.χ. νέο νοσοκομείο Κομοτηνής - υπολειτουργία νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης) ή η ανεπαρκής αξιοποίηση υφιστάμενων δυνατοτήτων (εκτενής πανεπιστημιούπολη στην Κομοτηνή και διασπορά των σχολών ακόμη και εντός του αστικού ιστού της ίδιας της πόλης) ή η διασπορά των διοικητικών υπηρεσιών της Περιφέρειας ως Ο.Τ.Α. β' βαθμού τόσο εντός της Κομοτηνής όσο και σε άλλα αστικά κέντρα (όπως η Καβάλα). Επιπρόσθετα, βασική προϋπόθεση για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των αστικών κέντρων και να αξιοποιηθούν κατά το δυνατόν καλύτερα τόσο οι υφιστάμενες όσο και οι νέες υποδομές αυτών είναι ο χωροταξικός – πολεοδομικός σχεδιασμός σε επίπεδο Δήμου, ο οποίος διασφαλίζεται μέσω της ύπαρξης Γ.Π.Σ. – Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π. Στον τομέα αυτόν η ΠΑΜΘ υστερεί σημαντικά. Η εκπόνηση σχετικών μελετών θα πρέπει να αποκτήσει υψηλή προτεραιότητα, ειδικά για τις πρωτεύουσες των Π.Ε. (όσες δεν έχουν δρομολογήσει σχετικές μελέτες) και τις περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος (π.χ. Δήμους με σημαντικό θαλάσσιο μέτωπο) σε συνδυασμό με τη διασφάλιση της χρηματοδότησής τους και τη μείωση του χρόνου που απαιτείται για την έγκρισή τους.

Έτσι θα επιλυθούν σημαντικά επιμέρους προβλήματα που συναντώνται στα περισσότερα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η συμφόρηση του κέντρου, η παρουσία χρήσεων που απαιτείται να απομακρυνθούν εκτός αυτού (π.χ. αστυνομία, πυροσβεστική, ΚΤΕΛ), η έλλειψη περιφερειακών οδών, η έλλειψη χώρων πρασίνου, η ανεπαρκής αξιοποίηση έργων που έγιναν μεμονωμένα (π.χ. ποδηλατόδρομοι) κλπ.

Z1γ Υπάρχει κάποιος σχετικός σχεδιασμός για την ενίσχυση των μεσαίων αστικών και ημιαστικών κέντρων (ενδεικτικά: Κάτω Νευροκόπι, Προσοτσάνη, Σταυρούπολη, Χρυσούπολη, Σάπες, Διδυμότειχο, Σουφλί, Φέρες, κλπ.);

Προγραμματίζεται να αντιμετωπισθεί στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, χωρίς όμως μέχρι σήμερα να έχει εξειδικευτεί χωρική η περιοχή παρέμβασης. Τα αναφερόμενα μεσαία αστικά και ημιαστικά κέντρα περιλαμβάνονται στις περιοχές παρέμβασης των προγραμμάτων χωρικής ανάπτυξης (Οροσειρά Ροδόπης και Παράκτια ζώνη) που υλοποιεί η Π-ΑΜΘ.

2. Το ζήτημα των αστικών κέντρων του Βόρειου Έβρου και της Δράμας.

Z2α Υπάρχει κάποια κατεύθυνση (ή αίτημα) για την ενδυνάμωση των αστικών κέντρων των Π.Ε. Έβρου (Β. Έβρου) και Δράμας; Πως περιγράφεται το πρόβλημα από την Περιφέρεια; Έχουν αναπτυχθεί προβληματισμοί σε σχέση με ιδιαίτερους αναπτυξιακούς ρόλους ή/και απαραίτητες υποδομές;

Από το Δήμο Ορεστιάδας προτείνεται ο σχεδιασμός και εφαρμογή ενός Ολοκληρωμένου Προγράμματος Βιώσιμης Ανάπτυξης Βορείου Έβρου. Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί στην περιοχή του Βορείου Έβρου και θα περιλαμβάνει τους δύο δήμους Ορεστιάδας και Διδυμοτείχου. Πρόκειται για Διασυνοριακή Υποπεριφερειακή Περιοχή με κοινά εδαφικά, οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Η περιοχή συνδέεται και μπορεί να αποτελέσει ένα ενιαίο χώρο με κοινή στρατηγική αντιμετώπισης των προβλημάτων με την εδαφική ενότητα που περιλαμβάνεται στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης. Η οροσειρά της Ροδόπης επεκτείνεται ανατολικά και βόρεια και μέσω των Μεταξάδων συνδέεται με τον Ορεινό Όγκο Τριγώνου, αναδεικνύοντας τους πολύ σημαντικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους της περιοχής.

Ο αναπτυξιακό ρόλος της ορεινής περιοχής της Π.Ε. Δράμας αναλύεται στο πρόγραμμα της Οροσειράς Ροδόπης από το οποίο προκύπτουν στρατηγικές ανάπτυξης σε άξονες και θύλακες.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΤΕΕ-Θράκης, *Παρουσίαση και Αξιολόγηση Προτάσεων για την Ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ*, Μόνιμη Επιτροπή Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης, Θράκης Τεχνικά, Τεύχος 31ο, Ιούνιος 2012.
2. ΤΕΕ-Θράκης, *Κατανομή Πόρων Β΄ ΚΠΣ, Γ΄ ΚΠΣ, ΕΣΠΑ και ΘΗΣΕΑ στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, Μόνιμη Επιτροπή Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης, Θράκης Τεχνικά, Τεύχος 32ο, Σεπτέμβριος 2012.*
3. ΤΕΕ-Θράκης, *Εννοιολογικός προσδιορισμός και μέτρηση της ανάπτυξης*, Μόνιμη Επιτροπή Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης, Θράκης Τεχνικά, Τριμηνιαία περιοδική έκδοση, Τεύχος 29^ο, Δεκέμβριος 2011.
4. *Εταιρικό Σύμφωνο για την Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 – 2020, Σχέδιο υποβληθέν στην Ε.Ε., Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας, Δεκέμβριος 2013.*
5. *Η Ελλάδα 10 Χρόνια Μπροστά – Προσδιορίζοντας το νέο Μοντέλο Ανάπτυξης της Ελλάδας*, McKinsey&Company, Σεπτέμβριος 2011.
6. *Πρόταση Τομεακής Πολιτικής για την Έρευνα και τη Καινοτομία*, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, Μάιος 2013.
7. *Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ, Φάση Α΄ - Στάδιο Α2, Σύνοψη Πορισμάτων της Έκθεσης Αξιολόγησης, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Αύγουστος 2013.*
8. Οι θέσεις του ΤΕΕ-Θράκης επί της Ενιαίας Μελέτης Περιβαλλοντικών και Κοινωνικών Επιπτώσεων (ΕΜΠΚΕ) του Διαδριατικού Αγωγού (TAP).
9. *Προτάσεις ιεράρχησης στην επιλογή έργων μεταφορικής υποδομής στην περιφέρεια*, Α. Πλέσιος, Δημερίδα Τεχνικού Επιμελητηρίου με θέμα «Έργα μεταφορικών υποδομών ως μοχλός ανάκαμψης και ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας», Αθήνα, 03 & 04 Ιουνίου 2013.
10. *Μεταφορικές υποδομές, μια προσέγγιση για την ΠΑΜΘ*, Α. Πλέσιος, Εκδήλωση ΙΕΚΕΜ-ΤΕΕ με θέμα «Στρατηγικές Περιφερειακής Αναπτυξιακής Εξειδίκευσης - Συνέχεια στον Σχεδιασμό κ' Συνέπεια στον Προγραμματισμό και την Υλοποίηση: Ανάλυση κ' Συμπεράσματα από την Θράκη», Αθήνα, 18 Δεκεμβρίου 2013.
11. *Θέση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και προγραμμάτων στην Ελλάδα για την περίοδο 2014 – 2020*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νοέμβριος 2012.
12. *Επιχειρησιακό Σχέδιο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων», Κείμενο Εργασίας*, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Νοέμβριος 2013.
13. *Εκπόνηση Ερευνητικών Προγραμμάτων για τη Βελτίωση της Αποδοτικότητας του Αγροτικού Τομέα, την Προσαρμογή Καλλιεργειών και Ζώων σε Ανώτερα Παραγωγικά Επίπεδο καθώς και την Αξιοποίηση Παραπροϊόντων στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Υποέργο 2: Ολοκληρωμένες Πολιτικές Ανάπτυξης για την Περιφέρεια ΑΜΘ: Καταγραφή των Διασυνδέσεων μεταξύ Πρωτογενούς Τομέα και Άλλων Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας και Εκτίμηση των Επιπτώσεων Αναπτυξιακών Δράσεων*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης, Τελική Έκθεση, Ιούνιος 2013.
14. *Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης*, Σχέδιο – Έκδοση 2, Ιανουάριος 2014, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.
15. *Κείμενο Βάσης Θεματικής Ομάδας Μεταποίηση στο πλαίσιο κατάρτισης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Οκτώβριος 2013.
16. Μελέτη: *Οι Προοπτικές του Τομέα της Μεταποίησης στην Ελλάδα*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), Φεβρουάριος 2012.
17. *Χαρτογράφηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της Ελλάδας ανά Περιφέρεια και Νομό 2008 – 2012*, Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών, Σύνδεσμος Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος.
18. *Στρατηγική RIS3 – Περιφερειακή Αξιολόγηση: Ανατολική Μακεδονία και Θράκη*, Έκθεση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής, Μονάδα Ι3 – Ελλάδα – Κύπρος, Έρευνα ομάδας Εμπειρογνομώνων για τη ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής, Δεκέμβριος 2012.
19. *Η Προσφορά Γνώση στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Έκδοση 4, Ιανουάριος 2014, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.
20. *Κείμενο Βάσης Θεματικής Ομάδας Τουρισμού - Πολιτισμού στο πλαίσιο κατάρτισης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Νοέμβριος 2013.
21. *Η απασχόληση στον Τουριστικό Τομέα*, Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), Ιανουάριος 2013.
22. *Μακροπρόθεσμο Στρατηγικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Σχέδιο κειμένου, Φεβρουάριος 2013, Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης.
23. *Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης της Παράκτιας και Νησιωτικής Ζώνης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης*, Δεκέμβριος 2011.
24. *Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Βιώσιμης Ανάπτυξης Οροσειράς Ροδόπης*, Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Σεπτέμβριος 2011.